

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Bc. Radka Dvořáková

Odvolání v trestním řízení

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 31. 3. 2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 340 933 znaků včetně mezer.

.....

Radka Dvořáková

V Praze dne 31. 3. 2021

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Rudolfu Vokounovi, CSc. za velmi vstřícný, milý a ochotný přístup při vedení mé práce a za cenné rady, které mi při psaní práce udělil. Dále bych ráda poděkovala své rodině a přátelům, kteří mě podporovali nejen při psaní diplomové práce, ale po celou dobu studia.

Obsah

Úvod.....	6
1 Vývoj právní úpravy odvolání v 2. polovině 20. století a v 21. století.....	8
1.1 Úprava odvolání v rámci zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním.....	8
1.2 Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).....	13
1.2.1 Úprava odvolání v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)..	15
2 Základní principy a zásady trestního řízení a jejich uplatnění v odvolacím řízení.....	21
2.1 Základní principy odvolacího řízení.....	22
2.1.1 Revizní princip a princip vymezeného přezkoumávání.....	22
2.1.2 Princip apelační a princip kasační.....	24
2.1.3 Účinek devolutivní.....	26
2.1.4 Účinek suspenzivní (odkladný).....	27
2.1.5 Beneficium cohaesionis.....	27
2.1.6 Zákaz reformationis in peius.....	29
2.2 Základní zásady uplatňující se v odvolacím řízení.....	30
2.2.1 Zásada řádného zákonného procesu.....	30
2.2.2 Zásada zajištění práva na obhajobu.....	31
2.2.3 Zásada oficiality a zásada legality.....	31
2.2.4 Zásada rychlosti řízení.....	32
2.2.5 Zásada obžalovací.....	33
2.2.6 Zásada veřejnosti.....	34
2.2.7 Zásada presumpce nevinny.....	35
2.2.8 Zásada vyhledávací.....	35
2.2.9 Zásada ústnosti a zásada bezprostřednosti.....	36
2.2.10 Zásada volného hodnocení důkazů.....	37
2.2.11 Zásada zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností.....	38
3 Současná právní úprava odvolání v českém trestní řízení.....	39
3.1 Podstata, charakteristika a základní vlastnosti právní úpravy odvolání.....	39
3.2 Předmět odvolání.....	42
3.3 Důvody odvolání.....	45
3.3.1 Nesprávnost výroků rozsudku.....	46
3.3.2 Výrok nebyl učiněn.....	47
3.3.3 Porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku.....	47
3.4 Osoby oprávněné podat odvolání.....	48
3.5 Podání, obsah, vzdání se a zpětvzetí odvolání.....	54

3.5.1	Podání odvolání.....	54
3.5.2	Obsah odvolání.....	56
3.5.3	Vzdání se a zpětvzetí odvolání.....	58
3.6	Řízení u soudu prvního stupně.....	61
3.7	Řízení a rozhodnutí odvolacího soudu.....	64
3.7.1	Základní přehled odvolacího řízení.....	64
3.7.2	Rozhodování odvolacího soudu v neveřejném zasedání.....	71
3.7.3	Rozhodování odvolacího soudu ve veřejném zasedání.....	77
3.8	Řízení před soudem prvního stupně po vrácení věci.....	88
4	Problematické otázky odvolání v trestním řízení.....	91
4.1	Odvolání v trestním řízení a prosazování apelačního principu na úkor principu kasačního.....	91
4.2	Některé další otázky spojené se změnou institutu odvolání v trestním řízení.....	103
4.2.1	Přechod od principu omezeného revizního přezkoumávání k principu vymezeného přezkoumávání.....	103
4.2.2	Možnost částečného vzdání se odvolání a částečného zpětvzetí již podaného odvolání.....	104
4.2.3	Lhůta k podání odvolání.....	106
4.2.4	Problematika související se zákazem reformationis in peius v odvolacím řízení.....	107
4.2.5	Rozšíření pravomocí soudu prvního stupně v odvolacím řízení.....	111
4.2.6	Problematika spojená se zněním ustanovení § 251 trestního řádu.....	112
4.3	Jak postupovat při zmeškání lhůty pro podání odvolání v souvislosti s epidemií koronaviru SARS CoV-2.....	114
4.4	Plánovaná rekodifikace trestního řádu a její vliv na úpravu odvolání.....	117
	Závěr.....	121
	Seznam použitých zdrojů	
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Diplomová práce se zabývá odvoláním v trestním řízení. Shrnuje vývoj právní úpravy tohoto trestněprávního institutu, zabývá se základními principy a zásadami, na kterých je odvolání vybudováno a rozebírá platnou právní úpravu odvolání v českém trestním řízení včetně podstaty, fungování a podmínek pro podání obsahově a formálně správného odvolání, jakožto řádného opravného prostředku. Diplomová práce se dále zabývá aktuální problematikou týkající se právní úpravy odvolání, a to z hlediska principů, na kterých je vybudována, a vývoje tohoto institutu v čase, jelikož odvolání prošlo prostřednictvím novelizací trestního řádu zásadními změnami, postavenými na převrácení těchto principů, na kterých odvolání stojí, a jistými změnami by mělo projít i do budoucna v souvislosti s úvahami nad rekonstrukcí základní trestněprocesní právní normy, tedy trestního řádu. V rámci řešení této problematiky je zajímavé sledovat názorové odlišnosti a konfrontace jednotlivých autorů a jejich argumentace pro zavedení či ponechání toho kterého principu odvolání.

Téma odvolání v trestním řízení je jistě aktuálním tématem, když dnes a denně probíhají trestní řízení, při kterých velmi často po vydání rozsudku soudem prvního stupně dochází k podání odvolání ze strany účastníka řízení, k jehož spokojenosti nebylo trestní řízení vyřízeno. Je velice důležité, aby právní úprava odvolání vedla k efektivnímu, hospodárnému, rychlému a práva chránícímu trestnímu řízení se zákonným a spravedlivým výsledkem. Je důležité správně nastavit a vymezit jednotlivé principy, na kterých je odvolání vybudováno, je důležité zabezpečit, aby osoby neznalé práva měly možnost v odvolacím řízení uspět a nedoplatit na skutečnost, že se v mnohdy složité právní úpravě neorientují.

Odvolací řízení je důležitou fází trestního řízení, byť se jedná o fázi fakultativní, jelikož záleží na oprávněných osobách, zda se budou proti rozsudku soudu prvního stupně bránit. Důležitost odvolání a řízení o něm spočívá v možnosti obrany obžalovaného a dalších oprávněných osob proti rozsudku soudu prvního stupně, v možnosti uplatnění a hájení práv obžalovaného jako součást jeho práva na obhajobu a spravedlivý proces a také v nápravě chybných rozhodnutí prvoinstančních soudů. Cílem trestního řízení je totiž vynesení správného, spravedlivého a zákonného pravomocného rozhodnutí, ke kterému často nedojde již před soudem prvního stupně, a proto existuje systém opravných prostředků, mezi které se řadí mimo jiné odvolání, aby vady rozhodnutí byly odstraněny. Odvolání je tedy jakýmsi garantem toho, že v trestním řízení bude postupováno v souladu se zákonem a výsledné rozhodnutí bude také v souladu s platnou právní úpravou. Odvolání je navíc nejdůležitějším řádným opravným prostředkem, jelikož je podáváno proti meritornímu rozhodnutí soudu první instance, tedy proti

rozsudku, kterým je rozhodováno o nezákladnějších věcech trestního řízení, o jeho samotné podstatě, kterou je především rozhodnutí o vině a trestu obžalovaného.

Odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně je ovšem důležité nejen pro samotného obžalovaného, ale i pro další osoby zúčastněné na řízení. Svých práv a spravedlivého a bezvadného rozhodnutí se prostřednictvím odvolání domáhá též osoba poškozená spácháním trestného činu či zúčastněná osoba. Samozřejmě nelze opomenout ani státního zástupce, jakožto osobu s nejširším odvolacím právem, který v celém trestním řízení hraje důležitou roli, jelikož zastupuje veřejný zájem, zejména zájem na řádném odsouzení a potrestání skutečného pachatele trestného činu. Jeho odvolací právo je významné také z hlediska možnosti odvolat se proti rozsudku soudu prvního stupně jak ve prospěch, tak v neprospěch obžalovaného, jelikož je to právě státní zástupce, a to s ohledem na své postavení veřejného žalobce, který má upřednostnit zájem na zákonnosti trestního řízení a spravedlivosti a zákonnosti vydaného rozhodnutí před zájmem na potrestání určité osoby.

Cílem práce je zejména zanalyzovat současný stav platné právní úpravy odvolání v trestním řízení. Práce si klade za cíl představit zákonnou úpravu odvolání zakotvenou v účinném trestním řádu z hlediska fungování, podstaty a charakteristiky odvolání, z hlediska jeho předmětu a důvodů, pro které ho můžeme podat, z hlediska osob oprávněných napadnout rozsudek soudu prvního stupně odvoláním a z hlediska postupu pro úspěšné podání odvolání včetně následného postupu soudu prvostupňového i odvolacího při jeho vyřizování. Důležitou součástí práce je také rozbor jednotlivých právních názorů odborníků z právní teorie a praxe na palčivé otázky související s efektivním uplatňováním odvolání v praxi, které kritizují či schvalují současnou podobu právní úpravy odvolání, či k ní mají připomínky, případně nastiňují možné řešení dané problematiky de lege ferenda.

1 Vývoj právní úpravy odvolání v 2. polovině 20. století a v 21. století

Tato kapitola pojednává o vývoji a změnách institutu odvolání v průběhu 2. poloviny 20. století a během 21. století až dodnes. Během 2. poloviny 20. století byly v účinnosti postupně tři trestní řády, a to z let 1950, 1956 a 1961. Poslední jmenovaný je v účinnosti dodnes, přičemž prošel desítkami novelizací a již několik let se hovoří o potřebě rekodifikace tohoto právního předpisu, ke které stále nedošlo.

1.1 Úprava odvolání v rámci zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním

Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád z roku 1950“) byl přijat v rámci tzv. právníkové dvouletky¹. Jednalo se o *výsledek programových a komplexních (re)kodifikačních prací*². Mělo tak dojít ke změně právních předpisů, tedy i těch trestněprávních, které se měly přizpůsobit tehdejšímu fungování společnosti. Trestní řád z roku 1950 byl nahrazen v roce 1956 zákonem č. 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád z roku 1956“), jedná se však o jakýsi formální mezistupeň mezi trestním řádem z roku 1950 a trestním řádem současným.^{3,4,5}

Odvolání bylo v trestním řádu z roku 1950 upraveno v rámci hlavy čtvrté jako řádný opravný prostředek, kterým mohlo dojít ke změně nepravomocného rozsudku. Účelem řízení o odvolání bylo rozsudek všestranně přezkoumat, zajistit jeho správnost v duchu socialistické zákonnosti a ve věci samé rozhodnout ve veřejném odvolacím líčení. Odvolací líčení bylo v zásadě opakováním líčení hlavního a rozsudek byl přezkoumáván jak po právní, tak po skutkové

---

¹ Právníková dvouletka je termín vyznačující období v letech 1948-1950, ve kterém došlo k významné přestavbě právního řádu tehdejšího Československa. Viz BLÁHOVÁ, Ivana. *Rekodifikace trestního práva procesního v letech 1948-1950*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-59-9, s. 7.

² Viz tamtéž, s. 8.

³ Na rozdíl od trestního řádu z roku 1950 byly v trestním řádu z roku 1956 výrazně posíleny kasační prvky, a v tomto zákoně tak bylo odvolání postaveno na kasačním principu se silným apelačním prvkem. Viz LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

⁴ Oproti trestnímu řádu z roku 1950 došlo v trestním řádu z roku 1956 ke zúžení zákazu reformationis in peius pouze na výrok o trestu, jako tomu bylo v trestním řádu z roku 1873. Stalo se tak zřejmě v důsledku výše uvedeného zavedení kasačního principu. Viz LANGER, Petr. Uplatnění zákazu reformationis in peius v odvolacím řízení. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 11, s. 317 – 324.

⁵ BLÁHOVÁ, Ivana. *Rekodifikace trestního práva procesního v letech 1948-1950*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-59-9, s. 7 - 8.

stránce. Řízení o odvolání tak mělo být urychleno na rozdíl od řízení z předchozí právní úpravy dle trestního řádu z roku 1873.⁶

Podat odvolání bylo možné proti rozsudku státního nebo okresního soudu.⁷ V prvním stupni rozhodovaly okresní soudy o všech trestných činech mimo trestných činů, o kterých byl příslušný rozhodovat státní soud. Odvolání tak nebylo možné podat proti rozhodnutí krajského soudu, který nerozhodoval v prvním stupni, a též trestní řád z roku 1950 dle ustanovení § 252 vylučoval možnost podat odvolání proti rozsudku ve stanném řízení.⁸

Lhůta pro podání odvolání byla trestním řádem z roku 1950 stanovena třídní, tedy odvolání muselo být podáno do tří dnů od oznámení rozsudku. Toto pravidlo však bylo modifikováno tak, že prokurátor nebo obviněný mohli požádat do tří dnů od vyhlášení rozsudku, jemuž byli přítomni, o doručení stejnopisu rozsudku, pak jim bylo umožněno podat odvolání do tří dnů od jeho doručení. Pokud se stejnopis rozsudku doručoval jak obhájci či zákonnému zástupci, tak obviněnému, a to z důvodu, že obviněný nebyl přítomen vyhlášení rozsudku, pak lhůta pro podání odvolání počínala běžet od nejpozdějšího doručení.⁹

Prokurátor mohl podat odvolání jak proti odsuzujícímu rozsudku, tak proti zprošťujícímu rozsudku, a mohl tak učinit jak ve prospěch, tak v neprospěch obviněného. Proti odsuzujícímu rozsudku mohl dále odvolání podat obviněný a zúčastněná osoba pro nesprávnost výroku, který se jich přímo dotýká, a poškozený pro nesprávnost výroku ohledně jím uplatněného nároku. Proti zprošťujícímu rozsudku mohl mimo prokurátora podat odvolání také obviněný a zúčastněná osoba. Ve prospěch obviněného byly oprávněny odvolání podat také další osoby, které byly zákonem taxativně vyjmenovány v ustanovení § 174. Jednalo se o příbuzné v pokolení přímém, osvojitele, osvojence a manžela, kterým běžela lhůta stejně jako obviněnému. Oprávněné osoby se mohly odvolání výslovně vzdát nebo ho vzít zpět, a to do doby, než se odvolací soud odebral k závěrečné poradě. A pokud odvolání podala jiná oprávněná osoba ve prospěch obviněného, mohlo být vzato zpět pouze se souhlasem obviněného.^{10,11}

---

⁶ BLÁHOVÁ, Ivana. *Rekodifikace trestního práva procesního v letech 1948-1950*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-59-9, s. 202 - 203.

⁷ Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 172. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-02-05]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_03.htm.

⁸ BLÁHOVÁ, Ivana. *Rekodifikace trestního práva procesního v letech 1948-1950*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-59-9, s. 203.

⁹ Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 175. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-02-05]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_03.htm.

¹⁰ Viz tamtéž, § 173 - § 176.

Trestní řád z roku 1950 dále upravoval postup řízení před soudem. Nejprve předseda senátu soudu první instance nechal doručit stejnopisy podaného odvolání prokurátorovi a osobám, které by rozhodnutím odvolacího soudu mohly být přímo dotčeny, a dále nechal doručit stejnopisy vyjádření prokurátora a osob, kterým bylo odvolání doručeno, odvolateli. Po uplynutí lhůty k podání odvolání všem oprávněným osobám věc předal odvolacímu soudu. Trestní řád z roku 1950 stanovil, že odvolacím soudem je v případě odvolání proti rozsudku státního soudu nejvyšší soud a v případě odvolání proti rozsudku okresního soudu nadřízený krajský soud. Odvolací soud mohl vydat rozhodnutí v neveřejném zasedání ještě před nařízením odvolacího líčení nebo v odvolacím líčení. V neveřejném zasedání mohl odvolací soud rozhodnout tak, že zamítl odvolání, pokud bylo podáno opožděně (s výjimkou situace, kdy bylo odvolání podáno opožděně v důsledku toho, že se oprávněná osoba řídila nesprávným poučením soudu), osobou neoprávněnou, nebo osobou, která se ho výslovně vzdala nebo ho vzala zpět. V neveřejném zasedání dále mohl odvolací soud rozhodnout tak, že přerušil trestní stíhání, pokud obviněný nebyl schopen pro duševní poruchu, která nastala po spáchání trestného činu, chápat smysl trestního řízení. Odvolací soud mohl trestní stíhání též zastavit, pokud nebylo možné obviněného stíhat zejména z důvodu nařízení prezidenta republiky, aby se v trestním řízení nepokračovalo, nebo proto, že obviněný zemřel. Odvolací soud též mohl napadený rozsudek zrušit a vrátit prokurátorovi. Pokud byla skutková zjištění soudu první instance natolik nedostatečná, že bylo zapotřebí hlavní líčení opakovat, odvolací soud zrušil napadený rozsudek a vrátil ho soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, přičemž při novém projednávání a rozhodování byl soud první instance vázán právním názorem odvolacího soudu. Odvolací soud mohl zrušit pouze tu část napadeného rozsudku, která byla vadná, pokud byla tato část oddělitelná od ostatních. V neveřejném zasedání mohl odvolací soud také rozhodnout o odvolání obviněného proti zprošťujícímu rozsudku, o odvolání směřujícího jen co do výroku o nároku poškozeného a o odvolání směřujícího jen co do výroku přímo se dotýkajícího zúčastněné osoby.^{12,13}

---

¹¹ BLÁHOVÁ, Ivana. *Rekodifikace trestního práva procesního v letech 1948-1950*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-59-9, s. 203.

¹² Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 177 - § 184. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-02-06]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_03.htm.

¹³ BLÁHOVÁ, Ivana. *Rekodifikace trestního práva procesního v letech 1948-1950*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-59-9, s. 204.

Pokud věc nebyla úplně vyřízena v neveřejném zasedání, pak o podaném odvolání soud rozhodoval v odvolacím líčení, přičemž se na některé vyjmenované aspekty konání odvolacího řízení přiměřeně použila ustanovení o hlavním líčení. Předseda senátu měl za úkol připravit vše, co bylo zapotřebí ke zdárnému průběhu odvolacího líčení. Trestní řád z roku 1950 ukládal předsedovi senátu povinnost zajistit účast náhradních soudců, kteří by se ujali místa členů senátu, kteří se nemohli zúčastnit celého odvolacího líčení, pokud se dalo očekávat, že odvolací řízení bude trvat déle. Odvolací líčení se mělo konat tak, aby obviněnému od doručení předvolání zbývala alespoň třídní lhůta k přípravě na odvolací líčení, přičemž v předvolání byl obviněný upozorněn na možnost konání odvolacího líčení v jeho nepřítomnosti. Dále byly předvolány osoby, u nichž byla osobní účast na odvolacím líčení nezbytná. Předseda senátu vyrozuměl o konání odvolacího líčení poškozeného, zúčastněnou osobu a obhájce, případně zákonného zástupce nesvéprávného obviněného.¹⁴

Po zahájení konání líčení o odvolání přednesl člen senátu napadený rozsudek a zprávu o dosavadním stavu věci. Následovalo přednesení odvolání a jeho odůvodnění odvolatelem a dále přednesl prokurátor a osoby, které by mohly být rozhodnutím odvolacího soudu přímo dotčeny, své vyjádření, případně obsah jejich vyjádření přečetl člen senátu. Po přednesení návrhů následovalo provádění důkazů, přičemž odvolací soud mohl při svém rozhodování přihlížet pouze k těm důkazům, které byly provedeny bezprostředně před ním v odvolacím líčení. Odchýlit se od skutkového stavu zjištěného soudem první instance mohl odvolací soud pouze tehdy, pokud v odvolacím líčení provedl znovu důkazy provedené již v hlavním líčení nebo provedl důkazy, které v hlavním líčení provedeny nebyly. Po provedení důkazů předseda senátu udělil slovo k závěrečným řečem, přičemž obhájce a obviněný měli vždy poslední slovo. Následně se soud odebral k závěrečné poradě a předseda senátu vyhlásil rozhodnutí.¹⁵

Z výše uvedeného vyplývá, že trestní řád z roku 1950 uplatňoval výrazně apelační princip s prvky kasace, když odvolací soud mohl jen z výše uvedených důvodů napadený rozsudek zrušit a věc vrátit soudu první instance k novému projednání a rozhodnutí. Zpravidla ale měl odvolací soud rozhodovat sám, a to po provedení důkazů, přičemž odvolací soud mohl při svém

---

¹⁴ Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 185 - § 189. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-02-05]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_03.htm.

¹⁵ Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 190 - § 193, § 195. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-02-05]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_03.htm.

rozhodování přihlížet pouze k těm důkazům, které byly provedeny bezprostředně před ním v odvolacím líčení. Odchýlit se od skutkového stavu zjištěného soudem první instance mohl odvolací soud pouze za splnění výše uvedených předpokladů. V praxi odvolací soudy postupovaly výrazně apelačně, přičemž se řídily důvodovou zprávou k trestnímu řádu z roku 1950, podle které má odvolací soud rozhodnout zpravidla ve věci samé ve veřejném odvolacím řízení, kdy bylo přípustné v podstatě opakovat líčení hlavní, čímž mělo dojít ke zrychlení trestního řízení oproti trestnímu řádu předchozímu, který byl založen na principu kasace, a v důsledku toho odvolací soud zpravidla vracel věc soudu první instance k novému projednání a rozhodnutí, načež byl proti tomuto rozhodnutí opět přípustný opravný prostředek. Soudy prvního stupně tak nebyly dostatečně motivovány ke skutečně kvalitní práci a při své činnosti spoléhaly na nápravu jejich rozhodnutí odvolacím soudem.¹⁶

Zákonodárce předpokládal možnost co nejširšího přezkumu nepravomocných rozsudků. Trestní řád z roku 1950 stanovil, že odvolací soud v odvolacím líčení přezkoumá správnost všech výroků rozsudku, proti kterým mohla oprávněná osoba podat odvolání, a má zajistit odstranění vad řízení, které mohly zapříčinit nesprávnost těchto výroků, a to i když oprávněná osoba přesně nespecifikovala vady rozsudku či řízení jemu předcházejícího, nebo naopak vytkla jen některé vady. Podle důvodové zprávy k trestnímu řádu z roku 1950 tak mohlo dojít k všestrannému přezkoumání rozsudku, aniž by bylo na překážku, že odvolatel jako laik nedokáže správně vytknout vady a rozsah napadeného rozhodnutí.^{17,18} Přezkoumávání odvolání tak bylo vedeno omezeným revizním principem, který se v odvolacím řízení uplatňoval dlouho, až do 31. 12. 2001, kdy byl v rámci novely trestního řádu (zákona č. 141/1961 Sb.) nahrazen principem vymezeného přezkoumávání, tedy vázanosti soudu rozsahem napadených výroků rozhodnutí a důvody a vadami uvedenými v odvolání.

V trestním řádu z roku 1950 byl, stejně tak jako dnes, uplatňován princip zákazu *reformationis in peius*¹⁹, když zákon stanovil, že v neprospěch obviněného může odvolací soud

---

¹⁶ LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. Trestněprávní revue, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

¹⁷ Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 194. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-02-05]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_03.htm.

¹⁸ BLÁHOVÁ, Ivana. *Rekodifikace trestního práva procesního v letech 1948-1950*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-59-9, s. 204.

¹⁹ V trestním řádu z roku 1950 došlo oproti trestnímu řádu z roku 1873 u odvolání k rozšíření zákazu *reformationis in peius* z pouhého výroku o trestu i na výrok o vině a výrok o náhradě škody. Nynější právní úprava zákazu *reformationis in peius* u odvolání vychází a v podstatě opisuje právní úpravu zakotvenou v trestním řádu z roku

rozhodnout pouze na základě odvolání podaného v neprospěch obviněného, které mohl podat jen prokurátor, a ve výroku o nárocích poškozeného též poškozený. A dále byl také v trestním řádu z roku 1950, opět stejně jako dnes, uplatňován princip *beneficium cohaesionis*, který byl v zákoně promítnut do ustanovení uvádějícího, že pokud odvolací soud změní rozsudek ve prospěch obviněného z důvodu, který prospívá též dalšímu spoluobviněnému, pak změní rozsudek vždy též v jeho prospěch.²⁰

Odvolací soud mohl v odvolacím líčení učinit rozhodnutí, které zákon umožňoval učinit v neveřejném zasedání, pokud tak v neveřejném zasedání učinit měl, nebo pokud vyšly až v odvolacím líčení najevo skutečnosti, které odůvodňovaly některé z těchto rozhodnutí, dále mohl odvolání zamítnout pro nedůvodnost, či mohl napadený rozsudek zrušit a ve věci sám rozhodnout rozsudkem.²¹ Proti rozhodnutí odvolacího soudu žádný opravný prostředek nebyl přípustný.²²

Podle trestního řádu z roku 1950 bylo možné odvolací líčení odročit např. proto, že o to požádal obviněný, jelikož lhůta k přípravě nebyla dodržena, či proto, že obviněný nemá obhájce, ač ho mít měl, nebo proto, že během odvolacího líčení vyvstala potřeba provést důkazy, které nelze provést ihned. Když se v odročeném odvolacím řízení pokračovalo, předseda senátu přednesl podstatný obsah dosavadního průběhu jednání. Pokud od odročení odvolacího líčení uběhla delší doba, nebo se změnilo složení senátu, a bylo-li to zapotřebí, odvolací líčení proběhlo znovu.²³

1.2 Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“) byl přijat dne 29. 11. 1961 a účinnosti nabyl dne 1. 1. 1962. Zákonodárce tak vytvořil, vzhledem k dobovému, politickému i společenskému fungování ve státě, vcelku moderní právní předpis, který umožňoval efektivně stíhat trestnou činnost. I prostřednictvím trestního práva a trestního řízení

1950. Viz LANGER, Petr. Uplatnění zákazu reformationis in peius v odvolacím řízení. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 11, s. 317 – 324.

²⁰ Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 196. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-02-05]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_03.htm.

²¹ Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 197. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-02-05]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_03.htm.

²² BLÁHOVÁ, Ivana. *Rekodifikace trestního práva procesního v letech 1948-1950*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-59-9, s. 205.

²³ Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 198 - § 199. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-02-05]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0486_03.htm.

mělo docházet k potlačování protiideologických zájmů a prosazování a upevňování socialistické zákonnosti. Kromě úpravy postupu orgánů činných v trestním řízení, aby docházelo k řádnému zjištění trestných činů a spravedlivému potrestání jejich pachatelů, bylo účelem trestního řízení předcházení a zamezování trestné činnosti, výchova občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel socialistického soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti. Aby bylo dosaženo účelu trestního procesu, docházelo také ke spolupráci se společenskými socialistickými organizacemi. Tyto mohly doporučovat projednání věci na pracovišti či v místě bydliště obviněného, aby tak mohlo dojít k prohloubení výchovného účelu trestního řízení. V přípravném řízení rozhodoval o významných zásazích do základních práv a svobod obviněných prokurátor.^{24,25}

Vzhledem k pasážím zákona zacíleným na socialistický režim došlo po roce 1989 k četným novelizacím trestního řádu. K velkým a významným změnám, odrážejícím principy právního státu, demokratické společnosti, tržního hospodářství a nové kriminální jevy vyvstávající z liberální společnosti, a k odstranění zásadních nedostatků trestního procesu došlo v oblasti důležitých otázek trestního řízení novelizacemi zejména počátkem 90. let 20. století. Od nabytí účinnosti trestního řádu do listopadu 1989 proběhlo celkem 7 novelizací oproti desítkám novelizací provedených po sametové revoluci až do současnosti. Prostřednictvím těchto novelizací došlo např. k rozšíření práv obviněných či k možnosti zahájit trestní stíhání u vybraných trestných činů a pokračovat v něm jen se souhlasem poškozeného. Ke změně došlo i v oblasti zásadních zásahů do základních práv a svobod v přípravném řízení, kdy o nich nově rozhodoval soudce, nikoliv prokurátor (tedy státní zástupce). Ke změnám dále došlo i v dalších oblastech trestního řízení.^{26,27}

I přes četnost provedených novelizací trestního řádu panuje názor, že současně platný a účinný trestní řád již nevyhovuje modernímu směřování restorativní justice 21. století, oproti justici retributivní, a že vytvoření nového předpisu upravujícího trestní řízení je nezbytné. Trestní řízení je i nadále zdlouhavé a komplikované a k potrestání pachatelů dochází až po

---

²⁴ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 230.

²⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 1. In: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0066_01.htm.

²⁶ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 231.

²⁷ Rekodifikace trestního práva procesního. In: *JUSTICE.CZ* [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>.

neúměrně dlouhé době, v některých případech dokonce vůbec. Vlivem velkého množství novelizací trestního řádu byla narušena jeho konzistentnost a ucelenost, přičemž trestní řád má sloužit jako základní, jednotný a jednoznačný právní předpis trestního procesního práva.^{28,29}

V této souvislosti se již dlouho uvažuje o potřebě kompletně rekonstruovat trestní řád. Podle Říhy³⁰ by bylo vhodnější, kdyby k této rekonstrukci došlo současně s přijetím nového trestního zákoníku již v roce 2009 (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů). V roce 2004 a 2008 byly ministerstvem spravedlnosti vypracovány věcné záměry nového trestního řádu. Ovšem na novém trestním řádu se začalo pracovat až později, když v roce 2014 svou činnost započala pracovní Komise pro nový trestní řád, jejímiž členy jsou odborníci na trestní procesní právo, a to jak z praxe, tak z akademické oblasti.³¹

1.2.1 Úprava odvolání v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Úprava odvolání v současně platném trestním řádu byla dlouhodobě konstantní, zejména do listopadu 1989. Po listopadu 1989 do úpravy odvolání v trestním řízení významněji zasáhly zejména tři novelizace trestního řádu. Novela provedená zákonem č. 178/1990 Sb., přinesla změnu v odvolacím řízení týkající se zákazu reformationis in peius³² ve vztahu k výroku o trestu tak, aby nedocházelo k jeho obcházení a zároveň potlačování svobody odvolacího práva³³, když vypustila znění ustanovení § 264 odst. 2 ohledně možnosti uložení přísnějšího trestu obžalovanému v novém řízení po zrušení napadeného rozsudku jen v důsledku odvolání podaného v jeho prospěch, pokud při něm soud na podkladě nových skutečností uznal obžalovaného vinným těžším trestným činem. Zákaz reformationis in peius byl dále upraven, respektive rozšířen, novelou provedenou zákonem č. 292/1993 Sb., když zákonodárce rozšířil uvedený princip na jakoukoliv změnu rozhodnutí v neprospěch obžalovaného v novém řízení,

---

²⁸ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, str. 232.

²⁹ Rekonstrukce trestního práva procesního. In: *JUSTICE.CZ* [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>.

³⁰ DRTINA, Martin. Rekonstrukce zrychlí trestní proces. *Právní rádce* [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://pravni-radce.ihned.cz/c1-66811060-rekodifikace-zrychli-trestni-proces>.

³¹ Rekonstrukce trestního práva procesního. In: *JUSTICE.CZ* [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>.

³² Současný trestní řád původně upravoval zákaz reformationis in peius pouze ve vztahu k výroku o trestu, a to navíc s možností prolomení tohoto principu, pokud soud v novém řízení na podkladě skutečností, které vyšly nově najevo, uznal obžalovaného vinným těžším trestným činem.

³³ Obžalovanému hrozilo po podání odvolání, že bude uznán vinným těžším trestným činem, a dokonce i uložení přísnějšího trestu. Viz LANGER, Petr. Uplatnění zákazu reformationis in peius v odvolacím řízení. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 11, s. 317 – 324.

pokud byl napadený rozsudek zrušen jen v důsledku odvolání podaného v jeho prospěch.³⁴ Největší změna institutu odvolání nastala pod vlivem novely trestního řádu, zákona č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002. Tato novela výrazně zasáhla do tehdejší úpravy odvolání a nastolila zásadní a významné změny, které zasáhly do samotné podstaty principů, na kterých bylo odvolání vybudováno. Dle názoru Pipka³⁵ připomíná zmíněná novela s ohledem na význam a důležitost změn spíše rekonstrukci než novelizaci trestního řádu. Za takové principiální změny připomínající spíše rekonstrukci, jelikož významně pozměnily a upravily dosavadní právní úpravu odvolání, lze považovat změny zasahující do té doby uplatňované principy pro způsob vyřizování a rozsah přezkoumávání napadeného rozsudku odvolacím soudem. Vlivem zmíněné novely tak došlo ke změnám základního charakteru a fungování institutu odvolání a odvolacího řízení. Zejména jde o přechod z principu při vyřizování odvolání výrazně kasačního s prvky apelace na princip výrazně apelační s prvky kasace a přechod od omezeného revizního principu k principu vymezeného přezkoumávání, se kterým souvisí požadavek na obligatorní odůvodnění odvolání ve smyslu vymezení jeho rozsahu a důvodů, čímž dochází k rozšíření dispoziční zásady, která odvolací řízení ovládá.³⁶ Zmíněná novela se také pokouší dále urychlit proces trestního řízení.³⁷

Přestože výše zmíněná novela výrazně zasáhla do institutu odvolání, ponechala ho i nadále jednotným a jediným řádným opravným prostředkem, pomocí kterého lze napadnout jak právní, tak skutkové vady rozsudku, přičemž odvolací soud je jak instancí skutkovou, tak i právní, a zajišťuje tak jeho dostupnost i osobám bez právního vzdělání.³⁸

Jak je uvedeno výše, jednu z nejvýraznějších změn v dosavadní úpravě odvolání lze spatřovat v převrácení konstrukce způsobu vyřizování odvolání odvolacím soudem, tedy ve výrazném posílení apelačních prvků a omezení prvků kasačních. Do účinnosti předmětné novely odvolací soud zpravidla rozhodoval v případě zrušení napadeného rozsudku a potřeby učinit ve věci nové rozhodnutí tak, že věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí na úkor vlastního přímého rozhodování ve věci. Odvolací soud mohl sám ve věci rozhodnout jen výjimečně. Tedy do 31. 12. 2001 byl v odvolacím řízení uplatňován výrazně převažující kasační

---

³⁴ LANGER, Petr. Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 5, s. 128 – 134.

³⁵ PIPEK, Jiří. Nad návrhem novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 3, s. 51 – 60.

³⁶ Viz tamtéž.

³⁷ PIPEK, Jiří. Novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 93 - 102.

³⁸ PIPEK, Jiří. Nad návrhem novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 3, s. 51 – 60.

princip s prvky principu apelačního. Kasační princip byl v té době principem ovládajícím, oproti spíše doplňujícímu apelačnímu principu, který byl uplatňován jen v zákonem omezené míře³⁹. Oproti tomu je dnes odvolací řízení založeno na apelaci s prvky kasace. Což v praxi znamená, že odvolací soud by zásadně, za splnění podmínek stanovených v ustanovení § 259 trestního řádu, měl ve věci po zrušení napadeného rozsudku, a v případě potřeby vydat nové rozhodnutí, rozhodnout sám rozsudkem a věc může vrátit soudu prvního stupně pouze, pokud vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání, zejména pokud jsou skutková zjištění natolik nedostatečná, že je nutno hlavní líčení opakovat nebo provádět rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování.⁴⁰ Tímto by mělo být formálně zabezpečeno zrychlení trestního řízení. Uvedené ustanovení je plně v souladu se zásadou, že těžiště zjišťování skutkového stavu je v hlavním líčení u soudu prvního stupně, jelikož tento má lepší podmínky pro jeho správné zjištění. Vrácení věci soudu prvního stupně, jako kasační způsob vyřízení odvolání, by mělo být vlivem působení apelačního způsobu vyřizování odvolání s prvky kasace, a v souladu se zněním zákona, výjimkou.^{41,42} V souvislosti s vlastním rozhodováním odvolacího soudu a zvýrazněním apelačních prvků tak již není provádění dokazování před odvolacím soudem, jakožto podklad vlastního rozhodnutí, výjimkou, jako to bylo zakotveno v úpravě trestního řádu před zmiňovanou novelizací^{43 44,45}.

---

³⁹ Vzhledem k velice úzkému vymezení apelačních prvků docházelo v praxi odvolacích soudů k častému porušování zákonem zakotveného kasačního principu a uplatňování principu apelačního i proti smyslu a znění trestního řádu. Odvolací soudy mnohdy samy napravily chyby soudů prvního stupně při zjišťování skutkového stavu, pokud tím došlo k vytvoření spolehlivého podkladu pro vlastní meritorní rozhodnutí. Tyto chyby byly často zapříčiněné nedostatečně odpovědným postupem prvoinstančních soudů. Odvolací soudy se raději uchýlily k porušení smyslu a znění zákonné úpravy a učinily meritorní rozhodnutí ve věci (zejména tam, kde bylo rozhodnutí prvostupňového soudu napadeno opakovaně), jelikož náprava chyb soudů prvního stupně byla jednodušší, rychlejší a hospodárnější než vrácení věci soudu prvního stupně, načež by pravděpodobně následovalo další odvolání. Viz LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

⁴⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 259 odst. 1. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyvv6mjugexhazrsgu2c2mzt#>.

⁴¹ PIPEK, Jiří. Nad návrhem novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 3, s. 51 – 60.

⁴² PIPEK, Jiří. Novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 93 - 102.

⁴³ Výjimečné provádění důkazů před odvolacím soudem je projevem kasačního principu. Viz LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

⁴⁴ PIPEK, Jiří. Novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 93 - 102.

⁴⁵ LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

Podání odvolání bylo a i po nabytí účinnosti výše zmíněné novely stále je v dispozici oprávněných osob. Po nabytí účinnosti novely se dispoziční zásada u odvolání ještě rozšířila a to v tom smyslu, že oprávněná osoba je povinna vymezit rozsah a důvody podaného odvolání⁴⁶, tedy byly stanoveny obsahové náležitosti odvolání, od čehož se následně odvíjí rozsah a obsah přezkumné činnosti odvolacího soudu, a to pod hrozbou odmítnutí odvolání dle ustanovení § 253 odst. 3 trestního řádu, které bylo novelizací též nově zavedeno do trestního řádu jako způsob rozhodnutí o podaném odvolání, čímž se z práva disponovat svým podáním v podstatě stala povinnost dispozice. Dispoziční zásada se tak v odvolacím řízení významně prosazuje oproti zásadě oficiality a zvyšuje tak požadavek na aktivitu stran řízení.^{47,48}

Právě změna ustanovení § 249 trestního řádu se považuje též za významnou, jelikož se z dosud zásadně pořádkového ustanovení stalo jedno z důležitých ustanovení úpravy odvolání, které má na jeho formu významný vliv. Vystala zde povinnost odůvodnit odvolání osobami oprávněnými ve stanovené lhůtě, přičemž musí být patrné v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo, o čemž musí být oprávněné osoby poučeny. Tím je vymezen rozsah a obsah podaného odvolání.⁴⁹ Vlivem novelizace úpravy odvolání tak došlo ke změně způsobu přezkoumávání napadeného rozsudku. Od omezeného revizního principu, kdy odvolací soud přezkoumával napadený rozsudek v celém rozsahu ohledně té osoby, která odvolání podala, přešla úprava k principu vymezeného přezkoumávání, kdy odvolací soud přezkoumává napadený rozsudek pouze co do rozsahu a důvodů, které byly vytčeny v podaném odvolání. Omezený revizní princip je v omezené míře aplikován i nadále, prostřednictvím ustanovení § 254 odst. 1 věta druhá, odst. 2 a 3 trestního řádu, a to z důvodu, aby mohla být zcela zásadní pochybení soudu prvního stupně odstraněna, byť nebyla správně a výstižně napadena odvoláním, zejména ze strany osob bez právního vzdělání.⁵⁰

V návaznosti na tuto úpravu bylo změněno i znění ustanovení § 251 trestního řádu tak, že pokud odvolání státního zástupce, obhájce obžalovaného, zmocněnec poškozeného nebo

---

⁴⁶ Na rozdíl od dříve uplatňovaného omezeného revizního principu, kdy byl napadený rozsudek přezkoumáván v celém rozsahu, má oprávněná osoba nyní v dispozici rozsah i důvody podaného odvolání.

⁴⁷ PIPEK, Jiří. Nad návrhem novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 3, s. 51 – 60.

⁴⁸ PIPEK, Jiří. Novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 93 - 102.

⁴⁹ Viz tamtéž.

⁵⁰ PIPEK, Jiří. Nad návrhem novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 3, s. 51 – 60.

zúčastněné osoby, obžalovaného, který má obhájce, či poškozeného nebo zúčastněné osoby, které mají zmocněnce, trpí nedostatky, mají uvedené osoby na základě výzvy předsedy senátu lhůtu pět dní pro odstranění vad náležitostí obsahu odvolání, jinak bude jejich odvolání odmítnuto dle § 253 odst. 3 trestního řádu. Pokud obžalovaný obhájce nemá a jeho odvolání trpí vadami co do náležitostí jeho obsahu, pak má k odstranění zmíněných vad lhůtu osmidenní, přičemž mu musí být předsedou senátu poskytnuto potřebné poučení. Pokud přesto k nápravě nedošlo či to vyžaduje povaha projednávané věci, předseda senátu ustanoví obžalovanému obhájce, pokud si ho sám nezvolí. Obhájce může být ustanoven buď za účelem pouhého odůvodnění odvolání či pro celé odvolací řízení. U poškozeného a zúčastněné osoby, kteří nemají zmocněnce, se postupuje přiměřeně.⁵¹

Ke změně došlo i ve znění § 258 odst. 1 písm. a) trestního řádu týkající se zrušení napadeného rozsudku. Za dosavadní znění byla přidána část věty, vlivem které může dojít ke zrušení napadeného rozsudku, v případě podstatných vad řízení, zejména pokud jde o porušení ustanovení týkající se zabezpečení objasnění věci nebo právo obhajoby, jen pokud mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části napadeného rozsudku. Tudíž již nepostačí, že vady řízení jsou podstatné a týkají se porušení ustanovení zásadních pro vedení trestního řízení, musí se nadále ještě zkoumat a relativizovat, zda mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku.⁵²

Zmíněná novelizace se dotkla odvolání i tím, že přidala zcela nový institut mimořádného opravného prostředku dovolání. Jedním z důvodů podání dovolání bylo stanoveno rozhodnutí o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku, aniž by pro to byly naplněny zákonem stanovené podmínky. Toto ustanovení je důležité z hlediska možnosti přezkoumat rozsudek v případě, kdy by oprávněné osobě mohlo být prostřednictvím procesního pochybení soudu odepřeno právo na řádnou instanci.⁵³

Mezi další projevy výše zmíněné novely, zejména za účelem zrychlení trestního řízení, patří např. vrácení věci státnímu zástupci do přípravného řízení k došetření za zpřísněných podmínek stanovených v ustanovení § 260 trestního řádu, předpoklad souhlasu obžalovaného se čtením protokolů o výslechu svědků a znalců ve veřejném zasedání, pokud se ho osobně neúčastní,

---

⁵¹ PIPEK, Jiří. Novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 93 - 102.

⁵² Viz tamtéž.

⁵³ Viz tamtéž.

přestože byl řádně a včas předvolán, dle § 263 odst. 6 trestního řádu, či snaha o zvýšení aktivity stran řízení při veřejném zasedání.⁵⁴

Současná úprava a fungování institutu odvolání jsou předmětem kapitoly 3 této práce.

---

⁵⁴ PIPEK, Jiří. Novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 93 - 102.

2 Základní principy a zásady trestního řízení a jejich uplatnění v odvolacím řízení

V rámci této části diplomové práce se budu zabývat základními principy a zásadami trestního řízení a jejich uplatnění v odvolacím řízení. Odvolací řízení jakožto jeden z druhů opravných prostředků je postaveno na základních zásadách trestního řízení, avšak jeho primárním úkolem je zvýšit záruky spravedlivosti a zákonnosti při rozhodování orgánů činných v trestním řízení. Vzhledem ke skutečnosti, že trestní řízení je procesem několika na sebe navazujících stádií a ne vždy je rozhodnutí soudu prvního stupně uspokojující a zcela bez vad a nedostatků s ohledem na složitost a komplikovanost některých skutkových a právních otázek, a to i přes veškerou pečlivost a důkladnost orgánů činných v trestním řízení, máme v právním řádu upraven institut opravných prostředků, mezi které se řadí mj. též odvolání, které mají za úkol napravit nesprávná, nezákonná či nespravedlivá rozhodnutí. Opravné prostředky mají být v co nejširší míře přístupné osobám zúčastněným na trestním řízení a některým dalším, zákonem stanoveným, osobám má být zajištěna svoboda podávání opravných prostředků a jejich podání by mělo být jednoduché, oproštěné od složitých formálních i obsahových požadavků. Smyslem a účelem opravného řízení je, krom všeobecného účelu znásobení záruky aplikace zásady materiální pravdy, který je současně významným účelem celého trestního řízení, zvýšit záruky a zabezpečit spravedlivost, zákonnost a kvalitu při rozhodování orgánů činných v trestním řízení, zabezpečit jednotný výklad právního řádu orgány činnými v trestním řízení, odstranit chyby a nedostatky jednotlivých a konkrétních rozhodnutí, ochránit občany před nepříznivými důsledky chybných rozhodnutí a prověřit správnost postupů a závěrů orgánů činných v trestním řízení v předchozích stupních, když přezkoumává a posuzuje rozhodnutí v trestních věcech „z hlediska jejich zákonnosti a důvodnosti, jakož i správnosti řízení, které jim předcházelo“⁵⁵, přičemž orgán činný v trestním řízení rozhodující v rámci opravných prostředků⁵⁶ je, co se týče složení, zpravidla lépe či více vybaven než orgán prvostupňový. Totéž platí o odbornosti, zkušenosti a kvalifikaci jednotlivých osob rozhodujících v opravném řízení. Orgán rozhodující o opravných prostředcích v rámci opravného řízení může dojít po přezkoumání napadeného rozhodnutí k několika

---

⁵⁵ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 876.

⁵⁶ Zpravidla se jedná o orgán vyššího stupně, který při rozhodování o opravném prostředku vykonává dozor nad rozhodovací praxí nižších orgánů. Viz JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 610.

závěrům, na základě kterých učiní příslušné rozhodnutí. Orgán vyššího stupně buď potvrdí správnost napadeného rozhodnutí, nebo v případě, že v něm shledá vady a nedostatky, rozhodnutí napraví sám nebo ho v zákonem stanovených případech vrátí soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí či až státnímu zástupci k došetření. Tímto dojde k okamžité nápravě chybného rozhodnutí a, prostřednictvím vytýkaných vad a nedostatků rozhodnutí, k poukázání na jejich příčiny a poskytnutím závazného právního názoru pro následující řízení opravné řízení zabezpečuje, aby se orgány nižšího stupně v dalších řízeních obdobným vadám vyvarovaly, a současně je motivuje, aby při své práci byly maximálně pečlivé, pozorné a obezřetné.^{57,58}

2.1 Základní principy odvolacího řízení

Tyto principy odvolacího řízení charakterizují smysl a účel odvolacího řízení, poskytují důležitou záruku zákonného procesu a jsou významnou pomůckou při tvorbě, interpretaci a aplikaci jednotlivých ustanovení trestního řádu, které odvolací řízení upravují.

2.1.1 Revizní princip a princip vymezeného přezkoumávání

Co se týče rozsahu přezkoumávání rozhodnutí napadeného opravným prostředkem, rozlišujeme

- 1) revizní přezkoumávání
  - a. úplné
  - b. omezené
- 2) princip vymezeného přezkoumávání, tj. přezkoumávání pouze v rozsahu a z důvodů uvedených v podaném opravném prostředku nebo explicitně vyjmenovaných v zákoně.

Ad 1) Pokud je orgán druhého stupně vázán revizním principem, znamená to, že je povinen přezkoumat napadené rozhodnutí v celém rozsahu, tedy musí komplexně přezkoumat všechny výroky, vůči nimž lze podat opravný prostředek, správnost každého výroku z hlediska všech možných skutkových či právních vad, ať už hmotněprávních či procesněprávních, a též řízení,

---

⁵⁷ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 875 – 878.

⁵⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 609 - 611.

kteře napadenému rozhodnutí předcházelo, a to až do vydání napadeného rozhodnutí, ohledně možných vad, které by mohly zapříčinit nesprávnost, nezákonnost či absenci některého výroku, a to bez ohledu na to, zda byly odvolatelem vytknuty. Proto při uplatnění tohoto principu je irelevantní, zda oprávněná osoba podávající opravný prostředek konkrétní vady, nedostatky či absenci výroků přezkoumávaného rozhodnutí nebo vady řízení jemu předcházející vytkla. Přezkumný orgán zde tedy jedná v souladu se zásadou oficiality, kdy jedná z úřední povinnosti, co do rozsahu přezkumné činnosti.^{59,60}

Revizní přezkoumávání může být buď úplné či omezené. Úplným revizním přezkoumáním rozumíme, že příslušný orgán přezkoumává výše popsaným způsobem napadené rozhodnutí ohledně všech osob, kterých se dotýká, přestože opravný prostředek podala pouze některá, či byl podán pouze za některou z takových osob. Omezený revizní princip znamená, že se přezkoumává pouze část rozhodnutí týkající se osoby, která podala opravný prostředek. Druhý uvedený způsob revizního přezkoumávání byl uplatňován u odvolání do 31. 12. 2001, následně byl nahrazen principem vymezeného přezkoumávání. Tato změna týkající se rozsahu přezkoumávání napadeného rozsudku odvoláním je dána skutečností, že státní zástupce jako veřejný žalobce chrání veřejný zájem, tedy zájem na spravedlivém a zákonném odsouzení a potrestání pachatele trestného činu. A na druhé straně stojí obžalovaný, který je oprávněn podat odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, a to v rozsahu a z důvodů, které sám uzná za adekvátní, jelikož má ze zákona právo zvolit si způsob své obhajoby. Vzhledem ke skutečnosti, že je opravné řízení vedeno dispoziční zásadou, tedy že podání či nepodání opravného prostředku, zde odvolání, je na uvážení procesních stran, nemůže tedy dojít k přezkoumání rozhodnutí, aniž by oprávněné osoby podaly opravný prostředek. Není tedy důvod, aby odvolací soud přezkoumával celé napadené rozhodnutí, jeho výroky a řízení jemu předcházející a nehleděl na důvody vytýkané v podaném odvolání. Revizní princip tak vedl k pasivitě stran.⁶¹

Ad 2) Principem vymezeného přezkoumávání se rozumí, že druhostupňový orgán rozhoduje o opravném prostředku pouze v rozsahu napadených výroků rozhodnutí a je vázán důvody

---

⁵⁹ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 883 - 885.

⁶⁰ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 157.

⁶¹ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 883 - 885.

a vadami uvedenými v opravném prostředku ze strany osoby, která podala opravný prostředek. Jinými slovy se zde orgán rozhodující o opravném prostředku zabývá pouze vadami výroků či řízení a pouze v rozsahu, které podatel uplatnil v opravném prostředku.⁶² Důvodem vázanosti odvolacího soudu vytčenými vadami je zejména skutečnost, že opravné řízení je vybudováno na dispoziční zásadě a je v dispozici oprávněné osoby, zda opravný prostředek proti rozhodnutí podá, čímž zahájí konání opravného řízení, či nepodá, a tím spíše bude v její dispozici rozhodnout o tom, z jakých důvodů a v jakém rozsahu jí napadené rozhodnutí připadá nezákonné, nesprávné či nespravedlivé.⁶³

Odvolání, jakožto opravný prostředek, se v současnosti řídí principem vymezeného přezkoumávání, jehož obsah je vymezen v § 254 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“): „*Nezamítne-li nebo neodmítne-li odvolací soud odvolání podle § 253, přezkoumá zákonnost a odůvodněnost jen těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad.*“⁶⁴ Výjimkou rozšiřující přezkumnou činnost odvolacího soudu jsou situace, kdy k vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, odvolací soud přihlíží, pokud mají vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání. Výjimku dále tvoří situace, kdy odvolatel správně vytkl vady, nicméně ty mají původ v jiném než v odvolatelem napadeném výroku, v tom případě odvolací soud přezkoumá správnost i takového výroku, na který v odvolání napadený výrok navazuje, pokud proti němu oprávněná osoba mohla podat odvolání. Dále také pokud oprávněná osoba podala odvolání proti výroku o vině, odvolací soud vždy přezkoumá výrok o trestu a další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad, byť tyto v odvolání zahrnuty nejsou.⁶⁵

2.1.2 Princip apelační a princip kasační

Co se týká způsobu vyřízení opravných prostředků, rozlišujeme princip apelační a princip kasační.

---

⁶² MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 884.

⁶³ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 249.

⁶⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 254. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-02-28]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugezhazrsgu2c2mzt#>.

⁶⁵ Viz tamtéž.

Princip apelační spočívá ve skutečnosti, že orgán, který přezkoumává napadené rozhodnutí a shledá jeho nesprávnost, takové rozhodnutí zruší a sám vydá rozhodnutí nové, zbavené původních vad a nedostatků. Při uplatnění tohoto principu je možné napadat jak vady skutkové, tak vady právní. Je také možné pozměnit skutkový stav, který zjistil soud prvního stupně, v rámci svého vlastního dokazování v přezkumném řízení. Výhodou aplikace apelačního principu je hospodárnost a rychlost procesu, kdy nedochází k opětovnému podávání opravného prostředku proti rozhodnutí soudu prvního stupně a zrušování postupně vydávaných rozhodnutí. Nevýhodou uvedeného principu je riziko, že při dokazování v přezkumném řízení může dojít k zásadním změnám ve skutkovém stavu, které již dále není možné řádným opravným prostředkem přezkoumat.⁶⁶

Na druhou stranu uplatnění principu kasačního znamená, že orgán přezkoumávající napadené rozhodnutí, které je nesprávné, takové rozhodnutí zruší a věc vrátí prvostupňovému orgánu k opětovnému projednání. Charakteristickým znakem kasačního principu je závaznost zjištěného skutkového stavu pro druhostupňový orgán. Tento princip slouží též k odstraňování vad jak skutkových, tak právních. Kasační princip podporuje a zdůrazňuje myšlenku, že těžiště trestního procesu se odehrává v řízení před orgánem prvního stupně. Právě zde dochází k uplatnění výchovného a preventivního účinku trestního řízení v nejširší míře. Pokud by oprávněné osoby opět nesouhlasily s novým verdiktem prvostupňového orgánu, mohou však znovu podat opravný prostředek proti takovému rozhodnutí. Takto dochází k prodlužování předmětného sporu a k porušování zásady hospodárnosti trestního řízení.⁶⁷

Opravné řízení v trestních věcech je v současné době v českém právním řádu založeno na kombinaci principu kasačního s principem apelačním.

U odvolání byly novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002 výrazně posíleny apelační prvky. Odvolací soud je oprávněn napadené vadné rozhodnutí zrušit a sám následně rozhodnout ve věci samé. Odvolací soud se přitom může i podstatně odklonit od zjištěného skutkového stavu prvostupňového orgánu, pokud sám v rámci odvolacího řízení znovu provedl vybrané důkazy, které byly provedeny již v hlavním líčení, nebo provedl důkazy, které v hlavním líčení provedeny nebyly. V případě, že nelze vady

---

⁶⁶ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 885 - 887.

⁶⁷ Viz tamtéž.

odstranit ve veřejném zasedání (např. natolik nedostatečná skutková zjištění, že je zapotřebí opakovat hlavní líčení, či provádění příliš obtížného doplnění dokazování), může odvolací soud věc vrátit soudu prvního stupně k novému projednání věci a následnému rozhodnutí.^{68, 69}

2.1.3 Účinek devolutivní

Devolutivní účinek opravného prostředku se projevuje tak, že o něm rozhoduje jiný orgán, zpravidla vyššího stupně, než ten, který rozhodoval a vydal napadené rozhodnutí v prvním stupni. Pokud je opravné řízení bez devolutivního účinku, znamená to, že o opravném prostředku rozhoduje též orgán, který rozhodoval v původním řízení.⁷⁰

Devolutivní účinek zajišťuje vyšší objektivitu a kvalitu při přezkoumávání napadeného rozhodnutí, jelikož přezkumný orgán je nezaujatý z hlediska předmětné věci a přezkoumávaného rozhodnutí. Účelem devolutivního účinku je přezkoumání napadeného rozhodnutí na vyšší odborné úrovni, které bude zaručovat základní procesní zásady a vysokou kvalitu. Odvolání jakožto opravný prostředek zásadně má tento účinek.^{71,72}

V souvislosti s devolutivním účinkem opravné prostředky můžeme také dělit na centralizované a decentralizované. Centralizované opravné prostředky jsou takové, o nichž rozhoduje právě jediný orgán (např. o dovolání rozhoduje vždy Nejvyšší soud).⁷³

Odvolání se řadí mezi decentralizované opravné prostředky s devolutivním účinkem. Trestní řád stanoví, že o odvolání proti rozsudku okresního soudu rozhoduje příslušný nadřízený soud

---

⁶⁸ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 885 - 887.

⁶⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 259 odst. 1, 3. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyvv6mjugexhazrsgu2c2mzt#>.

⁷⁰ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 159.

⁷¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 615.

⁷² MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 887.

⁷³ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 159.

krajský a o odvolání proti rozsudku krajského soudu jako soudu prvního stupně rozhoduje nadřízený vrchní soud.⁷⁴

2.1.4 Účinek suspenzivní (odkladný)

Suspenzivním účinkem se rozumí odklad výkonu rozhodnutí až do doby, kdy se rozhodne o opravném prostředku. Efektivním a účelným je tento účinek v případech, kdy by byl výkonem rozhodnutí zmařen účel opravného prostředku či by výkon rozhodnutí znamenal pro postiženou osobu neodčinitelnou újmu. Pokud opravný prostředek suspenzivní účinek nemá, znamená to, že lze napadené rozhodnutí vykonat, aniž ještě nabylo právní moci. V českém trestním řízení je odkladný účinek přiznán mj. právě odvolání, což je explicitně stanoveno v ustanovení § 245 odst. 2 trestního řádu.⁷⁵ Suspenzivní účinek má pouze takové odvolání, které bylo podáno včas, a to osobou k tomu oprávněnou.⁷⁶ Výjimku tvoří odvolání podané jen poškozeným či zúčastněnou osobou, jelikož takové odvolání nebrání nabytí právní moci a vykonatelnosti ostatních částí rozsudku. Obdobně odvolání týkající se pouze některého z více obžalovaných umožňuje nabytí právní moci a vykonatelnosti rozsudku u ostatních obžalovaných.⁷⁷

2.1.5 Beneficium cohaesionis

Podstatou principu beneficium cohaesionis, znamenající v překladu dobrodiní spočívající v souvislosti, je, že: „*Prospívá-li důvod*⁷⁸, *z něhož rozhodl odvolací soud ve prospěch některého obžalovaného, také dalšímu spoluobžalovanému nebo zúčastněné osobě, rozhodne odvolací soud vždy též v jejich prospěch. Stejně rozhodne ve prospěch obžalovaného, kterému prospívá důvod,*

---

⁷⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 252. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsguzc2mjw>.

⁷⁵ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 888.

⁷⁶ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 245.

⁷⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 139 odst. 2. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgu2c2mzt#>.

⁷⁸ Jde o důvod týkající se společně všech spoluobžalovaných či obžalovaného a zúčastněné osoby, který tedy jim všem společně prospívá, jako je např. nesprávné právní posouzení věci. Nelze tak rozhodovat na základě důvodu, který musí být přezkoumán u každé osoby zvlášť, jako je např. otázka trestní odpovědnosti.

*z něhož rozhodl ve prospěch zúčastněné osoby.*⁷⁹. Tedy, jestliže může proti rozhodnutí soudu podat odvolání více osob, jichž se rozhodnutí týká, soud rozhodne i ve prospěch té osoby, která odvolání nepodala, resp. ohledně níž odvolání podáno nebylo, pokud jí prospívá týž důvod jako osobě, jež odvolání podala. Dochází tak k zásahu do právní moci rozhodnutí a prolamuje se tím zásada nezměnitelnosti rozhodnutí, jelikož dle ustanovení § 139 odst. 2 trestního řádu odvolání, které se týká některého z více obžalovaných, nebrání tomu, aby rozsudek u ostatních obžalovaných nabyl právní moci a vykonatelnosti. Při aplikaci § 261 tak dojde ke zrušení rozsudku, resp. vadného výroku rozsudku, který v mezidobí nabyl právní moci vzhledem k osobě, ohledně níž se aplikuje princip *beneficium cohaesionis*. Aby mohl být tento princip aplikován, je nezbytné, aby bylo o všech obžalovaných rozhodnuto ve stejném řízení a stejným rozsudkem. Postup podle § 261 se však vůči spoluobžalovanému, který proti rozsudku soudu prvního stupně nepodal odvolání, neuplatní, pokud důvod, pro který bylo odvolacím soudem rozhodnuto ve prospěch spoluobžalovaného, který podal proti rozsudku soudu prvního stupně odvolání, nastal až po právní moci napadeného rozhodnutí vzhledem ke spoluobžalovanému, který odvolání nepodal. Tedy důvodem pro uplatnění postupu dle § 261 je důvod, který existoval a dotčeným osobám prospíval již v době průběhu trestního stíhání až do nabytí právní moci rozhodnutí vůči osobě, ohledně které odvolání podáno nebylo.^{80,81}

Uplatnění této zásady má zabránit nepříznivým důsledkům, které by vznikly při její neaplikaci. Mohlo by dojít k situaci, kdy jeden ze spoluobžalovaných by podal odvolání proti výroku o vině, kterému by bylo vyhověno, a v důsledku toho by byl zproštěn obžaloby např. z důvodu, že jednání, kterého se ve spolupachatelství dopustil, nebylo vůbec trestným činem. Pak by ovšem ostatní zůstali i nadále odsouzeni podle původního rozsudku, byť se dopustili stejného jednání, které v opravném řízení bylo shledáno jako beztrestné. Tímto by došlo k vnitřnímu rozporu mezi dvěma rozhodnutími vydanými v jedné věci. Při neuplatnění zásady *beneficium cohaesionis* by tak zákonná práva a zájmy osob, o nichž se rozhoduje, nebyla dostatečně chráněna.

Odvolací soud je tak vždy, pokud jsou splněny zákonem stanovené podmínky, povinen z úřední povinnosti rozhodnout nejen ve prospěch osoby, na kterou je opravný prostředek

---

⁷⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 261. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyv6mjugezhazrsgyys2ma>.

⁸⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 261.

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 10. 2002, sp. zn. 4 Tz 65/2002.

omezen, pokud se konalo společné řízení, ale i ve prospěch ostatních spoluobžalovaných, kterým prospívá stejný důvod, pro který rozhodl ve prospěch některého ze spoluobžalovaných, byť v jejich prospěch odvolání podáno nebylo. Dochází tak k rozšíření principu vymezeného přezkoumávání.^{82,83}

2.1.6 Zákaz reformationis in peius

Princip zákaz reformationis in peius, tedy zákaz změny k horšímu, v praxi znamená, že se zakazuje zhoršení postavení osoby⁸⁴, která podala odvolání, nebo v jejíž prospěch bylo odvolání podáno prostřednictvím oprávněné osoby, a to jak v řízení odvolacím, tak případně v následujícím řízení po zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci k novému projednání před soudem prvního stupně. Podmínkou ovšem je, že odvolání musí být podáno výlučně ve prospěch takové osoby. Tento princip se neuplatní, pokud bylo podáno odvolání byť i jen zčásti v neprospěch takové osoby a takovému odvolání bylo vyhověno.

Smyslem tohoto principu je zejména svoboda v podávání opravných prostředků a možnost napadnout nesprávné rozhodnutí obžalovaným či v jeho prospěch oprávněnými osobami, které bude následně přezkoumáno u soudu vyšší instance bez obav, že bude postavení obžalovaného zhoršeno.⁸⁵

Trestní řád se tohoto principu u odvolání dotýká v ustanovení § 259 odst. 4, kdy stanovuje, že odvolací soud může změnit napadené rozhodnutí v neprospěch obžalovaného jen na podkladě odvolání státního zástupce, které bylo podáno v neprospěch obžalovaného, případně co se týče výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo vydání bezdůvodného obohacení, tak může soud učinit též na podkladě odvolání poškozeného, který

---

⁸² MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 888 - 889.

⁸³ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 158.

⁸⁴ Zákaz reformace in peius v řízení o odvolání se uplatní pouze ve vztahu k obžalovanému. Viz MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 932, Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 7 Tz 43/2013, Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 8. 2013, sp. zn. 5 Tdo 741/2013.

⁸⁵ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 890.

řádně a včas uplatnil svůj nárok.⁸⁶ Tolik k zásadě zákazu reformationis in peius v odvolacím řízení před odvolacím soudem. Uplatnění tohoto principu v řízení u soudu prvního stupně po zrušení rozsudku upravuje ustanovení § 264 odst. 2 trestního řádu, které stanoví, že pokud byl napadený rozsudek zrušen pouze v důsledku odvolání podaného ve prospěch obžalovaného, nelze dojít v novém řízení ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch.⁸⁷

2.2 Základní zásady uplatňující se v odvolacím řízení

Základní zásady trestního procesního práva se prolínají celým trestním řízením či jeho určitými stádii, a to v určitých intenzitách. Proto i v opravném potažmo odvolacím řízení se tyto základní zásady aplikují a projevují. Níže si představíme základní zásady trestního řízení, které uplatňujeme konkrétně v řízení odvolacím.

2.2.1 Zásada řádného zákonného procesu

Zásada řádného zákonného procesu, tedy zásada, že nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví trestní řád, patří mezi základní zásady vymezené v § 2 odst. 1 trestního řádu⁸⁸ a platí pro celé trestní řízení, z čehož vyplývá, že touto zásadou jsou orgány činné v trestním řízení povinny se řídit i v odvolacím řízení. Tato zásada má zabezpečit, aby nedocházelo k bezdůvodnému trestnímu stíhání a aby orgány činné v trestním řízení při trestním stíhání postupovaly v souladu se zákonem. Jednou z pojistek dodržování této zásady jsou opravné prostředky. Odvolací řízení jakožto jeden z druhů opravných řízení slouží jako důležitá kontrola trestního řízení, když si klade za cíl zabezpečit spravedlivost, bezvadnost a zákonnost vydávaných rozhodnutí i jim předcházejícího řízení prostřednictvím nápravy vad

---

⁸⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 259. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgu4s2nrw>.

⁸⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 264. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-03-21]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgy2c2mjy>.

⁸⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 2 odst. 1. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsfu4ts>.

vzniklých činností orgánů činných v trestním řízení, a proto ho můžeme označit jako významnou záruku řádného zákonného procesu.^{89,90}

2.2.2 Zásada zajištění práva na obhajobu

Další důležitou zásadou trestního řízení dotýkající se též řízení opravného, a tím tedy i odvolacího, je zásada zajištění práva na obhajobu, jejíž nedílnou součástí je též právo osoby, proti které se vede řízení, podat opravný prostředek v případě, že vydané rozhodnutí je dle jejího přesvědčení nesprávné, vadné či nezákonné jakožto i v případě, že dotčená osoba má za to, že orgány činné v trestním řízení nepostupovaly v souladu s právními předpisy upravujícími průběh řízení a dopustily se tak chyby v předmětném řízení, které napadenému rozhodnutí předcházelo. Pomocí opravného řízení je tedy možné přezkoumat, zda v řízení předcházejícím vydání napadeného rozhodnutí, byly provedeny důkazy svědčící jak v neprospěch, tak ve prospěch obviněného, dále může odvolací soud provést znovu některé důležité důkazy provedené již v hlavním líčení či provést důkazy v hlavním líčení neprovedené, čímž může dojít k odchýlení se od skutkových zjištění soudu prvního stupně.⁹¹ Tak je možné zajistit, aby nedošlo k odsouzení nevinné osoby na úkor pachatele a aby byl pachatel odsouzen právě za ten trestný čin, který spáchal a byl za něj spravedlivě potrestán.⁹²

2.2.3 Zásada oficiality a zásada legality

Nelze říci, že by se v průběhu odvolacího řízení uplatňovala čistě zásada oficiality. V určitých fázích tohoto řízení je zásada oficiality potlačena a namísto ní řízení ovlivňuje zásada dispoziční.

Obecně v opravném řízení, a tedy i v odvolacím řízení, dochází v oblasti zahájení řízení k prolomení zásady oficiality, tedy že orgány činné v trestním řízení postupují z úřední povinnosti. Podnětem k zahájení odvolacího řízení je vždy podání opravného prostředku

---

⁸⁹ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 895 - 896.

⁹⁰ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 13.

⁹¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 259 odst. 3 písm. a), b). In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsqu4s2nrw>.

⁹² MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 895 - 897.

(odvolání) ze strany oprávněné osoby. Výše uvedené je důsledkem skutečnosti, že opravné řízení není obligatorní součástí trestního řízení, nýbrž součástí fakultativní, která se uplatňuje v situaci, kdy oprávněná osoba má za to, že vydané rozhodnutí či řízení jemu předcházející trpí vadami. Zahájení odvolacího řízení je tedy v dispozici oprávněné osoby, z čehož plyne, že při podání odvolání se uplatňuje zásada dispoziční, jelikož další úkony orgánů činných v trestním řízení jsou závislé na podání odvolání oprávněnou osobou, kterým zpochybnila správnost napadeného rozhodnutí. Dispoziční zásada se u odvolání dále projevuje v oblasti rozsahu přezkumu napadeného rozhodnutí. V odvolacím řízení se uplatňuje princip vymezeného přezkoumávání, kdy je orgán rozhodující o odvolání s výše popsány výjimkami vázán vytyčeným rozsahem napadených výroků a důvody, které odvolatel v opravném prostředku vytkl napadenému rozhodnutí. V dalších částech odvolacího řízení se již uplatňuje převážně zásada oficiality, což znamená, že jakmile jsou naplněny zákonné podmínky, jsou orgány činné v trestním řízení povinny provádět příslušné procesní úkony a z úřední povinnosti jsou povinny vykonat vše, aby byl zachován smysl a účel odvolacího řízení. Typickým projevem zásady oficiality je právní úprava principu *beneficium cohaesionis* zmíněného výše. Naopak omezení této zásady se projevuje v právní úpravě principu *zákazu reformationis in peius*, kdy je v určitých případech zakázáno změnit napadené rozhodnutí k horšímu a tím zhoršit postavení dotčené osoby.⁹³

Zásada legality se v odvolacím řízení projevuje ve skutečnosti, že je státní zástupce oprávněn podat odvolání v neprospěch obviněného.⁹⁴

2.2.4 Zásada rychlosti řízení

Jedná se o zásadu, na kterou je nutno dbát během celého trestního řízení včetně řízení opravného. V rámci odvolacího řízení napomohlo jeho urychlení posílení apelačních prvků, což spočívá ve skutečnosti, že pokud dojde ke zrušení napadeného rozsudku nebo jeho části a je zapotřebí učinit v předmětné věci nové rozhodnutí, rozhoduje, doplňuje dokazování a vydává nové rozhodnutí odvolací soud zásadně sám, ledaže nejde vadu odstranit ve veřejném zasedání, což může být způsobeno situací, kdy jsou skutková zjištění nedostatečná natolik, že je zapotřebí opakovat hlavní líčení či provádět rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, pak

---

⁹³ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 897 - 898.

⁹⁴ Viz tamtéž, s. 898.

může odvolací soud vrátit věc soudu prvního stupně.⁹⁵ V této oblasti odvolacího řízení se zásada rychlosti projevuje nejvýrazněji. Dále ji ovšem můžeme spatřovat například i v případech, kdy vada spočívá pouze v neúplném či zcela absentujícím výroku napadeného rozsudku. Odvolací soud pak může, aniž by napadené rozhodnutí zrušil, vrátit věc soudu prvního stupně, aby neúplný výrok doplnil či o chybějícím výroku rozhodl.^{96,97}

2.2.5 Zásada obžalovací

Trestní stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby, návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o prohlášení viny a přijetí trestu, které podává státní zástupce. Veřejnou žalobu v řízení před soudem zastupuje státní zástupce.⁹⁸

Opravné potažmo odvolací řízení je pokračováním řízení konaného na základě obžaloby v prvním stupni, zároveň se jedná o přezkumné řízení tohoto prvostupňového řízení, které předcházelo vydání napadeného rozhodnutí. Státní zástupce je i v odvolacím řízení nadále v postavení žalobce, neboť i nadále zastupuje obžalobu. I v opravném řízení platí zásada, že státní zástupce není oprávněn rozšířit obžalobu o nový skutek, jelikož soud může rozhodnout jen o takovém skutku, který je uveden v žalobním návrhu, a tedy i v odvolacím řízení musí být zachována totožnost skutku daného v žalobním návrhu a v souvislosti s ním i následně v napadeném rozhodnutí. Obžalovací zásada se dále projevuje v odvolacím řízení ve skutečnosti, že přítomnost státního zástupce ve veřejném zasedání je povinná.⁹⁹

---

⁹⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 259 odst. 1, 3, 5, § 263 odst. 6, 7. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-15]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrs4s2nrw>, <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrs4s2nrw>.

⁹⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 259 odst. 2. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-14]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrs4s2nrw>.

⁹⁷ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 899.

⁹⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 2 odst. 8. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrs4s2nrw>.

⁹⁹ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 899 - 900.

2.2.6 Zásada veřejnosti

Zásada veřejnosti se v odvolacím řízení projevuje zejména skrze § 263 odst. 1 věta první trestního řádu, kde se stanoví, že o odvolání rozhoduje odvolací soud ve veřejném zasedání. Nicméně dále je uvedeno, že v určitých případech může být rozhodováno v neveřejném zasedání. Typicky se jedná o případy procesně formálního charakteru uvedeného v § 253 trestního řádu (např. zamítnutí odvolání pro opožděnost, pro jeho podání osobou nikoliv oprávněnou, odmítnutí odvolání nesplňující náležitosti obsahu odvolání), či o případy tzv. absolutních důvodů zrušení rozsudku, kdy se napadený rozsudek přezkoumává pouze z formálně procesních důvodů bez dokazování. Tyto případy upravuje § 257 trestního řádu a jedná se např. o zrušení napadeného rozsudku nebo jeho části a postoupení věci jinému orgánu, pokud tak měl učinit již soud prvního stupně, či trestní stíhání zastaví nebo přeruší, pokud tak měl učinit již soud prvního stupně.¹⁰⁰ V neveřejném zasedání může odvolací soud též podle ustanovení § 255 trestního řádu přerušit trestní stíhání, pokud během odvolacího řízení vyjde najevo, že po vyhlášení napadeného rozsudku nastala okolnost vymezená v § 173 odst. 1 písm. b) až f) (např. že nelze obviněného pro těžkou chorobu postavit před soud či není obviněný pro duševní chorobu nastalou až po spáchání činu schopen chápat smysl trestního stíhání), pokud nelze obžalovanému doručit předvolání k veřejnému zasedání odvolacího soudu nebo z důvodu uvedeného v § 9a trestního řádu. Obligatorně odvolací soud přeruší trestní stíhání, pokud má za to, že zákon, který v předmětné věci použil soud prvního stupně při rozhodování o vině a trestu, je v rozporu s ústavním pořádkem a předloží věc Ústavnímu soudu.¹⁰¹

V neveřejném zasedání může odvolací soud podle ustanovení § 263 odst. 1 písm. b) trestního řádu rozhodnout o zrušení napadeného rozsudku dle § 258 odst. 1 trestního řádu v případě, kdy je zřejmé, že vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání. Důvodem je uplatnění kasačního principu s ohledem na rychlost řízení, kdy se napadený rozsudek zruší a k učinění nového rozhodnutí se věc vrátí soudu prvního stupně, jelikož dosavadní skutková zjištění jsou tak nedostatečná, že je nelze napravit doplněním dokazování ve veřejném zasedání, a je tedy zapotřebí znovu uskutečnit hlavní líčení či je nutné provést rozsáhlé a obtížně uskutečnitelné

---

¹⁰⁰ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 900.

¹⁰¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 255. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-14]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrs2s2ojq>.

doplnění dokazování. Právě takové dokazování je nejlépe zajištěno před soudem prvního stupně, kde právě po skutkové stránce lze nejlépe uskutečnit nápravu.¹⁰²

2.2.7 Zásada presumpce nevinny

Zásada presumpce nevinny znamená, že se na každého, proti komu se vede trestní řízení, hledí jako na nevinného, dokud nebyla jeho vina dána pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu. Presumpce nevinny se uplatňuje i v řízení opravném, když podáním opravného prostředku projevujeme pochybnosti o správnosti napadeného rozhodnutí. S řádně podaným odvoláním se navíc pojí suspenzivní neboli odkladný účinek, což znamená, že vykonatelnost napadeného rozsudku se odkládá, až do pravomocného rozhodnutí ve věci. Pokud oprávněná osoba podá odvolání proti odsuzujícímu rozsudku co do výroku o vině, znamená to, že zde jsou jisté pochybnosti o správnosti zjištění viny, a v tomto důsledku i nadále trvá zásada presumpce nevinny. Teprve právní mocí odsuzujícího rozsudku přestává platit domněnka nevinny, přičemž musí být odstraněny *všechny důvodné pochybnosti o vině obžalovaného*.^{103,104}

2.2.8 Zásada vyhledávací

Vyhledávací zásada se v opravném řízení uplatňuje nejméně u odvolání. V rámci odvolacího řízení je možné provádět dokazování, na rozdíl od ostatních druhů opravného řízení, kde dokazování zásadně neprobíhá, či probíhá jen v omezeném režimu. Příčinou této skutečnosti je, že odvolací řízení je postaveno na principu apelačním s prvky kasace a ostatní druhy opravného řízení jsou vybudovány na kasačním principu s prvky apelace.¹⁰⁵

V odvolacím řízení je ponechán poměrně široký prostor pro provádění dokazování. Po přednesení návrhů ve veřejném zasedání odvolací soud provede důkazy potřebné pro rozhodnutí o odvolání, ledaže by šlo o natolik rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění

---

¹⁰² MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 900 - 901.

¹⁰³ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 901 - 902.

¹⁰⁴ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 13.

¹⁰⁵ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 903.

dokazování, které by nahrazovalo činnost soudu prvního stupně.¹⁰⁶ Trestní řád v § 259 odst. 3 uvádí, že odvolací soud může ve věci rozhodnout sám rozsudkem na základě správně zjištěného skutkového stavu soudem prvního stupně či doplněného nebo změněného skutkového stavu na základě důkazů provedených před odvolacím soudem. Odvolací soud může v řízení provést znovu důkazy provedené již soudem prvního stupně v hlavním líčení či provést důkazy dosud neprovedené. Co se týče změny nebo doplnění skutkových zjištění, je odvolací soud omezen, jelikož může přihlídnout pouze k důkazům, které před ním byly provedeny v rámci řízení o odvolání. Tyto hodnotí v návaznosti na důkazy provedené v hlavním líčení a je vázán hodnocením těchto důkazů soudem prvního stupně mimo důkazů, které ve veřejném zasedání odvolací soud sám znovu provedl.¹⁰⁷

2.2.9 Zásada ústnosti a zásada bezprostřednosti

Zásada ústnosti se projevuje tak, že soud rozhoduje na podkladě ústně provedených důkazů a ústních vyjádření stran. Je tak spojena zejména s dokazováním. Ale projevuje se i při veřejném zasedání, kdy soud řídí zasedání ústně, ústně jedná se stranami a dalšími účastníky řízení či ústně vyhlašuje rozsudek. Zásada bezprostřednosti spočívá v tom, že soud smí přihlídnout jen k těm důkazům, které před ním byly provedeny. Zásada ústnosti a zásada bezprostřednosti se ve veřejném zasedání ve větší míře uplatňují právě v řízení o odvolání vystaveného na principu apelace s prvky kasace, kdy odvolací soud doplňuje dokazování o důkazy potřebné pro rozhodnutí o odvolání, ledaže se jedná o výjimky zmíněné v předchozí podkapitole (nahrazování činnosti soudu prvního stupně). Právě rozsah prvků principu apelačního uplatňujících se v opravném řízení umožňuje realizaci těchto dvou zásad.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 263 odst. 6. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgyzs2mzt>.

¹⁰⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 263 odst. 7. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-17]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgyzs2mzt>.

¹⁰⁸ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 904 - 905.

2.2.10 Zásada volného hodnocení důkazů

Orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy dle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.¹⁰⁹ Soud v odůvodnění svého rozhodnutí musí opodstatnit, které skutečnosti považoval za prokázané, k jakým důkazům přihlédl při objasňování skutkových zjištění, naopak ke kterým důkazům nepřihlédl a z jakého důvodu, jaké skutečnosti zpochybňuje a o jaké úvahy se soud opřel. Prostřednictvím opravných prostředků lze přezkoumat správnost rozhodnutí.¹¹⁰

Pokud odvolací soud shledá, že skutková zjištění soudu prvního stupně jsou nesprávná, je zásadně povinen doplnit dokazování tak, aby mohlo být o podaném odvolání rozhodnuto a aby byly odstraněny vady napadeného rozsudku. Toto však neplatí, pokud se jedná o vady vyžadující opakování hlavního líčení či provádění rozsáhlého a obtížně proveditelného doplnění dokazování, čímž by došlo k nahrazování činnosti soudu prvního stupně. V případě, kdy odvolací soud vrátí věc soudu prvního stupně k novému projednání, uvede v odůvodnění svého rozhodnutí, z jakého důvodu je zjištěný skutkový stav vadný či nedostatečný, co je třeba doplnit a k jakým důkazům je zapotřebí přihlédnout, ovšem není oprávněn sám vytvářet závěry o jiných skutkových zjištěních. Pokud odvolací soud dospěje k závěru, že rozsah skutkových zjištění vzešlých z dokazování je dostatečný a úplný, nicméně provedené důkazy by hodnotil oproti prvostupňovému soudu rozdílně, musí nezbytné důkazy zopakovat bezprostředně před odvolacím soudem, načež může napadený rozsudek zrušit a sám vydat nové rozhodnutí. Pokud dojde odvolací soud při hodnocení důkazů ke změně či doplnění skutkových zjištění, je omezen při rozhodování ustanovením zákona, které stanoví, že soud může přihlížet jen k důkazům, které byly provedeny ve veřejném zasedání před odvolacím soudem, a hodnotí je v návaznosti na důkazy provedené soudem prvostupňovým v hlavním líčení. Hodnocením těchto důkazů soudem prvního stupně je odvolací soud vázán, mimo důkazů odvolacím soudem ve veřejném zasedání znovu provedených (§ 263 odst. 7 trestního řádu). Odvolací soud musí zvážit, zda jím prováděné dokazování již nesplňuje předpoklad rozsáhlého a obtížně proveditelného doplnění dokazování, aby tak nenahrazoval činnost soudu prvního stupně. V takovém případě by měl

---

¹⁰⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 2 odst. 6. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyvv6mjugexhazrsfu4ts>.

¹¹⁰ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 16.

napadený rozsudek zrušit a věc vrátit k novému rozhodnutí prvostupňovému soudu (§ 259 odst. 1 trestního řádu).¹¹¹

2.2.11 Zásada zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností

Zásada zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností je naplňována i v opravném řízení. Jedná se o záruku zjištění skutkového stavu věci tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti, jelikož orgány činné v trestním řízení v opravném řízení přezkoumávají nejen otázky právní, ale také skutkový stav, čímž kontroluje provedená skutková zjištění a zajišťuje nápravu vad ve skutkových zjištěních. V řízení o odvolání se toto projevuje tím, že podle ustanovení § 258 odst. 1 písm. c) trestního řádu odvolací soud zruší napadený rozsudek, pokud vzniknou pochybnosti o správnosti skutkových zjištění, k objasnění věci je zapotřebí důkazy opakovat či provádět další a jejich provádění před odvolacím soudem by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně.¹¹²

Pomocí této zásady dochází též k naplnění zásady, že těžiště trestního řízení probíhá v hlavním líčení před prvostupňovým soudem, která je uplatňována i v rámci řízení odvolacího. Přestože je odvolací soud oprávněn znovu provést některé důkazy provedené již v hlavním líčení či doplnit dokazování, je provádění důkazů odvolacím soudem omezeno ustanovením trestního řádu, které stanoví, že se nesmí jednat o rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, které by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně.¹¹³

---

¹¹¹ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 906 - 907.

¹¹² MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 907 - 908.

¹¹³ Viz tamtéž, s. 907 - 909.

3 Současná právní úprava odvolání v českém trestní řízení

V této kapitole se budu věnovat platné právní úpravě odvolání v českém trestním řízení. Zabývat se budu podstatou, charakteristikou a základními vlastnostmi právní úpravy odvolání, jeho předmětem, obsahem, důvody jeho podání, osobami oprávněnými odvolání podat, možnostmi vzdání se a zpětvzetí odvolání a konečně také samotným řízením jak u soudu odvolacího, tak u soudu prvního stupně po vrácení věci.

3.1 Podstata, charakteristika a základní vlastnosti právní úpravy odvolání

Odvolání se řadí mezi řádné opravné prostředky, směřuje proti meritornímu nepravomocnému rozhodnutí soudu prvního stupně a je jedním z důležitých trestněprocesních prostředků zajišťujících právo na spravedlivý proces.¹¹⁴ Jedná se o dispozitivní procesní úkon některé ze zákonem oprávněných osob, kterým se zahajuje opravné (odvolací) řízení, které je součástí trestního řízení, ovšem součástí fakultativní, nikoliv obligatorní. Jeho konání závisí na podání odvolání z vůle oprávněných osob, tedy orgány činné v trestním řízení nezahajují odvolací řízení ex offio, a to ani v případě, že by soud prvního stupně později sám shledal vady v jím vydaném rozhodnutí. Odvolání je jakožto opravný prostředek v trestním řízení pro obžalovaného a další oprávněné osoby i státního zástupce významnou obranou proti prvostupňovému rozhodnutí, jelikož směřuje proti rozsudku soudu prvního stupně, kterým se rozhodují nejvýznamnější záležitosti trestního řízení, kterými jsou zejména vina a trest obžalovaného. Důležitým významem odvolání je také skutečnost, že jeho podání je jednou z nutných podmínek pro případné podání mimořádného opravného prostředku. Podstatou odvolání jakožto opravného prostředku je přezkoumání rozsudku soudu prvního stupně, který se osobě podávající odvolání jeví jako vadný, nespravedlivý nebo nezákonný, či řízení jemu předcházející, a to jak z hlediska skutkového, tak právního. Institut odvolání slouží jako garant či pojistka dodržování zákonného postupu v trestním řízení, pomocí něhož dochází poměrně jednoduchým, rychlým a účinným způsobem k nápravě vadných, nespravedlivých či nezákonných rozsudků a přezkoumává se rozhodovací činnost soudů prvního stupně.^{115,116,117}

---

¹¹⁴ ZELEŇKA, P.: Trestní řád. Komentář. ASPI, 2017, § 245.

¹¹⁵ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 911.

¹¹⁶ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 245.

Odvolání je vybudováno na několika základních principech, jak je již zmíněno v druhé kapitole. Předně je odvolání, na rozdíl od ostatních opravných prostředků, založeno na principu apelačním s prvky kasace, což se rozsahu přezkoumávání týče, uplatňuje se u odvolání princip vymezeného přezkoumávání, tedy že odvolací soud přezkoumává napadený rozsudek a jemu předcházející řízení co do rozsahu a důvodů vymezených podatelem v odvolání s určitými výjimkami upravenými v ustanovení § 254 trestního řádu, které jsou rozebrány v kapitole 2.1.1. Odvolací soud přezkoumává rozsudek *ex nunc*, tedy z hlediska právních závěrů a skutkových zjištění, které existují v době rozhodování odvolacího soudu. V rámci institutu odvolání se vždy uplatňuje účinek devolutivní a suspenzivní, až na jedinou výjimku spočívající ve skutečnosti, že odvolání, které podá jen poškozený či jen zúčastněná osoba, nebrání tomu, aby ostatní části rozsudku nabyly právní moci a vykonatelnosti. Platí to i pro odvolání podané jen některým z více obžalovaných. Takové odvolání nebrání tomu, aby rozsudek pro ostatní obžalované nabyl právní moci a vykonatelnosti.¹¹⁸ Ve vztahu k další osobě přímo dotčené stejným výrokem rozsudku se uplatňuje princip *beneficium cohaesionis*, jehož podstata je vysvětlena v kapitole 2.1.5.

Právní úprava institutu odvolání je založena na co nejširším podkladě, aby bylo možné odvolat se proti co nejširšímu počtu rozsudků. Jedním z prostředků, jak tohoto stavu dosáhnout, je zabezpečit svobodný a snadný přístup oprávněných osob k podání odvolání a odstranit překážky, které by bránily možnosti jeho podání. Mezi záruky svobody podávání odvolání a zabezpečení přezkoumání co nejširšího počtu rozsudků patří možnost podat odvolání bez výjimky proti všem dosud nepravomocným rozsudkům soudů prvního stupně^{119,120}, právo podat odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně je poskytnuto širokému okruhu osob, kde zejména ve prospěch obžalovaného může mimo něj odvolání podat i široký okruh dalších osob (např. příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, manžel, státní zástupce a další), což zajišťuje

---

¹¹⁷ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 160.

¹¹⁸ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 911.

¹¹⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 245 odst. 1. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-18]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgq2s2nzt>.

¹²⁰ V České republice je zakotvena zásada dvojinstančnosti výkonu soudnictví, a proto lze podat odvolání pouze proti rozsudku soudu prvního stupně, nikoliv však proti rozsudku odvolacího soudu či Nejvyššího soudu v řízení o dovolání a v řízení o stížnosti pro porušení zákona, jelikož proti rozsudku druhostupňového soudu, tím spíše Nejvyššího soudu, již není přípustný žádný další řádný opravný prostředek. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 245.

rozsáhlou možností přezkoumat každý prvoinstanční rozsudek. Další zárukou je povinnost doručit rozsudek dotčeným osobám, aby se s jeho přesným zněním mohly seznámit a měly tak podklad pro podání odvolání. Odvolání se podává formou podání, které se podle ustanovení § 59 trestního řádu posuzuje vždy podle svého obsahu, i když je nesprávně označeno, což znamená, že podání nemusí být označeno jako odvolání, postačí, že oprávněná osoba učinila podání ve lhůtě a jasně a bez pochyb projevila vůli odvolat se, přičemž z jeho obsahu musí být patrné, které konkrétní výroky rozsudku odvolatel napadá a jaké vady rozsudku či řízení jemu předcházejícímu oprávněná osoba vytýká. Státní zástupce jako odvolatel je navíc povinen uvést, zda podává odvolání, byť i zčásti, ve prospěch či v neprospěch obviněného a proti kterým obviněným odvolání směřuje. Dále obecně musí odvolatel označit, kterému orgánu činnému v trestním řízení je podání určeno, kdo jej činí, které věci se týká, co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Vedle uvedených obligatorních náležitostí odvolání zákon připouští, aby odvolatel ve svém odvolání uvedl nové skutečnosti a důkazy. Způsob, kterým odvolatel požadované skutečnosti vyjádří, je zcela na něm a není tedy povinen při odůvodnění používat právní terminologii. Odvolací důvody nejsou zákonem nijak zvláště omezeny¹²¹. Tímto je zaručeno, že odvolání bude spolehlivým podkladem pro řízení o odvolání, zároveň však zákon nevyžaduje nikterak složité formální požadavky co do způsobu podání, formy či obsahu, které by ztěžovaly, protahovaly či znemožnily oprávněným osobám práva nezalým odvolání podat. Při nesplnění obsahových požadavků nelze odvolání bez dalšího odmítnout. V případě, že obžalovaný, který podal odvolání nesplňující zákonné obsahové náležitosti, nemá obhájce, a i přes výzvu a poučení k odstranění vad odvolání předsedou senátu nedošlo k nápravě a obžalovaný si sám obhájce nezvolil, ustanoví mu ho předseda senátu buď pouze za účelem odůvodnění odvolání či i obhajování v řízení o odvolání.¹²² Další zárukou je zákonná lhůta k podání odvolání, která činí osm dní a počíná běžet až po doručení písemného vyhotovení rozsudku. Oprávněná osoba tak má čas na promyšlení, zda odvolání skutečně podá a případně proti kterým výrokům a z jakých důvodů. Svoboda a volnost odvolacího práva je zajištěna

---

¹²¹ Odvolatel má tak možnost v podaném odvolání uvést jakýkoliv důvod, který mu bude připadat z hlediska nesprávnosti, nezákonnosti či nespravedlnosti rozsudku důležitý. Význam odvolacích důvodů spočívá zejména v tom, že odvolací soud je povinen se řídit důvody a vadami vytčenými v odvolání dle principu vymezeného přezkoumávání. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 249.

¹²² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 251 odst. 2. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-18]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsguys2mzt>.

i možností oprávněné osoby se po vyhlášení rozsudku podání odvolání vzdát či podané odvolání vzít zpět. Svoboda odvolacího práva se dále zabezpečuje zákazem reformationis in peius, tedy zákazem změny k horšímu popsáním v kapitole 2.1.6, obžalovaný tedy nemusí mít obavy o zhoršení svého postavení vlivem podání odvolání.^{123,124,125}

Skutečnost, že je odvolací právo vystavěno na širokém základě, umožňuje efektivní a důležitou kontrolu činnosti soudů prvního stupně a v důsledku zhodnocení získaných poznatků tak dochází ke sjednocování judikatury soudů.¹²⁶

Významným předpokladem pro zajištění svobody odvolacího práva je též ochrana procesních práv stran řízení. Ochraňování procesních práv stran v řízení o odvolání je zajištěna prostřednictvím poskytování informací o svých právech, o stavu věci, o konání veřejného zasedání, musí jim být umožněna účast na veřejném zasedání před odvolacím soudem, vyjádřit se k oprávněnému prostředku a prováděným důkazům, podávat připomínky a návrhy (např. na provedení nových důkazních prostředků). Prostřednictvím těchto procesních práv mohou strany aktivně ovlivňovat řízení o odvolání.^{127,128}

Důležitým znakem odvolání je též rychlost, hospodárnost a jednoduchost řízení a možnost podat odvolání proti každému rozsudku soudu prvního stupně.¹²⁹

3.2 Předmět odvolání

Předmětem odvolání mohou být všechny rozsudky soudu první instance, tedy rozsudky soudů okresních a soudů krajských, pokud rozhodují jako soudy prvního stupně. Přičemž proti rozsudku, kterým byla soudem schválena dohoda o vině a trestu, je možné podat odvolání pouze v určitém rozsahu a z určitých důvodů, tedy za předpokladu, že tento rozsudek se neshoduje s návrhem dohody o vině a trestu, kterou předložil státní zástupce soudu ke schválení. V případě

---

¹²³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 617 - 619.

¹²⁴ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 910 - 913.

¹²⁵ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 249.

¹²⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 619 - 620.

¹²⁷ Viz tamtéž, s. 620

¹²⁸ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 914.

¹²⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 621.

rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu, může dále podat odvolání poškozený, který včas uplatnil nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, a to pro nesprávnost výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, ovšem pouze v případě, že v soudu předložené dohodě o vině a trestu souhlasil s rozsahem a způsobem náhrady škody, nemajetkové újmy či s vydáním bezdůvodného obohacení ovšem tento výrok, se kterým souhlasil, není v souladu s výrokem skutečně obsaženým v soudem schválené dohodě o vině a trestu. Z jiných důvodů není odvolání proti odsuzujícímu rozsudku soudu o schválení dohody o vině a trestu přípustné, a to ani v případě, že by takový rozsudek obsahoval jiné nedostatky, např. chybná právní kvalifikace skutku navržená ze strany státního zástupce v návrhu na schválení dohody o vině a trestu.^{130,131,132}

Předmětem odvolání v rámci napadeného rozsudku mohou být všechny jeho výroky, proti kterým může oprávněná osoba podat odvolání, skutečnost, že některý výrok chybí, protože nebyl učiněn, či řízení předcházející rozsudku pro porušení procesních ustanovení, pokud takové porušení mohlo zapříčinit nesprávnost nebo absenci výroku. Z uvedeného vyplývá, že je možné rozsudek napadnout odvoláním co do výroků, nikoliv pouze co do odůvodnění. Odůvodnění lze napadnout jen v souvislosti s konkrétním výrokem, který je nesprávný, neúplný či zcela absentující, a proti kterému může oprávněná osoba podat odvolání.¹³³

Okruh otázek, které mohou být předmětem odvolání v konkrétním případě, se odlišuje podle odvolatele, podle konkrétní oprávněné osoby. Nejširším odvolacím právem disponuje státní zástupce. Ten může odvoláním napadnout rozsudek pro nesprávnost jakéhokoliv výroku či z důvodu, že výrok nebyl učiněn nebo pro porušení ustanovení o řízení rozsudku předcházejícím, pokud takové porušení mohlo způsobit nesprávnost či absenci výroku.¹³⁴ Státní zástupce musí být při rozhodování, zda odvolání v konkrétní věci podat, nezaujatý a objektivní, a tak je oprávněn podat odvolání jak v neprospěch, tak ve prospěch obžalovaného, či ve prospěch poškozeného nebo zúčastněné osoby. Při zvažování otázky, zda podat odvolání, musí vzít státní

---

¹³⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 624.

¹³¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 245 odst. 1. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-20]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsqg2s2nzt>.

¹³² ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 245.

¹³³ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 914 - 915.

¹³⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 246 odst. 1 písm. a), odst. 2. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-20]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsqg3c2mqjge>.

zástupce na zřetel nikoliv dosažení prospěchu či nepospěchu konkrétní osoby, ale odstranění porušení zákona, což se pak odráží právě v podání odvolání ve prospěch či v nepospěch určité osoby. Státní zástupce je povinen ve svém odvolání výslovně uvést, zda podává odvolání, byť i jen zčásti, ve prospěch či v nepospěch obžalovaného¹³⁵, jelikož od toho se odvíjí následné rozhodnutí odvolacího soudu, který může v nepospěch obžalovaného změnit napadený rozsudek jen v důsledku odvolání státního zástupce v nepospěch obžalovaného,^{136,137} a stejně tak v případě, že bude napadený rozsudek zrušen a věc vrácena první instanci, i rozhodnutí soudu prvního stupně, který v důsledku odvolání podaného jen ve prospěch obžalovaného nemůže v novém řízení změnit rozhodnutí v nepospěch obžalovaného.^{138,139}

Obžalovaný disponuje odvolacím právem v užší míře než státní zástupce, nicméně je tato míra dostatečně široká pro uskutečnění ochrany jeho zájmů. Obžalovaný je oprávněn napadnout rozsudek odvoláním pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká (v odsuzujícím rozsudku např. výrok o vině, o trestu, o nároku poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, ve zprošťujícím rozsudku půjde zejména o důvod zproštění, kdy se obžalovaný bude odvolávat s cílem dosáhnout pro něj příznivějšího důvodu zproštění než je důvod, pro který byl zproštěn) či proto, že takový výrok chybí nebo pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, pokud toto porušení mohlo způsobit nesprávnost či absenci výroku.¹⁴⁰

Zúčastněná osoba a poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, mohou podat odvolání pouze ohledně výroku, který se jich týká. Tedy zúčastněná osoba je oprávněna podat odvolání pro nesprávnost výroku o zabránění věci nebo zabránění části majetku nebo proto, že takový výrok nebyl učiněn, či pro

---

¹³⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 249 odst. 2. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-20]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgq4s2mzt>.

¹³⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 259 odst. 4. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-20]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgu4s2nrw>.

¹³⁷ V nepospěch obžalovaného může odvolání podat kromě státního zástupce i poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy či na vydání bezdůvodného obohacení, a to co do výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení.

¹³⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 264 odst. 2. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-20]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgy2c2mjy>.

¹³⁹ Zákaz reformace in peius.

¹⁴⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 626.

porušení procesních ustanovení o řízení, které vydání rozsudku předcházelo, pokud mohlo způsobit nesprávnost či absenci výroku. Poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, se může odvolat proti rozsudku pro nesprávnost výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení a stejně jako předešlé skupiny osob též proto, že takový výrok chybí či byla porušena ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, pokud takové porušení mohlo způsobit, že je výrok nesprávný nebo že chybí. Poškozený může podat odvolání vedle státního zástupce jako jediný v neprospěch obžalovaného. Proti výroku zprošťujícího rozsudku, kterým soud poškozeného se svým nárokem odkáže na občanskoprávní řízení, se ovšem poškozený odvolat nemůže, v takovém případě by soud odvolání zamítl podle ustanovení § 253 odst. 1 jako odvolání podané osobou neoprávněnou.¹⁴¹ Výrok o povinnosti obžalovaného k náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích či vydání bezdůvodného obohacení lze učinit pouze v odsuzujícím rozsudku.¹⁴²

Ostatní osoby oprávněné podat odvolání ve prospěch obžalovaného vymezené ustanovením § 247 odst. 2 trestního řádu, mezi které patří příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner, druh a v řízení proti mladistvému¹⁴³ též orgán sociálně-právní ochrany dětí, mohou napadnout rozsudek soudu prvního stupně ve stejném rozsahu jako osoby, v jejichž prospěch či zastoupení (obhájce, zmocněnec poškozeného nebo zúčastněné osoby, zákonný zástupce) se odvolávají.¹⁴⁴

3.3 Důvody odvolání

Důvody odvolání nejsou trestním řádem kasuisticky vyjmenovány ani zvláště omezeny. Zákon stanoví v ustanovení § 246 pouze obecně rozsah, ve kterém mohou jednotlivé oprávněné osoby podávat odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně. V ustanovení § 249 trestního řádu jsou pak stanoveny požadavky na obsah odvolání, které mj. zahrnují odůvodnění odvolání. V návaznosti na výše uvedená ustanovení lze tedy odvoláním napadnout rozsudek

---

¹⁴¹ Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 15. 3. 1967, sp. zn. 2 To 22/67.

¹⁴² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 626 - 627.

¹⁴³ § 72 odst. 1 zák. č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“).

¹⁴⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 627.

pro nesprávnost jeho výroků, proto, že výrok učiněn nebyl, či pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, jestliže takové porušení mohlo způsobit, že výrok je nesprávný, nebo že chybí.^{145,146}

3.3.1 Nesprávnost výroků rozsudku

Nesprávnost výroků rozsudku neboli *error in iudicando* může spočívat jak ve vadách skutkových, tak ve vadách právních.

Aby mohlo dojít k vydání správného a spravedlivého rozsudku, je zapotřebí náležitě a správně zjistit skutek jakožto předmět obžaloby a všechny jeho okolnosti významné pro rozhodovací činnost soudu.¹⁴⁷ Skutkové vady neboli *error in facto* mohou být založeny neúplností skutkových zjištění spočívající v neprovedení všech významných důkazů či nezahrnutí rozhodných skutečností do dokazování, dále nesprávností skutkových zjištění, kdy např. výrokem rozsudku tvrzená skutečnost nevyplývá z provedeného dokazování, nejasností skutkového zjištění, kdy není zřetelné, ze kterých důkazů skutková zjištění vyplývají, či o které důkazy jsou skutková zjištění opřeny, a konečně rozporností skutkových zjištění založených protichůdnými tvrzeními v rozsudku týkající se určité skutečnosti.¹⁴⁸

Právní vady neboli *error in iure* rozlišujeme hmotněprávní a procesněprávní. Nesprávnost výroku rozsudku může být způsobena hmotněprávní vadou spočívající v tom, že orgány činné v trestním řízení správně a úplně zjistily skutkový stav věci, ovšem následně na něj nesprávně aplikovaly zákon či jiný právní předpis, nebo ho porušily. Typicky se bude jednat o nesprávné posouzení skutku podle trestního zákona, kdy soud např. uzná obžalovaného vinným určitým trestným činem, přičemž skutek vykazuje znaky jiného trestného činu, či mu uloží trest ve výši, která nedosahuje nebo přesahuje rozpětí stanovené zákonem. Nesprávnost výroku rozsudku může být způsobena i vadou procesněprávní. Tyto vznikají porušením ustanovení procesního práva o rozsudku vymezených v § 120 až § 125 trestního řádu, v důsledku čehož může být výrok neúplný, nesrozumitelný či vnitřně rozporný. Typicky se jedná o případy, kdy soud ve výroku

---

¹⁴⁵ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 915.

¹⁴⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 627.

¹⁴⁷ Viz tamtéž, s. 628.

¹⁴⁸ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 915.

rozsudku přesáhnul rozsah podané obžaloby, nebo ji naopak úplně nevyčerpal, či neučinil výrok, ačkoliv ho dle povahy věci učinit měl.^{149,150,151}

3.3.2 Výrok nebyl učiněn

Podle ustanovení § 246 odst. 2 trestního řádu osoba, která je oprávněná napadat rozsudek pro nesprávnost výroku, ho může napadat též z důvodu, že takový výrok chybí, přestože dle povahy projednávaného případu měl být v rozsudku obsažen. Jedná se o procesněprávní vadu rozsudku.¹⁵²

3.3.3 Porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku

Oprávněné osoby mohou napadat rozsudek i pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, pokud toto porušení mohlo způsobit nesprávnost či absenci výroku. Z dikce zákona vyplývá, že pro podání odvolání pro porušení procesního ustanovení není nutné, aby vada řízení měla skutečný vliv na výrok a jeho nesprávnost, postačí, aby tu taková možnost byla. Řízením předcházejícím rozsudku se rozumí nejen hlavní líčení, ale i stadia předcházející (přípravné řízení, předběžné projednání obžaloby),¹⁵³ tedy celé trestní řízení počínaje sepsáním úředního záznamu o zahájení úkonů trestního řízení či provedením potřebných neodkladných či neopakovatelných úkonů a konče vyhlášením napadeného rozsudku. Jedná se např. o porušení ustanovení o nutné obhajobě. Uvedené je významné zejména z důvodu, že prostřednictvím spravedlivého, správného a zákonného průběhu řízení se zvyšuje pravděpodobnost, že bude dosaženo i spravedlivého, správného a zákonného výsledku trestního řízení.^{154,155}

---

¹⁴⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 628.

¹⁵⁰ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 915 - 916.

¹⁵¹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 249.

¹⁵² MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 916.

¹⁵³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 629.

¹⁵⁴ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 249.

¹⁵⁵ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 163.

3.4 Osoby oprávněné podat odvolání

Výčet osob oprávněných napadnout rozsudek odvoláním včetně rozsahu je obsažen v ustanoveních § 246 a § 247 trestního řádu. Navíc ve prospěch obviněného může odvolání podat opatrovník (mladistvého) obviněného a v trestním řízení proti mladistvému obviněnému též orgán sociálně-právní ochrany dětí, v řízení proti uprchlému pak je oprávněn podat odvolání obháje obžalovaného.¹⁵⁶ Okruh osob, které tak mohou učinit je tedy poměrně široký.

Na prvním místě s nejširším odvolacím právem je uveden státní zástupce. Státní zástupce je oprávněn napadnout rozsudek odvoláním pro nesprávnost kteréhokoliv výroku, či proto, že takový výrok chybí, nebo pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, pokud porušení mohlo způsobit, že výrok je nesprávný nebo že chybí. Toto jeho oprávnění plyne z obžalovací zásady, což je jedna ze zásad, na které je trestní řízení vybudováno¹⁵⁷, a tedy že státní zástupce zastupuje veřejný zájem, jímž je objektivní provedení trestního řízení a dosažení jeho účelu¹⁵⁸. Státní zástupce je oprávněn podat odvolání jak ve prospěch¹⁵⁹ obžalovaného, a to i proti jeho vůli, tak i v neprospěch¹⁶⁰ obžalovaného. Státní zástupce musí

---

¹⁵⁶ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 246.

¹⁵⁷ Viz tamtéž.

¹⁵⁸ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 161.

¹⁵⁹ I přes skutečnost, že má státní zástupce zájem na prokázání skutečností tvrzených v obžalobě, musí při svém působení v trestním řízení zachovat objektivitu, jelikož zastupuje veřejný zájem, přičemž ten spočívá zejména v odsouzení a řádném potrestání osoby, která trestný čin skutečně spáchala. Proto je státní zástupce oprávněn podat odvolání nikoliv jen v neprospěch, ale i ve prospěch obžalovaného, pokud to vyplývá z objektivního hodnocení provedených důkazů, a není žádoucí, aby měl státní zástupce zájem na odsouzení nevinné osoby jen proto, aby dostal podané obžalobě. Státní zástupce by měl navíc při úvaze, zda podat či nepodat odvolání, přihlížet a být přesvědčen zejména o tom, že byl rozsudkem soudu prvního stupně porušen zákon. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 246, § 247.

¹⁶⁰ Podle Stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 303/2012 může odvolací soud na základě odvolání státního zástupce výlučně v neprospěch obžalovaného změnit či zrušit napadené rozhodnutí prvostupňového soudu nejen v neprospěch obžalovaného, ale i v neprospěch a ve prospěch obžalovaného, a také může rozhodnout pouze v jeho prospěch. Tomu nebrání ani skutečnost, že se obžalovaný po vyhlášení rozsudku odvolání výslovně vzdal. Toto vychází i z Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 9. 2012, sp. zn. 5 Tdo 1039/2012, které navíc doplňuje, že „*Požadavek zákazu změny k lepšímu ve vztahu k obviněnému na základě odvolání státního zástupce podaného v neprospěch obviněného (zvláště, pokud by si obviněný odvolání nepodal), neodpovídá zásadám trestního řízení, ani postavení a úkolům státního zástupce a v konečném důsledku ani principu spravedlnosti, který musí ovládat rozhodování soudu v trestním řízení. Zásahy do těchto principů jsou možné jen na základě zákona a v souladu s ním. V zásadě by takovým jednostranným přístupem byl narušen i účel trestního řízení, kterým je nade vše pochybnost především snaha náležitě zjistit trestné činy a podle zákona jejich pachatele spravedlivě potrestat (§ 1 odst. 1 tr. ř.)*.“ K tomu Púry a Sotolář doplňují, že by bylo vhodné se de lege ferenda zamyslet nad obdobným postupem, kdy by bylo možné rozšířit přezkumné oprávnění odvolacího soudu a změnit rozhodnutí o vině a trestu ve prospěch obžalovaného i v důsledku vady zjištěné na základě odvolání podaného poškozeným či zúčastněnou osobou. Viz PÚRY, František, SOTOLÁŘ, Alexander. Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu. Bulletin advokacie, 2005, č. 3, s. 6 – 22.

v odvolání uvést, zda podává odvolání, byť jen zčásti, ve prospěch či v neprospěch obžalovaného¹⁶¹, jelikož je to významné pro následné rozhodování odvolacího soudu z hlediska uplatnění principu zákazu reformace in peius.¹⁶² Pokud státní zástupce podá odvolání byť jen zčásti v neprospěch obžalovaného, soud v dalším průběhu řízení neaplikuje princip zákaz reformationis in peius a může v následném rozhodnutí ve věci postavení obžalovaného zhoršit, pokud ovšem bylo odvolání státního zástupce podáno výhradně ve prospěch obžalovaného, uplatní se zákaz reformationis in peius a v následujícím řízení není možné postavení obžalovaného zhoršit.¹⁶³ Státní zástupce je jediná osoba, která může podat odvolání v neprospěch obžalovaného (s výjimkou poškozeného, který uplatnil nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, ten může napadnout rozsudek odvoláním v neprospěch obžalovaného co do výroku týkajícího se povinnosti k náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích či k vydání bezdůvodného obohacení).¹⁶⁴ Dále může státní zástupce napadat rozsudek odvoláním jak ve prospěch, tak v neprospěch poškozeného či zúčastněné osoby.¹⁶⁵

Obžalovaný má oproti státnímu zástupci své odvolací právo vymezené úžeji, nicméně v dostatečném rozsahu pro to, aby mohl efektivně hájit svá práva. Obžalovaný může podat odvolání proti rozsudku pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká¹⁶⁶, proto, že takový výrok učiněn nebyl nebo pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, jestliže takové porušení mohlo zapříčinit nesprávnost či absenci výroku.¹⁶⁷ Jak vyplývá z ustanovení § 247 odst. 1 trestního řádu a contrario, obžalovaný může podat odvolání pouze ve svůj prospěch. V případě podání odvolání obžalovaným v jeho neprospěch by ho odvolací soud

---

¹⁶¹ Zda podává odvolání ve prospěch či v neprospěch obžalovaného je státní zástupce povinen uvést ohledně každého napadeného výroku a vzhledem ke každému obžalovanému, jehož se ten který výrok týká. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 249.

¹⁶² MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 917.

¹⁶³ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 249.

¹⁶⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 246, § 247. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-22]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgq3c2mjqge>, <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgq3s2obx>.

¹⁶⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 621 - 622.

¹⁶⁶ Obžalovaný tedy nemůže podat odvolání např. ve prospěch či v neprospěch svého spoluobžalovaného. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 246.

¹⁶⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 246. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-22]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgq3c2mjqge>.

zamítl jako odvolání podané osobou neoprávněnou dle ustanovení § 253 odst. 1 trestního řádu¹⁶⁸. Dle ustanovení § 33 odst. 1 trestního řádu odvolání ve svůj prospěch může podat i obžalovaný, který je omezen ve svéprávnosti.¹⁶⁹

Výčet dalších osob, které mohou podat odvolání proti rozsudku, a to pouze ve prospěch obžalovaného¹⁷⁰ a ve stejném rozsahu jako osoba, v jejíž prospěch nebo zastoupení se odvolávají¹⁷¹, je obsažen v § 247 odst. 2. Jedná se o příbuzné obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozence, osvojitele, osvojenec, manžela, partnera, druh¹⁷². Uvedené osoby tak nemohou učinit proti vůli obžalovaného¹⁷³. Proti vůli obžalovaného může za něho podat odvolání jeho opatrovník či jeho obhájce v případě, že je obžalovaný omezen ve svéprávnosti, a to opět jen v jeho prospěch. Podle ustanovení § 72 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže může v řízení s mladistvým ve prospěch mladistvého obžalovaného podat odvolání, a to i proti jeho vůli, orgán sociálně-právní ochrany dětí. Pokud mladistvý není plně svéprávný, může odvolání v jeho prospěch podat také zákonný zástupce či opatrovník a jeho obhájce, a to i proti jeho vůli. V zastoupení obžalovaného může podat odvolání zákonný zástupce, resp. opatrovník a obhájce¹⁷⁴. Zákonný zástupce, resp. opatrovník a obhájce napadají rozsudek vždy jménem obžalovaného, zatímco příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner, druh, státní zástupce a orgán sociálně-právní ochrany dětí mají samostatné odvolací právo, tedy podávají odvolání ve prospěch obžalovaného vlastním jménem. Samostatnost odvolacího práva se projevuje tak, že uvedené osoby mohou podat odvolání nezávisle na odvolání samotného obžalovaného, a to i když se obžalovaný odvolání vzdal, a naopak nemohou zabránit, aby obžalovaný vzal své odvolání zpět, stejně tak obžalovaný

---

¹⁶⁸ ZELENKA, P.: Trestní řád. Komentář. ASPI, 2017, § 246.

¹⁶⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 246.

¹⁷⁰ Pokud by např. manželka obžalovaného podala odvolání v jeho neprospěch, zamítne ho odvolací soud jako odvolání podané osobou neoprávněnou. Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 10. 1989, sp. zn. 6 To 27/89.

¹⁷¹ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 247.

¹⁷² Výčet těchto osob je taxativní, tedy není možné, aby odvolání ve prospěch obžalovaného podala např. jeho teta, byť se též jedná o příbuznou obžalovaného. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 247.

¹⁷³ Odvolání je podané proti vůli obžalovaného, pokud obžalovaný svůj nesouhlas výslovně vyjádří, pokud výslovně projeví, že si nepřeje, aby některou z výše uvedených osob bylo podáno v jeho prospěch odvolání. Naopak se nejedná o odvolání podané proti vůli obžalovaného, pokud ho podají uvedené osoby v jeho prospěch, byť sám obžalovaný odvolání nepodal či se ho vzdal, jelikož v tomto případě se nejedná o jeho výslovný nesouhlas.

¹⁷⁴ Vzhledem ke skutečnosti, že obhájce není dle trestního řádu osobou se samostatným odvolacím právem, podává odvolání ve prospěch obžalovaného pouze v jeho zastoupení v rámci obhajoby. Pokud se pod odvolání podepíše pouze obhájce, není to dle usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 3 Tdo 294/2002, bez dalšího důvod pro zamítnutí odvolání z důvodu jeho podání neoprávněnou osobou.

nemůže vzít zpět odvolání podané některou z osob se samostatným odvolacím právem¹⁷⁵. Ze samostatnosti odvolacího práva uvedených osob existují výjimky.¹⁷⁶ Výjimku ve prospěch obžalovaného tvoří například ustanovení § 250 odst. 3 trestního řádu, které stanoví, že pokud jiná oprávněná osoba nebo za obžalovaného obhájce nebo opatrovník podá odvolání ve prospěch obžalovaného, lze ho vzít zpět pouze s výslovným souhlasem obžalovaného. Bez souhlasu obžalovaného může odvolání vzít zpět jen státní zástupce, pak ale běží obžalovanému nová lhůta pro podání odvolání od vyrozumění, že odvolání bylo vzato zpět.¹⁷⁷ Orgán činný v trestním řízení je povinen poučit obžalovaného o nové lhůtě k podání odvolání, přestože již odvolání předtím podal.¹⁷⁸ Další výjimkou je skutečnost, že osobám se samostatným odvolacím právem, s výjimkou státního zástupce a orgánu sociálně-právní ochrany dětí, končí lhůta pro podání odvolání ve prospěch obžalovaného stejným dnem jako obžalovanému.^{179,180} Opis rozsudku se těmto osobám nedoručuje (na rozdíl od státního zástupce a orgánu sociálně-právní ochrany dětí, kterým běží lhůta pro podání odvolání samostatně, a to ode dne, kdy je těmto orgánům doručen opis rozsudku) a lhůta k podání odvolání těmto osobám počíná běžet, za předpokladu, že opis rozsudku byl doručen jak obžalovanému, tak jeho obhájci a opatrovníkovi, od nejpozdějšího doručení.¹⁸¹

Zúčastněná osoba může napadnout rozsudek odvoláním pouze pro nesprávnost výroku o zabránění věci či zabránění části majetku, protože takový výrok chybí nebo pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, pokud toto mohlo způsobit nesprávnost nebo absenci výroku.¹⁸² Nesprávnost výroku o zabránění věci či zabránění části majetku spočívá v nenaplnění podmínek pro zabránění věci nebo zabránění části majetku stanovených v příslušných ustanoveních

---

¹⁷⁵ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 247.

¹⁷⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 622.

¹⁷⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 250 odst. 3. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-23]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsguyc2ojz>.

¹⁷⁸ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 248.

¹⁷⁹ Zatímco pokud se rozsudek doručuje jak obžalovanému, tak jeho obhájci či opatrovníkovi (tedy osobám podávajícím odvolání v zastoupení obžalovaného jeho jménem, osobám bez samostatného odvolacího práva), běží lhůta pro podání odvolání ode dne, kdy došlo k nejpozdějšímu doručení.

¹⁸⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 248. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-23]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgq4c2obx>.

¹⁸¹ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 248.

¹⁸² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 246 odst. 1 písm. c), odst. 2. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-23]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgq3c2mjqqe>.

zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, v nesprávnosti označení zúčastněné osoby, v nedostatečné konkretizaci zabírané věci či části majetku aj.¹⁸³ Za zúčastněnou osobu, která není plně svéprávná či je omezena ve svéprávnosti, může odvolání podat její zákonný zástupce či opatrovník¹⁸⁴, dále je dle ustanovení § 51 odst. 1 trestního řádu za zúčastněnou osobu oprávněn podávat odvolání zmocněnec.¹⁸⁵

Poškozený, který v trestním řízení řádně a včas uplatnil nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy či na vydání bezdůvodného obohacení, má právo napadnout rozsudek odvoláním, a to i v neprospěch obžalovaného, ovšem pouze pro nesprávnost¹⁸⁶ výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, dále proto, že takový výrok nebyl učiněn¹⁸⁷ nebo pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, pokud takové porušení mohlo zapříčinit, že výrok je nesprávný nebo že chybí¹⁸⁸. Jestliže poškozený svůj nárok řádně a včas neuplatnil, není oprávněn podat odvolání ani z důvodu, že výrok o jeho nároku nebyl v rozsudku učiněn¹⁸⁹, v takovém případě bude jeho odvolání odvolacím soudem zamítnuto dle § 253 odst. 1 trestního řádu jako odvolání podané osobou neoprávněnou¹⁹⁰, dále není poškozený oprávněn podat odvolání v případě, že o jeho nároku bylo již, byť nepravomocně, rozhodnuto v občanskoprávním řízení.¹⁹¹ V případě, že orgán činný v trestním řízení nepřipustil účast poškozeného s jeho nárokem v trestním řízení, poškozený dále

---

¹⁸³ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 246.

¹⁸⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 42 odst. 3. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-23]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgvv6mjugexhazrugiwtnqny>.

¹⁸⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 623.

¹⁸⁶ Nesprávnost takového výroku spočívá např. v přiznání nižší částky soudem, než jakou poškozený po obžalovaném požadoval, a odkázání se zbytkem nároku na občanskoprávní řízení či v odkázání na občanskoprávní či jiné příslušné řízení s celým nárokem, pokud se jedná o rozsudek odsuzující. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 246.

¹⁸⁷ Nejvyšší soud ČR se k tomuto vyjádřil tak, že pokud poškozený uplatnil řádně a včas nárok na náhradu škody a obžalovaný měl možnost seznámit se s takovým nárokem a vyjádřit se k němu, a pokud soud prvního stupně mu neuložil povinnost k náhradě škody, pak takové rozhodnutí může za splnění zákonných předpokladů provést odvolací soud. Pokud ve věci podal odvolání státní zástupce či poškozený v neprospěch obžalovaného z důvodu, že výrok o náhradě škody nebyl učiněn, může odvolací soud za podmínek stanovených v § 259 odst. 3 trestního řádu ve věci sám vydat rozhodnutí a uložit tak obžalovanému povinnost k náhradě škody. Nebude se tak jednat o překvapivé rozhodnutí ani o porušení práva na spravedlivý proces obžalovaného. Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 8 Tdo 218/2013.

¹⁸⁸ Poškozený tak není oprávněn podat odvolání např. proti výroku o vině, byť by z něj vyplývala vada, která zapříčinila též nesprávnost výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 254.

¹⁸⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 623.

¹⁹⁰ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 4 To 548/2002.

¹⁹¹ ZELEŇKA, P.: Trestní řád. Komentář. ASPI, 2017, § 246.

nemůže svůj nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení uplatňovat v trestním řízení, a to ani prostřednictvím podání odvolání, a nemůže tak ani napadat rozsudek odvoláním z důvodu, že výrok o náhradě škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení nebyl učiněn. Pokud o osobě bylo rozhodnuto tak, že nemá postavení poškozeného, nemůže taková osoba vůbec uplatňovat práva náležející poškozenému, včetně práva podat odvolání.¹⁹² Poškozený však není oprávněn odvolat se proti výroku zprošťujícího rozsudku, kterým ho soud s jeho nárokem odkázal na občanskoprávní řízení, jelikož soud může uložit obžalovanému povinnost k náhradě škody, nemajetkové újmy či k vydání bezdůvodného obohacení pouze v rozsudku odsuzujícím¹⁹³. Nicméně poškozený může podat odvolání proti zprošťujícímu rozsudku z důvodu absence výroku ohledně odkázání poškozeného s jeho nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních či na řízení před jiným příslušným orgánem podle ustanovení § 229 odst. 3 trestního řádu, což je pro poškozeného důležité zejména z důvodu, že tím může doložit řádné a včasné uplatnění svého nároku.¹⁹⁴ Podle usnesení Nejvyššího soudu je možné, aby poškozený, jako příbuzný obžalovaného v pokolení přímém, podal odvolání proti rozsudku ve prospěch obžalovaného co do výroku o vině, ale co do výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení podal odvolání v neprospěch obžalovaného.^{195,196} Jestliže poškozený není osobou plně svéprávnou či je ve svéprávnosti omezen, může za něj odvolání podat podle ustanovení § 45 odst. 1 trestního řádu jeho zákonný zástupce nebo opatrovník. Stejně jako u zúčastněné osoby je oprávněn za poškozeného podávat odvolání zmocněnec. Pokud je počet poškozených mimořádně vysoký, uplatňují poškození svá práva v trestním řízení, tedy též podávají odvolání, prostřednictvím společného zmocněnce¹⁹⁷, a to zejména z důvodu realizace zásady rychlosti řízení, jelikož každým jednotlivým uplatňováním jejich práv by mohlo dojít ke zpomalení a zdržení trestního řízení.^{198,199} Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu nejsou např. příbuzní poškozeného oprávnění

---

¹⁹² ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 246.

¹⁹³ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 918.

¹⁹⁴ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 246.

¹⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2010, sp. zn. 8 Tdo 277/2010.

¹⁹⁶ ZELENKA, P.: *Trestní řád. Komentář*. ASPI, 2017, § 247.

¹⁹⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 44 odst. 2. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-23]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyvv6mjugexhazrugqwtmng>.

¹⁹⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 623 - 624.

¹⁹⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 246.

podat ve prospěch poškozeného svým jménem odvolání z důvodu nesprávného výroku o náhradě škody či proto, že takový výrok chybí. Takové odvolání lze podat pouze jménem poškozeného jako jeho zmocněnec.²⁰⁰

3.5 Podání, obsah, vzdání se a zpětvzetí odvolání

Tato podkapitola se zabývá jednotlivými kroky týkající se odvolání, které by osoby oprávněné podat odvolání měly znát, aby mohly plně uplatnit svá práva.

3.5.1 Podání odvolání

Ustanovení § 248 trestního řádu nám stanoví lhůtu a místo pro podání odvolání. Odvolání se podává u soudu, proti jehož rozsudku směřuje, tedy u soudu prvního stupně, který napadený rozsudek vydal. Forma odvolání, které musí být nepochybným projevem vůle odvolatele, není zákonem zvláště stanovena, a proto se na odvolání použije obecné ustanovení o podání podle § 59 trestního řádu. Podání se posuzuje vždy podle svého obsahu, a to i když je nesprávně označeno. Mezi základní obecné požadavky na podání podle trestního řádu patří označení, kterému orgánu činnému v trestním řízení je určeno, kdo jej činí, které věci se týká, co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. K podání se přihlíží, i když tyto požadavky nesplňuje.²⁰¹ Podrobněji je tato problematika upravena v kapitole 3.1.

Lhůta k podání odvolání činí osm kalendářních dní od doručení opisu rozsudku²⁰², aby oprávněné osoby měly dostatečný podklad pro své rozhodnutí o podání odvolání a případně pak pro jeho odůvodnění. Počátek, běh, skončení a zachování lhůty se řídí ustanovením § 60 trestního řádu, jelikož se jedná o procesní lhůtu. Oprávněná osoba může účinně podat odvolání ještě dříve, než jí byl rozsudek písemně doručen ovšem za předpokladu, že byl již rozsudek soudem prvního stupně vyhlášen²⁰³. Odvolání tedy nelze podat před vyhlášením rozsudku, jelikož rozsudek právně existuje až po svém vyhlášení, a odvolání učiněné před vyhlášením

---

²⁰⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. 3. 1981, sp. zn. 5 Tz 6/81.

²⁰¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 629.

²⁰² Lhůta k podání odvolání počíná běžet v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 trestního řádu prvním dnem následujícím po dni, kdy došlo k doručení opisu písemného vyhotovení rozsudku. Viz FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 164.

²⁰³ ZELENKA, P.: *Trestní řád. Komentář*. ASPI, 2017, § 248.

rozsudku tak nemá právní účinky²⁰⁴. V případě opravy rozsudku v takové míře, že se podstatně dotkla obsahu některého z výroků rozsudku, se počátek běhu lhůty posouvá a běží státnímu zástupci a osobám předmětným výrokem přímo dotčeným lhůta k odvolání od doručení opisu usnesení o opravě resp. od doručení rozhodnutí o stížnosti, pokud byla proti usnesení o opravě podána²⁰⁵. Běh lhůty se posouvá také podle ustanovení § 248 odst. 2 trestního řádu v případě rozdílných dat doručení rozsudku obžalovanému, jeho obhájci a opatrovníkovi, kdy lhůta počíná běžet od nejpozdějšího doručení²⁰⁶. Ve výjimečných případech, z důležitých důvodů²⁰⁷, je umožněno na základě ustanovení § 61 trestního řádu navrácení lhůty k podání odvolání, která obžalovanému nebo jeho obhájci marně uplynula. O navrácení lhůty musí být požádáno nejpozději do tří dnů od odpadnutí překážky, společně s žádostí o navrácení lhůty je zapotřebí doložit odvolání, pokud ještě nebylo podáno²⁰⁸. Odvolání je možné odůvodnit ještě ve lhůtě osmi dnů od doručení usnesení o povolení navrácení lhůty²⁰⁹.²¹⁰ Pokud byla lhůta k podání odvolání zmeškána, avšak oprávněná osoba podala žádost o navrácení lhůty, není možné rozsudek vykonat až do právní moci rozhodnutí o žádosti.²¹¹

Ustanovení § 245 odst. 2 stanoví, že odvolání podané řádně a včas osobou oprávněnou má odkladný (suspenzivní) účinek. Nicméně tato zásada je modifikována ustanovením § 139 odst. 2 trestního řádu, které stanoví, že pokud odvolání podá jen poškozený, který řádně a včas uplatnil svůj nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy či na vydání bezdůvodného obohacení, nebo jen zúčastněná osoba, nabývá rozsudek v ostatních výrocích právní moci a vykonatelnosti. Stejně

---

²⁰⁴ FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4, s. 164.

²⁰⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 133. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-23]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrrgmzs2njx>.

²⁰⁶ Pokud ovšem došlo k vícero doručení opisu rozsudku téže osobě (typicky obžalovanému) na adresu jeho trvalého i přechodného bydliště, pak lhůta pro podání odvolání počíná běžet ode dne prvního doručení. Viz Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6. 1988, sp. zn. 11 Tz 20/88.

²⁰⁷ „Za důležitý důvod zmeškání lhůty k podání opravného prostředku ve smyslu ustanovení § 61 odst. 1 tr. ř. o navrácení lhůty nelze považovat čerpání dovolené obžalovaným nebo jeho obhájcem.“ Viz Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 3 Nt 15/2003 a 3 To 278/2003.

²⁰⁸ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s. § 248.

²⁰⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 61. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-23]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrrgwegwtgmy>.

²¹⁰ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 918 - 919.

²¹¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 139 odst. 3. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-23]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrrgm4s2ma>.

se postupuje i v případě, že se odvolání týká jen některého z více obžalovaných, pak se rozsudek pro ostatní obžalované stává pravomocným a vykonatelným.²¹²

3.5.2 Obsah odvolání

Kromě obecných požadavků na podání stanovených ustanovením § 59 trestního řádu jsou zákonné požadavky na obsah odvolání upraveny ustanovením § 249 trestního řádu²¹³. Odvolání musí být odůvodněno tak, aby z něj bylo patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení předcházejícímu rozsudku. Je nezbytné, aby o tomto byly oprávněné osoby poučeny²¹⁴. Státní zástupce je navíc povinen uvést, zda podává odvolání, byť jen zčásti, ve prospěch či v neprospěch obžalovaného²¹⁵.²¹⁶ Pokud takovou informaci státní zástupce v podaném odvolání neuvede, vykazuje odvolání obsahovou vadu, nicméně takové odvolání nelze bez dalšího odmítnout dle § 253 odst. 3, jelikož předseda senátu soudu prvního stupně je povinen postupovat dle postupu stanoveným v ustanovení § 251 odst. 1 trestního řádu.²¹⁷

Prostřednictvím tohoto ustanovení (§ 249) je zabezpečeno vymezení rozsahu a důvodů přezkumu napadeného rozsudku v odvolání ze strany odvolatele a dochází tak k uplatňování principu vymezeného přezkoumávání, tedy vázanosti soudu vytýkanými vadami podaného odvolání, kterým se odvolací řízení řídí. Odvolací soud pak vymezený rozsah přezkumu nesmí až na zákonné výjimky, rozebrané v kapitole 2.1.1, překročit.²¹⁸ Pokud odvolání, které podal

---

²¹² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 630.

²¹³ Z hlediska náležitostí obsahu odvolání by měl soud přihlídnout ke skutečnosti, že v trestním řádu nejsou explicitně stanoveny požadavky na podrobnosti, do jakých by měl odvolatel zajít při specifikaci vytýkaných vad rozsudku. I stručnější vymezení odvolacích důvodů je nutné považovat za splnění povinnosti dle § 249 trestního řádu, pokud je zřejmé, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo. Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 10. 2002, sp. zn. 5 Tdo 835/2002.

²¹⁴ Dle usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 12. 2003, sp. zn. 7 Tdo 1464/2003 musí být poučení oprávněných osob o obsahových náležitostech odvolání sděleno samotnému obžalovanému, není dostačující takové poučení poskytnout jen jeho obhájci.

²¹⁵ Uvedení skutečnosti, zda státní zástupce podává odvolání, byť i jen zčásti, ve prospěch či v neprospěch obžalovaného, je významné z hlediska uplatnění principu zákazu reformace in peius. Pokud je odvolání podáno v neprospěch obžalovaného a odvolací soud zruší napadený rozsudek v důsledku tohoto odvolání, tento princip se neuplatní a soud následně může vydat rozhodnutí, které postavení obžalovaného zhorší.

²¹⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 249. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-24]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgq4s2mzt>.

²¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 10. 2003, sp. zn. 5 Tdo 1205/2003.

²¹⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 630.

státní zástupce, obhájce za obžalovaného či zmocněnec za poškozeného nebo zúčastněnou osobu, nespĺňuje zákonné náležitosti obsahu odvolání, vyzve je předseda senátu v rámci řízení o odvolání před prvostupňovým soudem k odstranění vad, a to ve lhůtě pěti dnů, přičemž je zároveň upozorní, že pokud vady neodstraní, bude odvolání odmítnuto. Stejný postup platí pro odvolání podané obžalovaným, který má obhájce, či poškozeným nebo zúčastněnou osobou, kteří mají zmocněnce. Pokud však odvolání nespĺňující obsahové náležitosti podal obžalovaný, který nemá obhájce, vyzve ho předseda senátu k odstranění vad, k čemuž mu určí lhůtu osmi dnů a zároveň mu poskytne k odstranění vad potřebné poučení. Pokud toto nevedlo k nápravě či to vyžaduje povaha předmětné věci a obžalovaný si sám obhájce nezvolil, ustanoví mu ho předseda senátu buď za účelem pouze odůvodnění odvolání či též za účelem obhajování v řízení o odvolání.²¹⁹ V případě podání odvolání ve prospěch obžalovaného ostatními oprávněnými osobami uvedenými v ustanovení § 247 odst. 2 trestního řádu, které nespĺňuje zákonem stanovené obsahové náležitosti, předseda senátu soudu prvního stupně použije analogii ustanovení § 251 odst. 2 trestního řádu, tedy jako v případě obžalovaného, který podal odvolání nespĺňující zákonem stanovené obsahové náležitosti a který nemá obhájce, vyzve takovou osobu k odstranění vad ve lhůtě osmi dnů a poskytne jí k odstranění vad odvolání potřebné poučení. Pokud by ovšem ani toto nevedlo k nápravě, pak předseda senátu nemůže takové osobě ustanovit obhájce, takový postup není z povahy věci možný.²²⁰ Pokud tedy oprávněná osoba své odvolání neodůvodní dle zákonných požadavků, v důsledku čehož odvolání nespĺňuje náležitosti obsahu odvolání, zároveň byla oprávněná osoba řádně poučena a oprávněné osobě, která nemá obhájce nebo zmocněnce byla poskytnuta pomoc při odstranění vad odvolání, odvolací soud odvolání odmítne²²¹.

Jak je již uvedeno v kapitole 3.1 způsob vyjádření zákonných obsahových náležitostí odvolání, tedy jaké výroky jsou napadány a jaké vady jsou rozsudku či předcházejícímu řízení vytýkány, je zcela na odvolateli a není zapotřebí, aby při odůvodnění využíval právních obrátů.

---

²¹⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 251 odst. 1, 2. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-24]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsguys2mzt>.

²²⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 249.

²²¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 253 odst. 3,4. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-24]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsguzs2mzt>.

Na základě ustanovení § 249 odst. 3 trestního řádu lze odvolání opřít o nové skutečnosti a důkazy²²². Takovými novými skutečnostmi mohou být skutečnosti, které odvolatel již dříve znal, nicméně je v dosavadním řízení neuplatnil²²³, dále skutečnosti, které se objevily až po vyhlášení rozsudku soudu první instance, a také skutečnosti, které až po vyhlášení prvostupňového rozsudku nastaly. Odvolání musí být odůvodněno v zákonné osmidenní lhůtě od doručení opisu rozsudku či ve lhůtě stanovené předsedou senátu prvostupňového soudu k odstranění vad, ovšem rozsah a důvody odvolání mohou být měněny i po uplynutí zákonné lhůty k podání odvolání, resp. lhůty k odstranění vad odvolání.²²⁴

3.5.3 Vzdání se a zpětvzetí odvolání

Projevem svobody odvolacího práva a zároveň projevem dispoziční zásady, která se v odvolacím řízení uplatňuje, je možnost odvolatele disponovat s odvoláním, tedy vzdát se podání odvolání či již podané odvolání vzít zpět. Tyto dva instituty jsou upraveny ustanovením § 250 trestního řádu.

Oprávněná osoba se může po vyhlášení rozsudku²²⁵ odvolání výslovně²²⁶ vzdát vůči soudu, který v projednávané věci rozhodoval v prvním stupni nebo vůči soudu odvolacímu. Vzdání se odvolání není vázáno na počátek běhu odvolací lhůty, a z toho důvodu je možné se vzdát odvolání ihned po vyhlášení rozsudku ještě před doručením jeho opisu, nejpozději do uplynutí lhůty k odvolání. Vzdát se odvolání je možné formou obecně stanovenou pro podání dle ustanovení § 59 trestního řádu. Vzhledem ke skutečnosti, že se podání posuzuje vždy podle svého obsahu, byť je nesprávně označeno, nemusí být podání ohledně vzdání se odvolání nadepsáno jako *vzdání se odvolání*, ale musí z něj být soudu zcela zřejmé, že oprávněná osoba nepochybně projevuje skutečnou vůli se odvolání bezvýhradně a úplně vzdát. Právě v tom spočívá výslovnost vzdání se odvolání. Vzdát se odvolání lze právě zcela a bezpodmínečně, není možné se vzdát odvolání pouze co do některého z výroků rozsudku nebo tak učinit

---

²²² Pro uvedení nových skutečností a důkazů není zákonem stanoveno určité stádium řízení, proto je lze uplatňovat až v odvolání či v odvolacím řízení. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 249.

²²³ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 249.

²²⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 631 - 632.

²²⁵ Prohlášení o vzdání se odvolání před vyhlášením rozsudku není účinné.

²²⁶ Aby bylo prohlášení o vzdání se odvolání učiněno výslovně, musí z něj jednoznačně a nepochybně plynout vůle oprávněné osoby vzdát se práva na podání odvolání bezvýhradně, bezpodmínečně a v celém rozsahu. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 250.

s podmínkami.²²⁷ Prohlášení o vzdání se odvolání je neodvolatelné. Pokud je obžalovaný svéprávný a výslovně se odvolání vzdá, nelze jej pak účinně podat ani prostřednictvím svého obhájce, ani sám jménem svého dítěte, ovšem i nadále mohou v jeho prospěch podat odvolání osoby se samostatným odvolacím právem.^{228,229}

Odvolatel může jím podané odvolání vzít zpět svým výslovným prohlášením, a to až do chvíle, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě. Zpětvzetí odvolání učiněné poté je právně neúčinné. Podané odvolání je oprávněn vzít zpět pouze odvolatel, který odvolání podal, tedy každý může vzít zpět pouze jím podané odvolání²³⁰. Z tohoto důvodu není např. obžalovaný oprávněn odvolání podané v jeho prospěch jinou oprávněnou osobou vzít účinně zpět, což vyplývá i ze samotné podstaty samostatnosti odvolacího práva. Pokud odvolání podává státní zástupce, může ho vzít zpět i nadřízený státní zástupce. Stejně jako u vzdání se odvolání se tak jedná o výslovný projev vůle oprávněné osoby učiněný vůči soudu prvostupňovému či odvolacímu, který musí splňovat obecné požadavky podání podle ustanovení § 59 trestního řádu. Jedná se o nepochybný a jasný projev vůle odvolatele, aby podané odvolání v celém rozsahu²³¹ nebylo projednáváno a aby o něm nebylo rozhodováno. Prohlášení o zpětvzetí odvolání je stejně jako prohlášení o vzdání se odvolání neodvolatelné. Pokud bylo odvolání podáno ve prospěch obžalovaného jinou oprávněnou osobou se samostatným odvolacím právem nebo za obžalovaného obhájcem či opatrovníkem, lze ho účinně vzít zpět pouze s výslovným souhlasem obžalovaného, jelikož jinak by došlo ke zkrácení jeho práv, a bez takového souhlasu by odvolací soud ke zpětvzetí nepřihlížel. Výjimku tvoří zpětvzetí odvolání podané státním

---

²²⁷ Podle rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 3 To 87/2002, je vzdání se práva odvolání obžalovaným možné jen ohledně všech výroků rozsudku, proti nimž může podat odvolání. Pokud obžalovaný po vyhlášení odsuzujícího rozsudku a poučení o opravných prostředcích prohlásí, že se vzdává práva odvolání pro sebe i pro osoby, které by mohly napadnout rozsudek v jeho prospěch, ale ohledně určitého výroku si ponechává lhůtu k podání odvolání, je takové vzdání se odvolání právně neúčinné. Postup soudu prvního stupně, který po takovém prohlášení obžalovaného vyznačí na rozsudku tzv. částečnou doložku právní moci, je vadný.

²²⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 632.

²²⁹ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 919 - 920.

²³⁰ Odvolání, které podal obžalovaný skrze svého obhájce, je obžalovaný oprávněn účinně vzít zpět, jelikož s takovým odvoláním může disponovat z důvodu, že bylo podáno jeho jménem. Pokud ovšem je svéprávnost obžalovaného omezena a tedy obhájce může podat odvolání za něho v jeho prospěch i proti jeho vůli, pak není účinné zpětvzetí takového odvolání, pokud tak učinil sám obžalovaný. Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 4 Tdo 9/2009.

²³¹ Zpětvzetí odvolání není účinné, pokud se vztahuje jen na část podaného odvolání, např. jen na jeden z napadených výroků. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 250.

zástupcem, které může být učiněno i bez souhlasu obžalovaného. Pak ovšem běží obžalovanému nová lhůta k podání odvolání od vyrozumění, že odvolání bylo vzato zpět, o čemž musí být obžalovaný poučen. Tato nová lhůta k podání odvolání běží obžalovanému i v případě, že původní lhůtu nechal marně uplynout. I v případě podání odvolání ve prospěch obžalovaného, který není plně svéprávný, proti jeho vůli, obhájcem či opatrovníkem a v řízení proti mladistvému orgánem sociálně-právní ochrany dětí, je zapotřebí výslovného souhlasu obžalovaného se zpětvzetím odvolání. U zpětvzetí odvolání se projevuje samostatnost odvolacího práva v tom smyslu, že obžalovaný nemůže účinně vzít zpět odvolání podané v jeho prospěch jinou oprávněnou osobou. Pokud nejsou překážky²³², vezme zpětvzetí odvolání usnesením na vědomí předseda senátu odvolacího soudu. V případě, že došlo ke zpětvzetí odvolání dříve, než byla věc tomuto soudu postoupena, pak tak učiní předseda senátu prvostupňového soudu.^{233,234,235}

Zvláštním případem je řízení proti uprchlému, kdy má obhájce podle ustanovení § 304 trestního řádu stejná práva jako obviněný. V tomto případě se může obhájce účinně vzdát odvolání i již podané odvolání vzít zpět ve stejné míře jako obžalovaný. Obhájce tak dává i výslovný souhlas se zpětvzetím odvolání, které ve prospěch obžalovaného podala jiná oprávněná osoba.²³⁶

Jak je již výše uvedeno, prohlášení o vzdání se odvolání a zpětvzetí již podaného odvolání je neodvolatelné. Proto odvolání podané osobou, která se již odvolání výslovně vzdala, či znovu podala odvolání, které v téže věci již dříve výslovně vzala zpět, bude odvolacím soudem podle ustanovení § 253 odst. 1 zamítnuto.²³⁷

---

²³² Např. absence výslovného souhlasu obžalovaného se zpětvzetím odvolání podaného ve prospěch obžalovaného jinou oprávněnou osobou se samostatným odvolacím právem. Tyto překážky zkoumá předseda senátu z moci úřední. Pokud žádné zákonné překážky nejsou shledány, předseda senátu vezme zpětvzetí odvolání na vědomí, přestože by se domníval, že napadený rozsudek je nesprávný. Viz Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR ze dne 23. 10. 1986, sp. zn. 6 Tz 73/86.

²³³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 632 - 633.

²³⁴ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 920.

²³⁵ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 250.

²³⁶ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 920.

²³⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 633 - 634.

3.6 Řízení u soudu prvního stupně

Jak vyplývá z ustanovení § 248 odst. 1 trestního řádu, odvolání se podává u soudu prvního stupně, tedy u soudu, který napadený rozsudek vydal. Právě u toho soudu následně probíhá část řízení o odvolání, zejména z důvodu vhodnosti. V této fázi odvolacího řízení není prvostupňový soud příslušný k rozhodnutí o podaném odvolání, jelikož u odvolání se uplatňuje nikoliv autoremedura, ale účinek devolutivní, což znamená, že o podaném odvolání rozhoduje orgán vyššího stupně oproti orgánu, který napadené rozhodnutí vydal v prvním stupni. Devolutivní účinek se u odvolání projevuje v ustanovení § 252 trestního řádu, které stanoví, že o odvolání proti rozsudku okresního soudu rozhodne nadřízený krajský soud a o odvolání proti rozsudku krajského soudu jako soudu prvostupňového rozhoduje nadřízený vrchní soud²³⁸. Soud prvního stupně tak nemůže rozhodnout o zamítnutí odvolání, protože bylo podáno opožděně²³⁹ nebo osobou neoprávněnou či osobou, která se odvolání výslovně vzdala nebo znovu podala odvolání, které v téže věci již výslovně vzala zpět. Prvostupňový soud nemůže odvolání ani odmítnout pro nesplnění obsahových náležitostí odvolání.²⁴⁰

Hlavní náplní činnosti soudu první instance po podání odvolání, kterou vykonává předseda senátu, je odstraňování nedostatků zákonných obsahových náležitostí odvolání, umožnění stranám řízení se k podanému odvolání vyjádřit, aby tak měl odvolací soud náležitý podklad a podmínky k tomu, aby mohl o všech podaných odvoláních rozhodnout v jednom řízení, a následně přesunutí odvolání se spisovým materiálem soudu odvolacímu.^{241,242} V souvislosti s těmito činnostmi jsou v § 251 trestního řádu stanoveny povinnosti předsedy senátu soudu prvního stupně. V případě, že odvolání podané státním zástupcem, obhájcem za obžalovaného nebo zmocněncem za poškozeného či zúčastněnou osobu (tedy odvolání podané kvalifikovanými osobami) nesplňuje náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 trestního řádu, předseda

---

²³⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 252. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsguzc2mjw>.

²³⁹ Podle usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. 3. 2008, sp. zn. 3 To 195/2008 pokud předseda senátu prvostupňového soudu dojde ke zjištění, že podané odvolání nesplňuje zákonem stanovené obsahové náležitosti a zároveň bylo podáno zjevně opožděně, pak nebude postupovat podle ustanovení § 251 trestního řádu, avšak věc předloží k rozhodnutí odvolacímu soudu.

²⁴⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 634.

²⁴¹ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 921.

²⁴² ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 251.

senátu prvostupňového soudu tyto osoby vyzve, aby odstranily vady, k čemuž jim stanoví lhůtu pěti dnů²⁴³. Zároveň je musí poučit, že pokud tak neučiní, bude odvolání podle ustanovení § 253 odst. 3 trestního řádu odmítnuto, bez tohoto poučení není možné odvolání, které nebylo ve lhůtě opraveno, odmítnout podle § 253 odst. 3.²⁴⁴ Pokud takové odvolání podal obžalovaný, který má obhájce, nebo poškozený či zúčastněná osoba, kteří mají zmocněnce (tedy odvolání podané osobami, které jsou kvalifikovaně zastoupeny), postupuje předseda senátu soudu prvního stupně stejně.²⁴⁵ Jiná právní úprava se aplikuje v situaci, že obžalovaný, který podal odvolání nespĺňující zákonné obsahové náležitosti, nemá obhájce, která reflektuje jeho neznalost či nedostatečnou způsobilost k náležitému vyjádření svých námitek nebo odůvodnění odvolání podle zákonných požadavků. Tato situace je upravena ustanovením § 251 odst. 2 trestního řádu, která stanoví, že pokud obžalovaný, který podal odvolání nespĺňující obsahové náležitosti odvolání podle zákona, nemá obhájce, vyzve ho předseda senátu soudu prvního stupně k odstranění vad ve lhůtě osmi dnů, tedy mu stanoví lhůtu delší než v předchozím případě, a navíc mu také k odstranění vad odvolání poskytne potřebné poučení. Takové poučení ovšem nespočívá v tom, že by předseda senátu obžalovanému, který nemá obhájce, poskytl návod k úspěšnému odvolání, kterému bude vyhověno, ale jedná se zde pouze o vymezení absentujících zákonem požadovaných obsahových náležitostí a sdělení, jak postupovat při jejich doplnění. Pokud ani toto nevedlo k nápravě nebo to vyžaduje povaha projednávané věci²⁴⁶, ustanoví mu předseda senátu obhájce za účelem buď jen odůvodnění odvolání anebo i obhajování v řízení²⁴⁷ o odvolání, jestliže si ho obžalovaný nezvolil sám. Tento postup zajišťuje, že obžalovaný může

---

²⁴³ Přísnější podmínky pro opravu odvolání (kratší lhůta, není zde nutnost poskytnout poučení k odstranění vad), které nemá veškeré zákonné obsahové náležitosti, jsou stanoveny v případě, že odvolání podávají kvalifikované osoby nebo osoby, které jsou kvalifikovaně zastoupeny, a je zde tudíž předpoklad pro podání bezvadného odvolání. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 251. Podle usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 7. 2002, sp. zn. 7 To 266/2002 právě tyto kvalifikované odvolatele není předseda senátu povinen poučit, jak by měly být vady odvolání odstraněny.

²⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 7. 2002, sp. zn. 7 Tdo 329/2002.

²⁴⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 251 odst. 1. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyvv6mjugexhazrsguys2mzt>.

²⁴⁶ Např. se jedná o skutkově a právně složité věci, kdy je zřejmé, že obžalovaný sám nezvládne efektivně uplatnit své odvolací právo. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 251.

²⁴⁷ Pokud není v opatření o ustanovení obhájce jasně vymezen účel, za kterým byl obžalovanému ustanoven, je nezbytné postupovat výkladem ve prospěch obžalovaného, tedy jako ustanovení obhájce jak za účelem odůvodnění odvolání, tak za účelem obhajování v odvolacím řízení. Pokud odvolací soud pak nevyrozuměl obhájce obžalovaného o konání veřejného zasedání, byť tak učinit měl, a obhájce se v důsledku toho veřejného zasedání neúčastnil, pak došlo k porušení práva obžalovaného na obhajobu. Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 6 Tdo 1739/2016.

plně uplatnit svá práva, aniž by mu byly na překážku nedostatečné právní znalosti. Dále se postupuje podle § 251 odst. 1, tedy jako kdyby podal obhájce za obžalovaného odvolání nesplňující náležitosti obsahu odvolání, tedy předseda senátu mu stanoví pětidenní lhůtu k doplnění obsahových náležitostí odvolání a upozorní ho, že jinak bude odvolání odmítnuto dle § 253 odst. 3. Pokud poškozený nebo zúčastněná osoba nemají zmocněnce, takový postup se použije přiměřeně.^{248,249,250}

Trestní řád v ustanovení § 251 odst. 1, 2 výslovně nestanoví, jak se postupuje v situaci, kdy podá odvolání nesplňující jeho zákonné náležitosti obsahu osoba se samostatným odvolacím právem podle § 247 odst. 2 nebo opatrovník obžalovaného. V takovém případě bude předseda senátu postupovat přiměřeně podle uvedeného ustanovení zákona, a to dle toho, zda obžalovaný má nebo nemá obhájce. Použití analogie je v této situaci nezbytné, aby nedošlo k vyprázdnění práva výše uvedených osob podat odvolání. Také by se oslabilo postavení obžalovaného, který by v domnění, že bylo jinou oprávněnou osobou v jeho prospěch podáno řádně a včas odvolání, sám odvolání nepodal. Pokud by se neaplikovala analogie a předseda senátu by nepostupoval přiměřeně podle ustanovení § 251, mohlo by tak dojít k situaci, kdy by obžalovaný spoléhal na uplatnění svých práv prostřednictvím odvolání podaného v jeho prospěch jinou oprávněnou osobou, které by následně bylo odvolacím soudem odmítnuto z důvodu nesplnění obsahových náležitostí odvolání bez jakékoli možnosti vady odstranit, přičemž by samotnému obžalovanému již uplynula lhůta pro podání odvolání a nemohl by se tak proti rozsudku soudu prvního stupně účinně bránit. Použití analogie předpokládá i ustanovení § 251 odst. 3 trestního řádu, když stanoví, že po uplynutí lhůt k podání odvolání a lhůt k odstranění vad odvolání u všech oprávněných osob²⁵¹, doručí předseda senátu stejnopis odvolání včetně odůvodnění ostatním stranám, kterých by se mohlo rozhodnutí o odvolání přímo dotýkat, a upozorní je na možnost se k podanému odvolání vyjádřit a nevyčkává je jejich vyjádření²⁵² předloží spisy odvolacímu

---

²⁴⁸ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 251 odst. 2.

²⁴⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 634 - 635.

²⁵⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 251.

²⁵¹ Aby mohlo být o všech odvoláních podaných proti témuž rozsudku rozhodnuto společně v rámci jednoho odvolacího řízení. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 251.

²⁵² Vzhledem ke skutečnosti, že strany řízení nemají povinnost se k podanému odvolání vyjádřit, a ve spojení se zásadou rychlosti řízení, předseda senátu předloží spisy odvolacímu soudu po uplynutí lhůt k podání odvolání resp. lhůt k odstranění vad odvolání u všech oprávněných osob a nevyčkává na vyjádření stran. Viz MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 922.

soudu²⁵³, čímž se věc přesouvá do řízení před odvolacím soudem. Tedy další činnost předsedy senátu závisí na době, kdy uplynou lhůty k odstranění vad odvolání u všech oprávněných osob.²⁵⁴

3.7 Řízení a rozhodnutí odvolacího soudu

Tato kapitola se zabývá vlastním řízením před odvolacím soudem, podává nám odpověď na otázku, který soud je příslušný rozhodovat v řízení o odvolání, jaké hlavní zásady či principy jsou v odvolacím řízení uplatňovány, jaké formy odvolacího řízení rozlišujeme a jak odvolací soud může rozhodnout.

3.7.1 Základní přehled odvolacího řízení

Vzhledem ke skutečnosti, že odvolání má vždy devolutivní účinek, a tedy o podaném odvolání rozhoduje orgán vyšší instance, odvolacím soudem je buď nadřízený krajský (městský²⁵⁵) soud v případě, že v prvním stupni rozhodoval okresní (obvodní, městský²⁵⁶) soud nebo nadřízený vrchní soud v případě, že v prvním stupni rozhodoval krajský (městský) soud. Rozhodování odvolacího soudu probíhá vždy v senátech, které jsou složeny z předsedy senátu a dvou soudců.^{257,258}

V odvolacím řízení se uplatňuje princip vymezeného přezkoumávání. Soud je při své přezkumné činnosti vázán rozsahem a důvody, tedy vytýkanými vadami, uvedenými v podaném odvolání. Ustanovení § 254 odst. 1 trestního řádu stanoví, že pokud není podané odvolání odvolacím soudem zamítnuto nebo odmítnuto, bude jím přezkoumána zákonnost a odůvodněnost jen těch oddělitelných výroků²⁵⁹ napadeného rozsudku, proti kterým bylo odvolání podáno,

---

²⁵³ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 251 odst. 3. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-25]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsguys2mzt>.

²⁵⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 635 - 636.

²⁵⁵ Městský soud v Praze.

²⁵⁶ Městský soud v Brně.

²⁵⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 636.

²⁵⁸ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 922.

²⁵⁹ Oddělitelnými výroky jsou výroky, které lze oddělit od ostatních, mohou být samostatně přezkoumány a případně samostatně zrušeny. Jedná se např. o výrok o ochranném opatření či o výrok o povinnosti obžalovaného k náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích či k vydání bezdůvodného obohacení. Mezi oddělitelné výroky

i správnost postupu řízení jim předcházejícího, a to z hlediska vytýkaných vad.²⁶⁰ Jiné výroky a jim předcházející řízení není odvolací soud oprávněn přezkoumat, byť proti nim odvolatel podat odvolání mohl. Vzhledem k tomu, že dle ustanovení § 246 odst. 2 trestního řádu osoba oprávněná napadat rozsudek pro nesprávnost některého jeho výroku ho může napadat též proto, že takový výrok chybí, lze dovodit, že odvolací soud přezkoumává nejen ty oddělitelné výroky napadeného rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, a řízení jim předcházející, ale též přezkoumá rozsudek v rozsahu chybějícího výroku a tomu předcházející řízení. Princip vymezeného přezkoumávání je v rámci odvolacího řízení modifikován a existuje z něj několik rozšiřujících výjimek, které odvolacímu soudu umožňují v určitých případech přesáhnout rámec přezkumné povinnosti u podaného odvolání co do rozsahu a důvodů. Důvodem této modifikace je, aby v důsledku přísného uplatnění principu vymezeného přezkoumávání nebyl poškozen odvolatel jen proto, že není dostatečně znalý práva, a také aby tento princip nezapříčinil „*pouhou formální překážku pro odstranění jinak důvodně a správně vymezených vad rozsudku*“²⁶¹ ²⁶².

Odvolací soud je oprávněn přihlédnout k vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, jestliže mají vliv na správnost těch výroků, které byly odvoláním napadeny. Tímto je oslaben princip vázanosti soudu odvolatelem vytýkanými nedostatky a rozšířena přezkumná činnost odvolacího soudu, jelikož pokud odvolatel některé vady nevytknul, soud k nim i tak přihlédne, jestliže tyto mají vliv na správnost napadených výroků. Soud tedy nepřihlédne k těm vadám, které nebyly odvoláním vytknuty, pokud se týkají výroků odvoláním nenapadených, a ani k vadám, které se napadených výroků týkají, ovšem neovlivňují jejich správnost. Odvolateli tak nepůjde k tíži nedostatečná znalost práva, vlivem čehož nedokáže v odvolání vyjádřit správný důvod zapříčiňující vadu napadeného výroku. Další výjimku tvoří situace, kdy mají vytýkané vady svůj původ v jiném než napadeném výroku, pak odvolací soud přezkoumá i správnost výroku,

---

však nepatří např. „*pouze právní věta ve výroku o vině nebo právní kvalifikace jednoho z více trestných činů spáchaných v jednočinném souběhu; zde musí odvolací soud přezkoumat správnost všech právních kvalifikací i skutkových zjištění je odůvodňujících, a to i když odvolatel nevytkl v odvolání žádnou vadu ohledně některého ze sbíhajících se trestných činů. Stejně tak jednotlivé útoky nebo časové úseky trestných činů trvajících, hromadných a těch, jejichž znakem je soustavnost páchání, netvoří oddělitelné výroky o vině, které by mohly být předmětem samostatného přezkumu a následného rozhodnutí odvolacího soudu. Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. 8 Tdo 1099/2018.*

²⁶⁰ Výkladem tohoto ustanovení a contrario dovodíme, že odvolací soud přezkoumá výroky a jim předcházející řízení, které odvoláním napadeny nebyly, ale od napadených výroků nejsou oddělitelné. Viz JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 638.

²⁶¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 636.

²⁶² Viz tamtéž, s. 636 - 637.

na který odvoláním napadený výrok navazuje²⁶³, pokud proti němu oprávněná osoba mohla podat odvolání. V tomto případě dochází k přezkumu pouze z hlediska vytýkaných vad. Pokud by tedy odvolání obžalovaného směřovalo proti výroku o trestu, který navazuje na vadný výrok o vině, z důvodu, že byl skutek nesprávně právně posouzen jako přísněji trestný, pak soud přezkoumá i výrok o vině, byť tento napaden nebyl. Účelem této výjimky je skutečnost, že obžalovanému jako laikovi neznalému práva může připadat chybná výše uloženého trestu, která se mu jeví jako příliš přísná vzhledem k menší závažnosti spáchaného činu, nicméně již neví, že se tak stalo v důsledku nesprávného právního posouzení skutku. V takovém případě by došlo k zamítnutí jeho odvolání, byť by vytýkané vady byly správné, pouze by měly základ v jiném než napadeném výroku, jelikož soud může nesprávně vyměřený trest napravit právě skrze zrušení chybného výroku o vině, který zde ovšem nebyl napaden. Takový postup by byl vůči obžalovanému nespravedlivý. Aby byl naplněn účel tohoto ustanovení (§ 254 odst. 2 trestního řádu), přezkoumá odvolací soud též řízení předcházející takto přezkoumávanému výroku a to i přes to, že to zákon výslovně nestanoví.²⁶⁴ Další modifikace principu vymezeného přezkoumávání je zakotvena v ustanovení § 254 odst. 3 trestního řádu a spočívá v tom, že odvolací soud po podání odvolání oprávněnou osobou, která v něm napadá výrok o vině, přezkoumá v návaznosti na vytýkané vady vždy i výrok o trestu a další výroky mající ve výroku o vině svůj podklad²⁶⁵, a to i když proti těmto výrokům odvolání podáno nebylo. Pokud odvolací soud dojde k závěru, že výrok o vině je nesprávný, a zruší ho, pak dojde ke zrušení i výroku o trestu a dalších výroků, které mají v nesprávném výroku o vině svůj podklad. Odvolací soud přezkoumá výrok o trestu a další výroky mající ve výroku o vině svůj podklad i v případě, že odvolání co do výroku o vině nebude důvodné. I v tomto případě dochází k přezkumu pouze z hlediska vytýkaných nedostatků. Odvolací soud tak může obžalovanému např. snížit trest, byť jeho odvolání co do výroku o vině je nedůvodné a výrok o vině tak zůstane nedotčen, pokud odvolací soud shledá, že odvolatelem vytýkaná vada má pro změnu výroku o trestu význam.

---

²⁶³ Tyto dva výroky spolu musí souviset, musí na sebe navazovat. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 254.

²⁶⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 637 - 640.

²⁶⁵ Např. výrok o náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích a vydání bezdůvodného obohacení, výrok o ochranných opatřeních. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 254.

Stejně jako je popsáno výše, dochází i k přezkumu řízení takovému navazujícímu výroku předcházejícímu.^{266,267,268}

Rozsah přezkumné činnosti odvolacího soudu je také omezen osobou odvolatele. Pokud odvolatel napadl část rozsudku, která se týká jen některé z více osob, o kterých bylo rozhodnuto stejným rozsudkem, bude odvolacím soudem přezkoumána jen ta část rozsudku a předcházejícího řízení týkající se této osoby.²⁶⁹ Rozsudek u ostatních obžalovaných nabude podle ustanovení § 139 odst. 2 trestního řádu právní moci a vykonatelnosti. Na druhou stranu může v tomto případě dojít k prolomení právní moci rozsudku prostřednictvím uplatnění principu beneficium cohaesionis zakotveného v ustanovení § 261 trestního řádu, vlivem kterého rozhodne odvolací soud vždy také ve prospěch dalších spoluobžalovaných či zúčastněné osoby, pokud jim prospívá důvod, z něhož odvolací soud rozhodl ve prospěch některého obžalovaného.^{270,271}

Podle ustanovení § 246 odst. 2 trestního řádu mohou oprávněné osoby napadat rozsudek pro porušení ustanovení o řízení předcházejícím rozsudku, pokud toto porušení mohlo způsobit nesprávnost či absenci výroku. Odvolací soud tedy přezkoumává také správnost postupu řízení, které odvoláním napadeným výrokům rozsudku předcházelo, a to z hlediska vytýkaných nedostatků, u kterých postačí, aby byly způsobilé zapříčinit nesprávnost či absenci takového výroku.²⁷²

V rámci rozhodování v řízení o odvolání se uplatňuje princip zákaz reformationis in peius, neboli zákaz změny rozsudku k horšímu, tedy v neprospěch obžalovaného²⁷³, kdy napadený rozsudek soudu prvního stupně nemůže být změněn v neprospěch obžalovaného, pokud bylo

---

²⁶⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 638 - 640.

²⁶⁷ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 929.

²⁶⁸ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 254.

²⁶⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 254 odst. 4. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-27]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgu2c2mzt>.

²⁷⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 638 - 639.

²⁷¹ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 928.

²⁷² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 640.

²⁷³ Zákaz reformace in peius se uplatní u všech výroků napadeného rozsudku, které se přímo dotýkají obžalovaného, nikoli jen u výroku o trestu. Viz MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 932.

odvolání podáno jen v jeho prospěch. Tento princip prospívá obžalovanému, zajišťuje svobodu při podávání odvolání a umožňuje napadat nesprávné rozsudky soudů prvního stupně bez obav obžalovaného z možného pro něj horšího výsledku řízení před odvolacím soudem či poté před soudem prvního stupně po zrušení rozsudku, vlivem čehož může plně uplatnit svá práva. Skrze tento princip může docházet k širokému uplatňování odvolacího práva, kdy dochází k nápravě nesprávných rozsudků a zároveň tak dochází ke kontrole soudnictví.²⁷⁴

Co se týče rozhodování odvolacího soudu, promítá se zákaz reformationis in peius v ustanovení § 259 odst. 4 trestního řádu, pokud jde o následné řízení u soudu prvního stupně po zrušení rozsudku, pak se tento princip promítá v ustanovení § 264 odst. 2 trestního řádu.

Principem zákaz reformace in peius je odvolací soud povinen se řídit, pokud napadený rozsudek zruší v důsledku odvolání podaného pouze ve prospěch obžalovaného bez ohledu na podatele odvolání (sám obžalovaný, jiná oprávněná osoba). Pokud odvolání, a to pouze ve prospěch obžalovaného, podá státní zástupce, uplatní se tedy tento princip též. Pokud by bylo tedy podáno odvolání jen ve prospěch obžalovaného a odvolací soud by shledal důvody pro zrušení rozsudku, nicméně by bylo zřejmé, že v následném řízení by mohlo dojít pouze ke zhoršení výsledku pro obžalovaného, nemůže dojít ke zrušení rozsudku, jelikož odstranění zjištěných nedostatků by vedlo v rozporu se zákazem reformationis in peius k rozhodnutí pro obžalovaného méně příznivému. V takovém případě by bylo odvolání zamítnuto jako nedůvodné podle ustanovení § 256 trestního řádu. Nicméně pokud by došlo ke zrušení rozsudku soudu prvního stupně, a to zčásti nebo zcela v důsledku odvolání podaného státním zástupcem v neprospěch obžalovaného nebo poškozeným co do výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení, zákaz reformace in peius se neuplatní. Pokud by odvolací soud odvolání státního zástupce, resp. poškozeného v neprospěch obžalovaného vedle odvolání podaného ve prospěch obžalovaného, zamítl či odmítl, pak se zákaz změny v neprospěch obžalovaného uplatní. Lze si představit i situaci, kdy by proti rozsudku soudu prvního stupně bylo podáno odvolání pouze ve prospěch obžalovaného, kdy následné rozhodnutí odvolacího soudu v souladu s principem zákazu reformationis in peius nesmí zhoršit postavení obžalovaného, a pokud proti takovému rozhodnutí podá nejvyšší státní zástupce dovolání v neprospěch obžalovaného, které bude podle Nejvyššího soudu důvodné, pak ani v následujícím řízení po zrušení rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšším soudem nelze vydat rozhodnutí

---

²⁷⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 641.

zhoršující postavení obžalovaného ve vztahu k prvostupňovému rozsudku. I v takovém případě se uplatní zákaz reformace in peius. Dokonce i za situace, že by odvolací soud zrušil napadený rozsudek pouze v důsledku odvolání podaného ve prospěch obžalovaného a vrátil věc až státnímu zástupci k došetření a státní zástupce by opět podal vůči obžalovanému obžalobu pro stejný skutek jako prve, nemůže soud prvního stupně v souladu s principem zákazu reformace in peius v novém hlavním líčení rozhodnout tak, že by se zhoršilo postavení obžalovaného oproti jeho postavení v odvolacím soudem zrušeném rozsudku. Účelem uplatnění tohoto principu je, aby v žádném z výroků rozsudku nedošlo ke změně, která by byla pro obžalovaného nepříznivá, a to jak v rozhodnutí odvolacího soudu, tak v případném následném řízení u soudu prvního stupně po zrušení rozsudku a vrácení věci k novému projednání a rozhodnutí.^{275,276}

Dalším principem uplatňovaným při rozhodování odvolacího soudu je princip beneficium cohaesionis uvedený v ustanovení § 261 trestního řádu. Odvolací soud obligatorně učiní rozhodnutí i ve prospěch jiných osob (další spoluobžalovaní či zúčastněná osoba), které samy nepodaly či v jejichž prospěch nebylo oprávněnou osobou podáno odvolání, pokud jim prospívá důvod, z něhož odvolací soud rozhodl ve prospěch obžalovaného, v jehož prospěch bylo odvolání podáno. Musí se jednat o společné řízení a společné rozhodnutí proti všem obžalovaným, nelze tak rozhodnout o věci některého obžalovaného, pokud byla vyloučena k samostatnému řízení. Také se musí jednat o důvod (na základě kterého odvolací soud rozhoduje i ve prospěch dalšího spoluobžalovaného nebo zúčastněné osoby) týkající se společně všech výše uvedených osob, tedy který jim všem společně prospívá, jako je např. nesprávné právní posouzení věci, nelze tak rozhodovat na základě důvodu, který musí být přezkoumán u každé osoby zvlášť, jako je např. otázka trestní odpovědnosti. Účelem této zákonné úpravy je, aby nedocházelo k vydávání protichůdných a rozporných rozhodnutí v téže věci.^{277,278}

V případě, že odvolací soud zrušuje rozsudek soudu prvního stupně, učiní tak pouze ve vadné části napadeného rozhodnutí, pokud ovšem je možné tuto vadnou část oddělit od jiných částí napadeného rozsudku. Odvolací soud tedy nemůže zrušit celý výrok napadeného rozhodnutí,

---

²⁷⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 641 - 642.

²⁷⁶ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 932.

²⁷⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 643 - 644.

²⁷⁸ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 930 - 931.

pokud je možné vadnou část oddělit od dalších výroků napadeného rozsudku. Odvolací soud zde vychází z ustanovení § 258 odst. 2 trestního řádu, které stanoví, že pokud je vadná jen část napadeného rozsudku a je oddělitelná od ostatních, odvolací soud rozsudek zruší jen v této části. Výjimku tvoří situace, kdy odvolací soud zruší byť i jen zčásti výrok o vině, pak je povinen zrušit vždy zároveň výrok o trestu a další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad. Je tomu tak zejména z důvodu hospodárnosti.²⁷⁹

Pokud odvolací soud zruší napadený rozsudek a věc vrátí k novému projednání a rozhodnutí soudu prvního stupně, věc bude zpravidla projednána a rozhodnuta týmž senátem a ve stejném složení, který napadený rozsudek vydal. Trestní řád ovšem obsahuje ustanovení § 262, ve kterém stanoví, že pokud odvolací soud rozhodne o vrácení věci k novému projednání a rozhodnutí soudu první instance, může též nařídit, aby byla projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu.²⁸⁰ Jestliže existuje důležitý důvod, může nařídit, aby ji projednal a rozhodl jiný soud téhož druhu a téhož stupně v jeho obvodě. Odvolací soud je tedy oprávněn nařídit, aby věc projednával a rozhodoval o ní senát v jiném složení (což znamená, že v něm mohou působit i někteří členové původního senátu, jelikož o věci rozhoduje senát v jiném složení nikoliv jiný senát) než ten, který o věci rozhodoval poprvé²⁸¹. Dokonce může nařídit, aby věc byla projednána a rozhodnuta jiným soudem, ovšem stejného druhu a stupně v jeho obvodě. Tyto situace by však měly nastat jen výjimečně a z důležitých důvodů, a to vzhledem k ústavně zakotvené zásadě, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Stejně platí i pro řízení vedené před samosoudcem.²⁸² Odvolací soud může podané odvolání projednávat a rozhodovat o něm v neveřejném či ve veřejném zasedání, přičemž způsoby rozhodování odvolacího soudu jsou stanoveny zákonem taxativně.²⁸³ Před tím, než předseda senátu nařídí zasedání, přezkoumá

---

²⁷⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 644.

²⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 3 Tz 282/2001.

²⁸¹ Odůvodněním tohoto postupu může být např. pochybnost o nepodjatosti soudců původního senátu k dané věci či tak právně složitá věc, že je vhodné, aby o ní rozhodoval zkušenější soudce. Nikoliv však zájem na tom, aby bylo bez dalšího rozhodnuto v souladu s názorem odvolacího soudu. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 262.

²⁸² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 645.

²⁸³ Volba formy zasedání odvolacího soudu je závislá jednak na způsobu jeho rozhodnutí a jednak na způsobu jím prováděného dokazování. Pokud odvolací soud dojde k závěru, že je nutné vyslechnout svědky, je povinen konat veřejné zasedání, ve kterém tyto důkazy provede. Pokud již odvolací soud konal zasedání veřejné a zejména pokud v něm provedl dokazování, nelze již v případě odročení zasedání za účelem dalšího doplnění dokazování o podaném odvolání rozhodnout meritorně v neveřejném zasedání. Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 7. 2015, sp. zn. 6 Tdo 766/2015.

v rámci přípravy spis jednak z hlediska formálního, tedy jestli byly naplněny podmínky pro předání odvolání odvolacímu soudu podle ustanovení § 251 trestního řádu, jinak vrátí věc soudu prvního stupně k odstranění zjištěných nedostatků, jednak z hlediska materiálního, tedy rozhodne, ve které formě bude zasedání probíhat.^{284,285}

3.7.2 Rozhodování odvolacího soudu v neveřejném zasedání

Z ustanovení § 263 odst. 1 trestního řádu vyplývá, že neveřejné zasedání je fakultativní formou řízení o odvolání v určitých věcech vedle zasedání veřejného. Účelem neveřejného zasedání je zjednodušení a urychlení odvolacího řízení a použijí se při jeho provádění zásady zakotvené v § 240 až § 244 trestního řádu. Odvolací soud může rozhodnout v neveřejném zasedání, pokud bude možné učinit rozhodnutí podle § 253, § 255 a § 257 a dále podle § 258 odst. 1, pokud je však zřejmé, že vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání. Předseda senátu odvolacího soudu nařídí neveřejné zasedání zejména tehdy, pokud je zapotřebí odvolání zamítnout či odmítnout z formálních důvodů či pokud je možné rozhodnout bez ústního jednání a provádění důkazů na základě spisu. Připouští se, aby odvolací soud o věci rozhodl v neveřejném zasedání jen zčásti, např. aby zamítl odvolání podané jinou oprávněnou osobou jako opožděné, a o zbytku rozhodl v zasedání veřejném. V neveřejném zasedání rozhoduje odvolací soud usnesením. Vzhledem ke skutečnosti, že se neveřejné zasedání koná za stálé přítomnosti všech členů senátu a zapisovatele a jiné osoby jsou z účasti na neveřejném zasedání vyloučeny, tedy neveřejné zasedání probíhá bez přítomnosti stran řízení, je rozsah rozhodování v neveřejném zasedání omezený a odvolací soud tak nemůže odvolání zamítnout, protože není důvodné, nebo sám svým rozhodnutím změnit napadený rozsudek tak, že obžalovaného uzná sám vinným či naopak ho sám viny zproští.²⁸⁶

Odvolací soud může rozhodovat v neveřejném zasedání podle ustanovení § 253 trestního řádu. Účelem je zejména přezkoumat, zda odvolání splňuje základní formální náležitosti, tedy zda bylo podáno včas²⁸⁷, zda ho podala oprávněná osoba a zda ho nepodala osoba, která

---

²⁸⁴ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 922 - 923, s. 933.

²⁸⁵ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 262.

²⁸⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 645 - 646.

²⁸⁷ Ovšem jako opožděné nelze zamítnout odvolání podané oprávněnou osobou opožděně jen proto, že se řídila nesprávným poučením soudu o právu podat proti rozsudku soudu prvního stupně odvolání, které je nutnou

se odvolání výslovně vzdala nebo ho znovu nepodala osoba, která odvolání ve stejné věci již dříve výslovně vzala zpět, v opačném případě odvolací soud odvolání pro formální nedostatky zamítne podle odst. 1 výše uvedeného ustanovení a dále věcně napadený rozsudek nepřezkoumává²⁸⁸. Odvolací soud zároveň přezkoumává, zda podané odvolání splňuje zákonem požadované obsahové náležitosti (§ 249 trestního řádu), tedy zda je z odůvodnění patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které jeho vydání předcházelo, a pokud odvolání podal státní zástupce, je navíc povinen uvést, zda je podal, byť i jen zčásti, ve prospěch či v neprospěch obžalovaného²⁸⁹. Jestliže odvolání tyto náležitosti nespĺňuje a soud prvního stupně se řídil postupem dle ustanovení § 251 trestního řádu, bude tak podle § 253 odst. 3 odvolacím soudem odmítnuto a další přezkum správnosti napadeného rozsudku se nečiní. K takovému odmítnutí odvolání dojde i za situace, kdy bude odvolání z hlediska postupu dle ustanovení § 251 odst. 1 odůvodněno opožděně, tedy po uplynutí pěti denní lhůty stanovené předsedou senátu k odstranění vad odvolání podaného státním zástupcem, za obžalovaného obhájcem či za poškozeného nebo zúčastněnou osobu zmocněncem, a dále také v případě odvolání podaného obžalovaným, který má obhájce,

---

součástí takového rozsudku. Viz § 253 odst. 2 trestního řádu. Nesprávným poučením se rozumí např. poučení o jiné než zákonné délce odvolací lhůty, nesprávné označení příslušného odvolacího soudu. Pokud však oprávněná osoba podala odvolání opožděně i vzhledem ke lhůtě, která byla uvedena v nesprávném poučení soudu, pak odvolací soud takové odvolání zamítne jako opožděné. Podle Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 9. 1986, sp. zn. 6 To 32/86 přestože byl obžalovaný správně ústně poučen o právu podat odvolání po vyhlášení rozsudku a následně byl v písemném vyhotovení rozsudku poučen nesprávně, není možné odvolání zamítnout jako opožděné proto, že se řídil tímto nesprávným poučením soudu vyplývajícím z písemného vyhotovení rozsudku. Pokud by ale bylo oprávněné osobě poskytnuto nesprávné poučení o tom, že odvolání je nepřijatelné, nebo jí nebylo poučení poskytnuto vůbec, nepoužije se ustanovení § 253 odst. 2, ale taková osoba se může domáhat navrácení lhůty. Viz JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 646, ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 253.

²⁸⁸ Uvedené vychází z § 254 trestního řádu, kde se říká, že pokud odvolací soud nezamítne nebo neodmítne odvolání podle § 253, přezkoumá zákonnost a odůvodněnost oddělitelných výroků rozsudku napadených odvoláním a správnost řízení rozsudku předcházejícího z hlediska vytýkaných vad. Pomocí aplikace argumentu a *contratio* dospějeme k závěru, že pokud bylo odvolání zamítnuto nebo odmítnuto, výše uvedené již odvolací soud nepřezkoumává. Viz MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 933.

²⁸⁹ Pokud státní zástupce v odvolání nespecifikuje, zda ho podává ve prospěch či v neprospěch obžalovaného, je soud prvního stupně povinen vyzvat státního zástupce k odstranění vady podle ustanovení § 251 odst. 1 a nelze takové odvolání odmítnout pro absenci takové specifikace, aniž by předseda senátu prvostupňového soudu splnil svou povinnost stanovenou zákonem, vyzval státního zástupce k odstranění vady ve lhůtě pěti dnů a upozornil ho na možnost odmítnutí odvolání. Viz JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 647.

či poškozeným nebo zúčastněnou osobou, kteří mají zmocněnce^{290,291}. Naopak nelze odmítnout odvolání, pokud nebyla oprávněná osoba řádně poučena podle § 249 odst. 1, nebo nebyla oprávněné osobě, která nemá obhájce či zmocněnce, poskytnuta pomoc při odstranění vad odvolání podle § 251 odst. 2.^{292,293,294}

Odvolací soud může učinit rozhodnutí podle ustanovení § 255 trestního řádu v neveřejném zasedání a tedy přerušit²⁹⁵ trestní stíhání, aniž by zrušil rozsudek soudu prvního stupně, v případě, že vyjde za odvolacího řízení najevo, že po vyhlášení napadeného rozsudku nastala některá z okolností uvedených v § 173 odst. 1 písm. b) až f)²⁹⁶, není možné obžalovanému doručit předvolání k veřejnému zasedání odvolacího soudu²⁹⁷ (za takovýto případ se však nepovažuje situace, kdy obžalovaný bezdůvodně odmítl zásilku řádně doručovanou převzít, jelikož taková se považuje za doručenu dnem odmítnutí přijetí), nebo z důvodu uvedeného

---

²⁹⁰ Dle praxe se ovšem postupuje tak, že pětidenní lhůta stanovená předsedou senátu k odstranění vad v obsahu odvolání není lhůtou propadnou a vytknuté vady lze odstranit i po jejím marném uplynutí. Pokud odvolací soud má v době, kdy rozhoduje o podaném odvolání, k dispozici opravené a obsahově správné odvolání, byť k tomu došlo až po uplynutí stanovené lhůty, nelze takové odvolání odmítnout podle § 253 odst. 3 trestního řádu. Odvolací soud zjišťuje důvody, pro které je oprávněn odvolání odmítnout, ke dni svého rozhodnutí. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 251, Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 7. 2002, sp. zn. 7 To 266/2002.

²⁹¹ Oproti výše uvedenému např. usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 2. 2002, sp. zn. 6 To 1004/2001, dle kterého v případě odůvodnění odvolání po uplynutí pětidenní lhůty stanovené předsedou senátu soudu prvního stupně odvolací soud odvolání dle § 253 odst. 3 trestního řádu odmítne. Tuto lhůtu nelze prodloužit, jelikož se jedná o zákonnou lhůtu. S tímto názorem se ztotožňuje i Bobek, když uvádí, že se jedná o lhůtu zákonnou, procesní a propadnou a její charakter je totožný se lhůtou pro podání odvolání. Tedy při jejím nedodržení nelze postupovat jinak než podané neodůvodněné odvolání odmítnout. Viz BOBEK, Jaroslav. *Obhájce a nová úprava odvolacího řízení*. Bulletin advokacie, 2004, č. 5, s. 10 – 15.

²⁹² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 253 odst. 4. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyvv6mjugexhazrsguzs2mzt>.

²⁹³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 646 - 647.

²⁹⁴ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 934.

²⁹⁵ Jedná se o procesní rozhodnutí zatímní povahy, po odpadnutí překážky, která přerušení řízení zapříčinila, se bude v řízení o odvolání pokračovat. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 255.

²⁹⁶ Např. nelze-li obviněného pro těžkou chorobu postavit před soud, není-li obviněný pro duševní chorobu, která nastala až po spáchání činu, schopen chápat smysl trestního stíhání.

²⁹⁷ Předvolání k veřejnému zasedání odvolacího soudu se obžalovanému doručuje do vlastních rukou a není tak možné zásilku uložit, či aby vznikla fikce doručení spojená s uložením zásilky. Toto se týká právě předvolání, tedy pokud je osobní účast obžalovaného při veřejném zasedání nezbytná, kdy je nutné jej vyslechnout aj. V jiných případech, kdy osobní účast obžalovaného nezbytná není, se obžalovaný o veřejném zasedání odvolacího soudu jen vyzoomí jako osoba, která dala k veřejnému zasedání svým odvoláním podnět či může být rozhodnutím vydaným v tomto řízení přímo dotčena, a doručení jinými způsoby (např. uložení zásilky) je možné. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 255, Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 5. 2002, sp. zn. 3 To 709/2001.

v ustanovení § 9a trestního řádu²⁹⁸. Pokud tedy tyto skutečnosti vyjdou najevo za odvolacího řízení, pak odvolací soud rozhodne dle § 255 obligatorně. Odvolací soud dále přeruší trestní stíhání, pokud má za to, že zákon, který v dané věci soud prvního stupně při rozhodování o vině a trestu aplikoval, je v rozporu s ústavním pořádkem – v takovém případě věc předloží Ústavnímu soudu. Jen soud je oprávněn přerušit trestní stíhání a věc předložit k rozhodnutí Ústavnímu soudu k posouzení. Nicméně mu mohou strany řízení dát k takovému postupu podnět, ovšem je na úvaze odvolacího soudu, zda věc k posouzení Ústavnímu soudu předloží, a pokud by takovému podnětu nevyhověl, musí se s tím vypořádat v odůvodnění rozhodnutí o podaném odvolání.^{299,300}

Dále může odvolací soud učinit rozhodnutí v neveřejném zasedání podle ustanovení § 257 trestního řádu. Podle něj odvolací soud napadený rozsudek nebo jeho část zruší a v rozsahu zrušení

„a) rozhodne o předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti soudu, který je společně nadřízený soudu prvního stupně, a soudu, jenž je podle něj příslušný, měl-li tak už učinit soud prvního stupně (§ 222 odst. 1); je-li tímto společně nadřízeným soudem odvolací soud, rozhodne ihned sám o přikázání příslušnému soudu,

b) věc postoupí jinému orgánu, měl-li tak učinit již soud prvního stupně (§ 222 odst. 2),

c) trestní stíhání zastaví, shledá-li, že je tu některá z okolností, jež by odůvodňovaly zastavení trestního stíhání soudem prvního stupně (§ 223 odst. 1, 2),

d) trestní stíhání podmíněně zastaví nebo rozhodne o schválení narovnání, shledá-li okolnosti uvedené v § 307 odst. 1 nebo 2 nebo § 309 odst. 1,

e) trestní stíhání přeruší, měl-li tak učinit již soud prvního stupně (§ 224 odst. 1, 2 a 5)³⁰¹.³⁰²

---

²⁹⁸ Odvolací soud podá žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru Evropské unie.

²⁹⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 650.

³⁰⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 255.

³⁰¹ Rozdíl mezi rozhodnutím, kterým odvolací soud trestní stíhání přeruší dle § 255 a § 257 odst. 1 písm. e) spočívá v okamžiku, kdy nastaly skutečnosti způsobující přerušování trestního stíhání, tedy pokud tak měl učinit již soud prvního stupně, nebo pokud nastaly až po vyhlášení napadeného rozsudku. Pokud soud postupuje dle ustanovení § 257 odst. 1 písm. e), tak napadený rozsudek soudu prvního stupně zruší, jelikož soud prvního stupně pochybil, pokud dojde k přerušování dle § 255, pak nedojde ke zrušení napadeného rozsudku, jelikož předmětné okolnosti vyšly najevo právě až po jeho vyhlášení a prvostupňový soud tedy postupoval správně. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 257.

³⁰² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 257. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-29]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgu3s2ojq>.

V těchto případech se jedná zejména o rozhodnutí, která měla být učiněna již soudem prvního stupně, přičemž pro vydání napadeného rozsudku tímto soudem nebyl důvod.³⁰³

Odvolací soud rozhodne podle § 257 odst. 2 trestního řádu o zastavení trestního stíhání, aniž by napadený rozsudek zrušil, pokud tu je některá z okolností uvedená v § 11 odst. 1 písm. a), b), l)³⁰⁴, která nastala až po vyhlášení napadeného rozsudku. Právě z důvodu, že v době vyhlášení rozsudku takové překážky ještě neexistovaly a soud prvního stupně tedy postupoval v souladu se zákonem, dochází k zastavení trestního stíhání, ale napadený rozsudek nebude zrušen. Podle ustanovení § 257 odst. 3 trestního řádu však bude v odvolacím řízení pokračováno, pokud obžalovaný do tří dnů od oznámení usnesení o zastavení trestního stíhání prohlásí, že na projednání věci trvá, např. z důvodu, že podle jeho názoru měl být obžaloby zproštěn, přičemž o tomto musí být poučen.^{305,306,307}

Odvolací soud může v neveřejném zasedání učinit rozhodnutí podle ustanovení § 258 odst. 1 trestního řádu, tedy zrušit napadený rozsudek, ovšem jen pokud je zřejmé, že vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání, a to pro podstatné vady řízení, které rozsudku předcházelo, jestliže mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku³⁰⁸, pro vady rozsudku (nejasnost, neúplnost skutkových zjištění či nevypořádání se se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí v přezkoumávané části rozsudku)³⁰⁹, pro pochybnosti o správnosti skutkových zjištění ohledně přezkoumávané části rozsudku, kdy by opětovné provádění důkazů nebo provádění důkazů nových odvolacím soudem znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně, pro porušení ustanovení trestního zákona³¹⁰ v přezkoumávané části rozsudku, které

---

³⁰³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 647 - 648.

³⁰⁴ Udělení milosti či amnestie prezidentem republiky, promlčení trestního stíhání a podmínění trestního stíhání souhlasem poškozeného a souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět.

³⁰⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 648 – 650.

³⁰⁶ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 936.

³⁰⁷ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 257.

³⁰⁸ Např. obžalovanému nebyla doručena obžaloba a nebyl řádně a včas předvolán, v řízení o trestném činu, kde je vedení trestního stíhání podmíněno souhlasem poškozeného, nebyl tento souhlas zajištěn. Viz Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 5 To 40/2006.

³⁰⁹ Např. výroky rozsudku jsou vzájemně vnitřně rozporné, nevyčerpání obsahu obžaloby.

³¹⁰ Např. nesprávnost interpretace nebo aplikace ustanovení trestního zákona, ale i jiných mimotrestních právních předpisů, na něž je odkazováno blanketními ustanoveními trestního zákoníku. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 258.

se projevuje ve vadném výroku o vině, o trestu, či o ochranném opatření, pro nepřiměřenost³¹¹ uloženého trestu v přezkoumávané části rozsudku, pro nesprávnost rozhodnutí o uplatněném nároku poškozeného v přezkoumávané části rozsudku³¹² a pro nesoulad s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl. Následně, pokud je zapotřebí věc znovu projednat a učinit ve věci nové rozhodnutí, odvolací soud vrátí věc soudu prvního stupně³¹³ podle § 259 odst. 1, popř. až státnímu zástupci k došetření podle § 260 trestního řádu³¹⁴. Podmínkou pro rozhodování podle § 258 odst. 1 v neveřejném zasedání je, že pro vytýkané nedostatky je nezbytné zrušit předmětný rozsudek v celém rozsahu, ve kterém byl podaným odvoláním napaden. Tedy např. ve všech výrocích, které byly podaným odvoláním dotčeny.^{315,316} Pokud je vadná jen část napadeného rozsudku a lze ji oddělit od ostatních podle § 258 odst. 2 a o zbylých částech napadeného rozsudku má být učiněno jiné rozhodnutí, pro které je zapotřebí věc projednat ve veřejném zasedání či pokud lze zjištěné nedostatky odstranit doplněním dokazování ve veřejném zasedání, pak v těchto případech není možné učinit rozhodnutí podle § 258 odst. 1 v neveřejném zasedání, ale dojde k nařízení zasedání veřejného. Je tomu tak zejména proto, že napadený rozsudek lze v neveřejném zasedání zrušit jen na základě spisu bez provádění důkazů a ústního projednání.³¹⁷

---

³¹¹ Nepřiměřeným je takový trest, který formálně není v rozporu s ustanoveními trestního zákona, ale jedná se o trest, který nevyhovuje hlediskům pro uložení trestu v individuálním případě. Při ukládání trestu je významným kritériem zejména povaha a závažnost spáchaného činu, osobní a jiné poměry obžalovaného, přitěžující a polehčující okolnosti atd. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 258.

³¹² Např. soud vůbec nerozhodl o řádně a včas uplatněném nároku poškozeného.

³¹³ Vzhledem ke skutečnosti, že odvolací řízení je založeno na principu apelace s prvky kasace, je možné věc vrátit soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí jen výjimečně, a to pokud vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání, zejména jsou-li skutková zjištění tak nedostatečná, že je nutno hlavní líčení opakovat nebo provádět rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování. Viz JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 648 – 649.

³¹⁴ Podle rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 5 Tz 86/2012 je ustanovení § 260 trestního řádu ve vztahu speciality k § 259 odst. 1 trestního řádu. Vrácení věci státnímu zástupci k došetření, tedy do přípravného řízení, je výjimečným postupem odvolacího soudu. V případě, že odvolací soud zruší napadený rozsudek, pak ohledně dalšího postupu musí zvážit, jaké povahy a závažnosti je rozhodná procesní vada, zda je v řízení před soudem neodstranitelná, kdy ani opakování hlavního líčení by nevedlo k nápravě, v jakém rozsahu je zapotřebí řízení doplnit a jaké procesní úkony je zapotřebí provést, aby došlo k odstranění zjištěných nedostatků.

³¹⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 648 – 649.

³¹⁶ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 937 - 938.

³¹⁷ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 926.

3.7.3 Rozhodování odvolacího soudu ve veřejném zasedání

Odvolací řízení před odvolacím soudem typicky probíhá ve veřejném zasedání, ve kterém může být rozhodnuto všemi způsoby stanovenými pro řízení o odvolání. Vzhledem ke skutečnosti, že těžiště trestního řízení je v hlavním líčení před soudem prvního stupně, je stanovena pro odvolací řízení jako jedna z možností forma veřejného zasedání, která má toto další stadium trestního řízení od hlavního líčení rozlišit, přičemž účelem řízení o odvolání je přezkum správnosti, spravedlnosti a zákonnosti napadeného rozsudku a řízení jemu předcházejícímu.³¹⁸ Pro veřejné zasedání konané o odvolání se použijí obecná ustanovení o veřejném zasedání zakotvená v § 232 až § 239a trestního řádu, především ustanovení upravující přípravu veřejného zasedání, přítomnost oprávněných osob, průběh veřejného zasedání; a dále také zvláštní ustanovení § 263 trestního řádu jako *lex specialis* upravující veřejné zasedání v rámci řízení u odvolacího soudu. Přítomnost státního zástupce je při veřejném zasedání povinná, zatímco účast obžalovaného je žádoucí. Co se týče případných dalších spoluobžalovaných, v jejichž prospěch odvolání podáno nebylo, odvolací soud je k veřejnému zasedání nepředvolává ani je o něm nevyrozumívá, byť lze předpokládat uplatnění principu *beneficium cohaesionis* zakotvený v ustanovení § 261, v důsledku čehož by bylo rozhodnuto i v jejich prospěch. Pokud se obžalovaný nachází ve vazbě³¹⁹ či ve výkonu trestu odnětí svobody, je možné konat veřejné zasedání o odvolání v jeho nepřítomnosti, jen pokud obžalovaný výslovně tak, aby nebyly pochybnosti o jeho vůli, prohlásí, že se účasti ve veřejném zasedání vzdává. I přes to musí být o konání veřejného zasedání včas a řádně vyrozuměn a při veřejném zasedání odvolacího soudu musí být přítomen jeho obhájce, jelikož zde jsou dány důvody nutné obhajoby³²⁰. Obžalovaný musí mít při veřejném zasedání konaném o odvolání obhájce ve všech případech, kdy ho musí mít v hlavním líčení³²¹.^{322,323} Odvolací soud je však povinen přezkoumat, jestli jsou pro nutnou obhajobu stále důvody, jelikož mohly v mezidobí odpadnout či opačně vzniknout. Povinnost mít obhájce se odvíjí od doby konání veřejného zasedání před odvolacím

³¹⁸ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 923.

³¹⁹ Obžalovaný se může nacházet ve vazbě i z důvodů daných v jiné věci. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 263.

³²⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 263.

³²¹ Případy nutné obhajoby jsou uvedeny v ustanovení § 36 trestního řádu.

³²² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 650.

³²³ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 923.

soudem. V případě nutné obhajoby se obhájce musí veřejného zasedání před odvolacím soudem osobně zúčastnit, a proto se mu doručuje vyrozumění o konání veřejného zasedání, které se může konat nejdříve pět dní po doručení tohoto vyrozumění, aby měl dostatečný čas pro přípravu na něj. Tuto lhůtu lze se souhlasem obhájce zkrátit.³²⁴

Předseda senátu odvolacího soudu obžalovaného k veřejnému zasedání buď předvolá či ho o něm vyrozumí. Rozdíl spočívá v nezbytnosti osobní přítomnosti obžalovaného ve veřejném zasedání. Předvolání je nutné v případě, že je jeho osobní účast na konaném veřejném zasedání odvolacího soudu nezbytná, např. z důvodu potřebnosti jeho výslechu, vyjádření se k důkazu, který je prováděn v takovém veřejném zasedání, nebo z důvodu potřeby objasnění jím podaného odvolání či vyjádření se k odvolání podanému jinou oprávněnou osobou, pokud ta není u veřejného zasedání přítomna. Pokud osobní přítomnost obžalovaného ve veřejném zasedání konaném o odvolání není nezbytná a nedošlo tak k předvolání obžalovaného, předseda senátu obžalovaného o veřejném zasedání pouze vyrozumí jako osobu, která svým návrhem dala ke konání veřejného zasedání podnět, nebo osobu, která může být rozhodnutím přímo dotčena.^{325,326,327}

Průběh veřejného zasedání odvolacího soudu je upraven jednak obecným ustanovením § 235 a jednak zvláštním ustanovením pro veřejné zasedání o odvolání § 263 odst. 5, 6 a 7. Předseda senátu nebo jím určený člen senátu (zpravodaj) po zahájení veřejného zasedání a zkontrolování, zda byly u zákonem vymezeného okruhu osob dodrženy lhůty stanovené ustanovením § 233 odst. 2 trestního řádu určené k přípravě na veřejné zasedání, přednese napadený rozsudek a seznámí s jeho obsahem přítomné. Doslovně je rozsudek přednesen nikoliv v celém, ale jen v odvoláním napadeném rozsahu. Následně předseda senátu či zpravodaj podá zprávu o stavu věci, informuje o průběhu a obsahu dosavadního řízení, ovšem v této fázi nezaujímá žádné stanovisko k vytýkaným nedostatkům napadeného rozsudku či řízení jemu předcházejícího, jelikož ještě před odvolacím soudem neproběhlo provádění důkazů, a tedy odvolací soud nemůže pouze na základě zprávy o stavu věci dojít k závěru, že dospěl k odlišným skutkovým zjištěním na rozdíl od soudu prvoinstančního. Dále odvolatel, pokud je přítomen, přednese své odvolání,

---

³²⁴ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 263.

³²⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 233 odst. 1. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgmzs2obx>.

³²⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 650 – 651.

³²⁷ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 5. 2002, sp. zn. 3 To 709/2001.

keré odůvodní, a pokud není přítomen, bude odvolání včetně odůvodnění přečteno předsedou senátu nebo jím pověřeným členem senátu. Následně státní zástupce a osoby, které mohou být rozhodnutím vzešlým z řízení o odvolání přímo dotčeny, pokud takové nejsou odvolateli, přednesou své vyjádření a připojí návrhy na provedení dokazování, pokud není některá z uvedených osob účastna, přednese obsah jejich podání, za předpokladu že je vyjádření zaznamenáno ve spise, předseda senátu nebo jím pověřený člen senátu. Ustanovení § 263 odst. 6 ve spojení s § 259 odst. 1, 3 trestního řádu stanovuje rozsah provádění důkazů před odvolacím soudem a zároveň určuje hranici, jaké doplnění dokazování je v řízení o odvolání ještě možné. Odvolací soud provede po přednesení návrhů důkazy^{328,329} potřebné pro rozhodnutí o odvolání, ledaže by se jednalo o rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, které by ve své podstatě nahrazovalo činnost soudu prvního stupně. Po doplnění dokazování může odvolací soud dospět k závěru, že tu taková nedostatečná skutková zjištění jsou, a následně pak dojde ke zrušení napadeného rozsudku a k navrácení věci k novému projednání a rozhodnutí soudu prvního stupně^{330,331}, nebo častěji dojde k odstranění nedostatků ve skutkových zjištěních, v důsledku čehož se následně mohou stát věrohodným podkladem pro následné rozhodnutí odvolacího soudu. V odvolacím řízení je provádění dokazování ve veřejném zasedání fakultativní, naopak v hlavním líčení je provedení důkazů povinné. Odvolací soud může totiž věc přezkoumat a dospět k závěru, a to i bez provedení dokazování, že je zjevné, že rozsudek vadami vytýkanými v odvolání netrpí, že je správný, a odvolání tak není důvodné, či může dojít k závěru, že učiní příslušné rozhodnutí, pokud je zřejmé, že rozsudek či jemu předcházející

---

³²⁸ Na provádění důkazů před odvolacím soudem ve veřejném zasedání se použijí ustanovení o provádění důkazů v hlavním líčení.

³²⁹ Ve veřejném zasedání mohou navrhnout provádění důkazů osoby zúčastněné na řízení. Odvolací soud není povinen jim vyhovět, pokud by provádění takových důkazů bylo nadbytečné či pokud by se jednalo o rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, čímž by nahrazoval činnost soudu prvního stupně. Odvolací soud pak své rozhodnutí o provedení či neprovedení navrhovaných důkazů odůvodní ve svém rozhodnutí. Viz MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 924 - 925.

³³⁰ Podle usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 1. 2002, sp. zn. 4 To 928/2001 může odvolací soud ve veřejném zasedání provést potřebné důkazy, a následně rozhodnout o zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci soudu prvního stupně, pokud to opodstatňuje závěr, dle kterého je zapotřebí provést další rozsáhlé a obtížně proveditelné dokazování, kterým by odvolací soud nahrazoval činnost soudu prvního stupně.

³³¹ Tento postup by se měl uplatňovat spíše výjimečně, v souvislosti s nedostatečným důkazním materiálem, právě vzhledem k posílení apelačního principu v řízení o odvolání má docházet primárně k rozhodování na úrovni odvolacího soudu prostřednictvím rozsudku vlivem doplnění dokazování teprve až v případě, kdy nelze vady odstranit ve veřejném zasedání zejména proto, že skutková zjištění jsou natolik nedostatečná, že je nutno hlavní líčení opakovat či provádět rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, jak stanoví § 259 odst. 1, pak je možné věc vrátit soudu první instance.

řízení trpí takovými vadami, které nelze odstranit ve veřejném zasedání. Pokud ovšem existují vady napadeného rozsudku spočívající ve skutkových zjištěních, pak s ohledem na skutečnost, že se v odvolacím řízení uplatňuje princip apelační s prvky kasace, dochází během veřejného zasedání o odvolání k provádění důkazů odvolacím soudem zcela běžně a pravidelně.^{332,333,334}

Pokud by ze strany odvolacího soudu došlo za účelem vydání vlastního rozhodnutí ke změně nebo doplnění skutkových zjištění, je určen zvláštní postup pro provádění a hodnocení důkazů, který vyplývá z ustanovení § 263 odst. 7 trestního řádu. Ten stanoví, že z hlediska změny či doplnění skutkových zjištění přihlíží odvolací soud vzhledem k zásadě bezprostřednosti³³⁵ jen k těm důkazům, které před ním byly ve veřejném zasedání provedeny, a tyto hodnotí v návaznosti na důkazy provedené soudem v prvním stupni v hlavním líčení. Odvolací soud je vázán hodnocením těchto důkazů prvostupňovým soudem krom důkazů, které odvolací soud ve veřejném zasedání sám znovu provedl. Z uvedeného vyplývá, že skutková zjištění odchylná od zjištění uvedených v napadeném rozsudku vyplývají z provádění a hodnocení důkazů odvolacím soudem ve veřejném zasedání, nicméně nelze je separovat od zbylých důkazů a jejich hodnocení provedených soudem v prvním stupni.³³⁶

Vzhledem k možné změně skutkových závěrů ve veřejném zasedání před odvolacím soudem po provedeném dokazování udělí předseda senátu po doplnění dokazování stranám slovo ke konečným návrhům, které jsou ve své podstatě podobné závěrečné řeči v hlavním líčení. Strany se tímto vyjadřují k doplněnému dokazování.³³⁷

Jak je již výše mnohokrát zmíněno, u odvolacího řízení se projevuje princip apelační s prvky kasace, v jehož důsledku se zvyšuje počet případů, kdy odvolací soud ve veřejném zasedání zpravidla důkazy potřebné pro rozhodnutí zopakuje či provede důkazy dosud soudem prvního stupně neprovedené a věc sám hned rozhodne. Takový postup je pro rozhodování odvolacího

---

³³² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 263. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-10-31]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgyzs2mzt>.

³³³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 651 – 652.

³³⁴ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 924 – 925.

³³⁵ Tato zásada vyjadřuje skutečnost, že důkazy zhodnotí nejlépe ten orgán, který byl při jejich provádění nejbližší, a tedy měl nezprostředkovaný dojem z jejich provedení. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 263.

³³⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 652 – 653.

³³⁷ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 263.

soudu ve veřejném zasedání typický, a proto způsob rozhodnutí odvolacího soudu tak, že by napadený rozsudek zrušil a věc vrátil k novému projednání soudu prvního stupně, je omezen a vázán na zákonem stanovené podmínky (§ 259 odst. 1 trestního řádu).³³⁸

Odvolací soud může rozhodnout rozsudkem nebo usnesením. Zákon předepisuje, kterou z těchto dvou forem má odvolací soud při svém rozhodování použít. V případě, že odvolací soud ve věci hned sám rozhodne podle ustanovení § 259 odst. 3 trestního řádu, rozhoduje rozsudkem, ve všech dalších případech rozhoduje vždy usnesením.³³⁹

Odvolací soud může v odvolacím řízení učinit některé z následujících rozhodnutí.

1. Odvolací soud může učinit ve veřejném zasedání některé z rozhodnutí podle § 253, § 255, § 257, pokud tak neučinil již v neveřejném zasedání, a to z důvodu, že se neveřejné zasedání nekonalo nebo protože odvolací soud zjistil, že zde existují podmínky pro rozhodnutí podle výše uvedených ustanovení trestního řádu až v průběhu veřejného zasedání.
2. Odvolací soud učiní ve veřejném zasedání rozhodnutí podle § 258 odst. 1, tedy zruší napadený rozsudek nebo jeho část, pro podstatné vady řízení předcházejícího vydání napadeného rozsudku, pokud mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku; pro vady rozsudku, jako je nejasnost či neúplnost skutkových zjištění; pokud vzniknou pochybnosti o správnosti skutkových zjištění a provádění dalších důkazů či jejich opakování před odvolacím soudem by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně; pro porušení ustanovení trestního zákona; pro nepřiměřenost uloženého trestu; pro nesprávnost rozhodnutí ohledně uplatnění nároku poškozeného; či proto, že napadený rozsudek není v souladu s dohodou o vině a trestu předloženou státním zástupcem soudu ke schválení; a lze vadu odstranit ve veřejném zasedání.³⁴⁰

Pokud odvolací soud dospěje při své přezkumné činnosti k závěru, že napadený rozsudek nebo jeho část je potřeba zrušit, bude následně postupovat skrze jednu z níže uvedených možností:

- Pokud není zapotřebí ve věci učinit nové rozhodnutí, zejména tedy pokud samotné zrušení napadeného rozsudku nebo jeho části odstraní vytýkané nedostatky, může

---

³³⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 653.

³³⁹ Viz tamtéž, s. 653.

³⁴⁰ Viz tamtéž, s. 653 – 654.

se odvolací soud omezit na pouhé zrušení napadeného rozsudku formou usnesení za současného dodržení zásady, že musí být rozhodnuto o celé obžalobě³⁴¹.

- Pokud po zrušení napadeného rozsudku či jeho části je zapotřebí vydat rozhodnutí nové a za předpokladu, že nelze vadu odstranit ve veřejném zasedání, zejména pokud jsou skutková zjištěná natolik nedostatečná, že je zapotřebí hlavní líčení opakovat či provádět rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, může odvolací soud usnesením vrátit věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.³⁴² Odvolací soud nařídí soudu prvního stupně, které úkony a doplnění má provést.³⁴³ Zejména jaké důkazy mají být v hlavním líčení před prvostupňovým soudem doplněny a provedeny, jaké důkazy a proč mají být zopakovány, odvolací soud může též připojit závazný právní názor pro řešení právních otázek včetně odůvodnění, jak k takovému názoru dospěl. Též může odvolací soud nařídít dle § 262 trestního řádu, aby byla věc projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu či aby ji z důležitého důvodu projednal a rozhodl jiný soud téhož druhu a stupně v jeho obvodě. Jelikož se v tomto případě jedná o projev kasačního principu a z důvodu vyzdvihnutí apelačního principu v rámci řízení o odvolání, bude tento postup při rozhodování odvolacího soudu spíše výjimečný.³⁴⁴
- Pokud po zrušení napadeného rozsudku nelze pokračovat v řízení před soudem pro neodstranitelné procesní vady³⁴⁵, není zde důvod pro jiné rozhodnutí a přípravné řízení je zapotřebí zopakovat či doplnit, vrátí odvolací soud usnesením věc státnímu zástupci k došetření.³⁴⁶ Opět se jedná o výjimečný postup odvolacího soudu, důvodem k tomuto postupu mohou být pouze takové významné procesní vady, které nelze odstranit

---

³⁴¹ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 259.

³⁴² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 259 odst. 1. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgu4s2nrw>.

³⁴³ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 264 odst. 1. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-11-12]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgy2c2mjy>.

³⁴⁴ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 939.

³⁴⁵ Např. je podána obžaloba pro jiný skutek, než pro který bylo zahájeno trestní stíhání, porušení ustanovení o nutné obhajobě v přípravném řízení, vedení trestního stíhání bez souhlasu poškozeného. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 260.

³⁴⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 260. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgyyc2mzt>.

v řízení před soudem.³⁴⁷ Aby mohl odvolací soud věc vrátit státnímu zástupci k došetření, musí být v dané věci dána nezbytnost rozsáhlejšího a obtížnějšího dokazování skutečností, které jsou nutné pro správné a spravedlivé rozhodnutí soudu, aby mohla být věc řádně objasněna, přičemž takové dokazování provede snadněji a rychleji státní zástupce, který tak měl učinit již v přípravném řízení, než prvostupňový soud³⁴⁸. Vzhledem ke skutečnosti, že podle § 260 trestního řádu se ustanovení § 191 a § 264 odst. 2 použije obdobně, tak odvolací soud po vrácení věci státnímu zástupci k došetření uvede v usnesení, které vady byly v napadeném rozhodnutí či v řízení jemu předcházejícímu zjištěny, ve kterých směrech je třeba přípravné řízení doplnit a které skutečnosti je zapotřebí objasnit či které úkony je potřeba provést. Tímto se věc vrátí státnímu zástupci do přípravného řízení, a pokud státní zástupce po došetření a s přihlédnutím k jeho výsledkům setrvá na svém přesvědčení postavit obžalovaného před soud, je povinen podat proti němu novou obžalobu³⁴⁹. Dále také, pokud po zrušení rozsudku dospělo řízení opět k soudu prvního stupně, platí zásada zákaz reformationis in peius, v novém řízení tedy nemůže dojít ke zhoršení postavení obžalovaného, pokud byl napadený rozsudek zrušen jen v důsledku odvolání podaného ve prospěch obžalovaného.

- Pokud odvolací soud zruší napadený rozsudek co do výroku o náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení a sám ve věci nerozhodne, odkáže poškozeného, který řádně a včas uplatnil svůj nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, se svým nárokem na občanskoprávní řízení, popř. na řízení před jiným příslušným orgánem.³⁵⁰ Tato úprava se aplikuje zejména z důvodu účelnosti a rychlosti řízení, jelikož by nebylo efektivní konat opětovně trestní řízení před soudem prvního stupně pouze ohledně otázky náhrady škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, když otázka ohledně viny a trestu, tedy jádro věci, byla již pravomocně rozhodnuta.

---

³⁴⁷ Bobek se domnívá, že by jedním z důvodů pro možnost vrácení věci státnímu zástupci k došetření do přípravného řízení mělo být i náležité objasnění věci, pokud by šlo např. o rozsáhlé a obtížné došetřování či vyhledávání dalších důkazů. Viz BOBEK, Jaroslav. Obhájce a nová úprava odvolacího řízení. Bulletin advokacie, 2004, č. 5, s. 10 – 15.

³⁴⁸ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 260.

³⁴⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 260.

³⁵⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 265. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-11-01]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsqy2s2nrw>.

- A konečně může odvolací soud ve věci rozhodnout sám rozsudkem podle ustanovení § 259 odst. 3 trestního řádu, tedy pokud je možné nové rozhodnutí učinit na podkladě skutkového stavu v napadeném rozsudku správně zjištěném či změněném nebo doplněném na základě důkazů provedených před odvolacím soudem. Je dovoleno odvolacímu soudu se odchýlit od skutkového zjištění soudu první instance, pokud v řízení o odvolání znovu provedl důkazy významné pro skutkové zjištění, které byly již provedeny v hlavním líčení, nebo provedl důkazy v hlavním líčení neprovedené. Vzhledem ke zvýraznění apelačního principu v řízení o odvolání je podle ustanovení § 259 žádoucí, aby nápravu vadných skutkových zjištění učinil odvolací soud typicky prostřednictvím dokazování, avšak je zachována zásada, že těžištěm dokazování trestního řízení je hlavní líčení před prvostupňovým soudem, jelikož odvolací soud nemůže provádět rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, kterým by nahrazoval činnost soudu prvního stupně. Takový způsob rozhodnutí bude při vadách skutkových zjištění rozsudku typický. Pokud lze vadu odstranit ve veřejném zasedání, je odvolací soud povinen ve věci rozhodnout sám rozsudkem.^{351,352}

Při vlastní rozhodovací činnosti odvolacího soudu dochází k jeho omezení ve dvou oblastech. První z omezení v rozhodovací pravomoci odvolacího soudu se projevuje tak, že odvolací soud je oprávněn rozhodnout rozsudkem sám ve věci, jen pokud lze nové rozhodnutí učinit na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozsudku správně zjištěn a případně na základě důkazů provedených bezprostředně před odvolacím soudem doplněn nebo změněn. V takovém zákonném požadavku se projevují zásady bezprostřednosti a ústnosti. Odvolací soud bude při novém rozhodování vycházet ze správně zjištěného skutkového stavu napadeného rozhodnutí, pokud dospěje k závěru, že správně zjištěný skutek je zapotřebí kvalifikovat jako jiný trestný čin, čímž dojde k odstranění nedostatků v právním posouzení věci. V praxi častěji dochází k rozhodování odvolacího soudu na základě doplnění či změny skutkového stavu vlivem provedení důkazů před odvolacím soudem. Jak je uvedeno výše, od skutkových zjištění soudu prvního stupně se může odvolací soud odchýlit, jestliže v odvolacím řízení znovu provedl

---

³⁵¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 655 – 656.

³⁵² MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 940.

některé, pro skutková zjištění významné, důkazy již provedené soudem prvního stupně v hlavním líčení nebo provedl důkazy, které v hlavním líčení provedeny nebyly. Tedy odvolací soud nemůže sám rozhodnout rozsudkem tak, že by se při svém rozhodování odchýlil od skutkových zjištění soudu prvního stupně na základě rozdílného hodnocení důkazů provedených prvoinstančním soudem, aniž by bezprostředně před ním byly provedeny důkazy, na jejichž základě by mohl být skutkový stav změněn či doplněn. Jestliže odvolací soud v rámci své přezkumné činnosti dojde k závěru, že důkazy provedené soudem prvního stupně hodnotí odlišně a vlivem toho chce sám vydat rozsudek založený na rozdílném skutkovém stavu, než je uveden v napadeném rozsudku, je povinen takové důkazy provést znovu. V rámci změny nebo doplnění skutkových zjištění může odvolací soud přihlížet jen k před ním provedeným důkazům v rámci veřejného zasedání a hodnotí je v návaznosti na důkazy provedené v hlavním líčení soudem prvního stupně, jejichž hodnocením je vázán, krom důkazů, které odvolací soud sám znovu ve veřejném zasedání provedl. Pokud lze vady odstranit ve veřejném zasedání, je odvolací soud povinen prostřednictvím své přezkumné činnosti a možnosti provádět dokazování realizovat podklad pro změnu skutkových zjištění, na základě kterých sám vydá ve věci nový rozsudek. Uvedené je způsobeno zvýrazněním apelačního principu v odvolacím řízení.³⁵³

Další omezení v rozhodovací pravomoci odvolacího soudu je zakotveno v ustanovení § 259 odst. 5 trestního řádu, podle nějž odvolací soud nemůže sám uznat obžalovaného vinným skutkem, pro který byl napadeným rozsudkem zproštěn³⁵⁴, a uznat obžalovaného vinným těžším trestným činem, než jakým ho mohl v napadeném rozsudku uznat vinným prvostupňový soud³⁵⁵. Prostřednictvím tohoto ustanovení trestního řádu omezujícího

---

³⁵³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010-. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 657 – 658.

³⁵⁴ Toto ustanovení se týká skutku, ne však právní kvalifikace. Odvolací soud tak může skutek, který odpovídá jednočinnému souběhu více trestných činů a který byl kvalifikován jen jako některý z nich, posoudit jako další trestný čin, pokud to není v rozporu s písm. b) tohoto ustanovení. Viz JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 658.

³⁵⁵ Z uvedeného vyplývá, že odvolací soud obecně může obžalovaného uznat vinným těžším trestným činem, než pro který ho uznal vinným soud prvního stupně, ovšem nikoliv těžším, než kterým ho mohl uznat vinným soud prvního stupně na základě obžaloby či kterého se týkalo upozornění obžalovaného soudem ohledně možnosti přísnějšího právního posouzení skutku podle ustanovení § 225 odst. 2, resp. dle § 190 odst. 2 trestního řádu. Sám odvolací soud při veřejném zasedání nemůže dle § 225 odst. 2 obžalovaného upozornit na možnost přísnějšího posouzení skutku, než jak ho posoudil soud prvního stupně. Tedy pokud je nezbytné postupovat podle ustanovení § 225 odst. 2 trestního řádu a tato nezbytnost vyjde najevo až během řízení o odvolání, odvolací soud napadený rozsudek zruší a věc vrátí soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Viz JELÍNEK,

pravomoc odvolacího soudu při jeho rozhodování se zabraňuje situacím, kdy by došlo k odsouzení či výraznému zhoršení postavení obžalovaného rozhodnutím odvolacího soudu, proti kterému by se obžalovaný již nemohl bránit pomocí řádného opravného prostředku. Při rozhodovací činnosti odvolacího soudu se uplatňuje princip zákaz reformationis in peius.³⁵⁶ Odvolací soud tedy není oprávněn v těchto případech sám rozhodnout, byť jsou jinak splněny podmínky dle § 259 odst. 3, 4 a není potřeba hlavní líčení opakovat, a dochází tak k doplnění ustanovení § 259 odst. 1 trestního řádu, kdy je odvolací soud oprávněn věc vrátit soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Odvolací soud tedy v případě těchto překážek, pokud je zapotřebí vydat nové rozhodnutí, musí napadené rozhodnutí zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.³⁵⁷

3. Jestliže vada napadeného rozsudku spočívá jen v tom, že v něm některý výrok chybí³⁵⁸ či není úplný³⁵⁹, může odvolací soud učinit ve veřejném zasedání rozhodnutí podle ustanovení § 259 odst. 2, tedy takové, že věc vrátí soudu prvního stupně, aniž by napadený rozsudek zrušil, a přikáže mu, aby o chybějícím výroku rozhodl či neúplný výrok doplnil.³⁶⁰ Tedy za situace, že výroky učiněné v napadeném rozsudku prvostupňovým soudem a řízení jim předcházející jsou správné, avšak některý výrok chybí či je některý z výroků neúplný a je třeba jej doplnit, odvolací soud může rozhodnout podle výše uvedeného. V těchto situacích je tedy jednou z možností nápravy napadeného rozsudku, že odvolací soud věc vrátí prvoinstančnímu soudu s příkazem, aby absentující výrok učinil či neúplný výrok doplnil, a soud prvního stupně učiní rozhodnutí o chybějícím či neúplném výroku rozsudkem v hlavním líčení, přičemž proti

---

Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 658 - 659.

³⁵⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 658 - 659.

³⁵⁷ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 1. 6. 2005, sp. zn. 3 To 500/2005.

³⁵⁸ Chybějící výrok je takový výrok, který soud neučinil a v rozsudku tak není obsažen, ačkoliv jeho učinění bylo navrhováno stranou řízení, např. výrok o náhradě škody, nemajetkové újmy či o vydání bezdůvodného obohacení na základě návrhu poškozeného, který svůj nárok uplatnil včas. Viz MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 936.

³⁵⁹ Neúplným výrokiem může být např. výrok o trestu odnětí svobody, ve kterém není stanoven způsob jeho výkonu. Viz MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 936 - 937.

³⁶⁰ Např. soud rozhodl o podmíněném odkladu trestu odnětí svobody, ovšem již nestanovil zkušební dobu.

takovému rozsudku je opět možné podat odvolání. Druhou z možností je to, že odvolací soud chybějící výrok učiní či neúplný výrok doplní sám rozsudkem podle ustanovení § 259 odst. 3, aniž by došlo ke zrušení napadeného rozsudku. Vzhledem k převažujícím prvkům apelace v odvolacím řízení a k fakultativnímu postupu odvolacího soudu, kdy dle § 259 odst. 2 *může* věc vrátit soudu prvního stupně, lze dovodit, že by zde též mělo být pravidlem, aby v tomto případě rozhodl odvolací soud, tedy by měla být v praxi častější druhá z nastíněných možností. I v takovém případě je odvolací soud povinen se řídit principem *zákaz reformationis in peius*.^{361,362}

4. Konečně jedním ze způsobů, jak odvolací soud může rozhodnout, je usnesení³⁶³ o zamítnutí odvolání pro nedůvodnost podle ustanovení § 256 trestního řádu, ke kterému dojde odvolací soud po přezkoumání napadeného rozsudku postupem dle § 254. Důvody zamítnutí jsou v tomto případě věcné, tedy že napadený rozsudek je v přezkoumávaných výrocích správný a zákonný a řízení předcházející napadenému rozsudku proběhlo bez procesních vad. Nejde tedy o důvody formální, jako je tomu v případě zamítnutí odvolání podle § 253 odst. 1. K rozhodnutí podle § 256 odvolací soud dospěje, pokud nedojde k závěru, že je zde důvod pro jiné rozhodnutí, a tedy je tento způsob rozhodnutí subsidiární vůči jiným rozhodnutím, které odvolacímu soudu trestní řád umožňuje. Odvolací soud může postupovat dle ustanovení § 256 trestního řádu pouze v případě, že odvolání není důvodné v celém rozsahu, nelze tak rozhodovat, pokud odvolání bylo neúspěšné jen částečně.^{364,365,366}

---

³⁶¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 659 - 660.

³⁶² MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 936 - 937.

³⁶³ Rozhodnutí o zamítnutí odvolání oprávněné osoby pro nedůvodnost může být součástí rozsudku v případě, že tímto rozsudkem odvolací soud rozhodl o odvolání jiné oprávněné osoby v téže věci odlišně. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 256.

³⁶⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 660.

³⁶⁵ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 940.

³⁶⁶ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s, § 256.

3.8 Řízení před soudem prvního stupně po vrácení věci

Právní úprava řízení před soudem prvního stupně po zrušení rozsudku je upravena ustanovením § 264 trestního řádu. Pokud odvolací soud zruší napadený rozsudek a je nutné ve věci učinit nové rozhodnutí a pokud nelze vadu odstranit ve veřejném zasedání odvolacím soudem, zejména pokud jsou skutková zjištění natolik nedostatečná, že je nutno hlavní líčení opakovat nebo provádět rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování, může vrátit odvolací soud podle ustanovení § 259 odst. 1 trestního řádu věc k novému projednání a rozhodnutí ve stanoveném rozsahu prvostupňovému soudu, kterým je typicky soud prvního stupně, který napadené rozhodnutí vydal a jehož rozhodnutí bylo zrušeno odvolacím soudem. Po vrácení věci prvostupňovému soudu proběhne nové hlavní líčení na základě původní obžaloby. Soud prvního stupně se v novém projednání a rozhodnutí věci zabývá pouze tou částí původního rozsudku, která byla zrušena, a do nového rozsudku zahrne jen ty výroky, ohledně kterých znovu rozhoduje. Na souvislost těchto výroků s výroky, ve kterých zůstal napadený rozsudek nedotčen, přitom poukáže³⁶⁷, přičemž tak musí být učiněno konkrétně a ve výroku nového rozsudku, nikoliv jen v odůvodnění. Tedy prvostupňový soud neprojednává a nerozhoduje znovu o té části původního rozsudku, která nebyla odvolacím soudem zrušena, či o části, která zrušena byla, ale odvolací soud o ní učinil rozhodnutí sám rozsudkem, jelikož se jedná o již pravomocné výroky, jimiž se staly rozhodnutím odvolacího soudu, a není tak možné o nich dále jednat či rozhodovat. Soud prvního stupně tedy provádí úkony, projednává a rozhoduje jen o těch výrocích, které nejsou pravomocné, tedy o části, která byla odvolacím soudem zrušena a vrácena k novému projednání a rozhodnutí. Výjimku tvoří situace, kdy po zrušení napadeného rozsudku dojde k vrácení věci soudu prvního stupně, u kterého se však bude věc nově projednávat a rozhodovat v jiném složení senátu či o věci bude rozhodovat jiný soud téhož druhu a stupně, pak prvoinstanční soud provádí vždy celé hlavní líčení znovu. Celé hlavní líčení se provádí znovu také v případě, že byl napadený rozsudek zrušen pro podstatné vady řízení, mezi které se řadí např. porušení procesních ustanovení týkající se nutné obhajoby, kdy obžalovaný neměl obhájce, přestože ho podle zákona mít měl. Pokud dojde ke zrušení napadeného rozsudku odvolacím soudem a vrácení věci až státnímu zástupci k došetření a státní

---

³⁶⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 123. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrrgizs2ma>.

zástupce podá novou obžalobu, prvostupňový soud projedná a rozhodne o věci v rámci nového hlavního líčení v celém rozsahu znovu, byť by složení senátu bylo stejné jako v původním hlavním líčení.^{368,369}

Po zahájení nového hlavního líčení předseda senátu přečte rozhodnutí odvolacího soudu a sdělí podstatný obsah dosavadního řízení. Soud první instance, kterému byla věc vrácena k novému projednání a rozhodnutí, je vázán právním názorem³⁷⁰, který vyslovil ve svém rozhodnutí odvolací soud. Je také povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení odvolací soud nařídil.³⁷¹ Pokud ovšem došlo v novém hlavním líčení k významné změně skutkového podkladu právního názoru vysloveného odvolacím soudem, pokud se po zrušení napadeného rozsudku provede dokazování a změní se tak skutkový základ, který slouží jako podklad pro právní názor odvolacího soudu, soud prvního stupně právním názorem odvolacího soudu vázán není. Odvolací soud může vyslovit alternativní právní názory pro případ rozličných skutkových závěrů, které by mohly vlivem doplnění dokazování nastat. Závazný právní názor může být odvolacím soudem vysloven i ohledně provádění dokazování týkající se např. rozporu ve výpovědích svědků, avšak nemůže sám učinit závěry o důkazech rozdílné od závěrů v původním rozsudku či přikázat prvoinstančnímu soudu, jaké závěry má po doplnění dokazování učinit a jak má důkazy hodnotit. Povinnost vázanosti soudu prvního stupně právním názorem odvolacího soudu platí i za situace, kdy věc nově projednává a rozhoduje prvostupňový soud v jiném složení senátu.^{372,373}

I v řízení u soudu prvního stupně po zrušení rozsudku se uplatňuje princip zákaz reformationis in peius, tedy pokud byl napadený rozsudek zrušen jen v důsledku odvolání, které bylo podáno ve prospěch obžalovaného, pak nemůže dojít ke zhoršení jeho postavení a tedy

---

³⁶⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 660 - 661.

³⁶⁹ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 941, 943.

³⁷⁰ Právní názor jak v otázkách hmotného, tak procesního práva. Viz JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 661.

³⁷¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 264 odst. 1. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyvv6mjugexhazrsgy2c2mjy>.

³⁷² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 661 - 662.

³⁷³ MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8, s. 942 - 943.

ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch v novém řízení.³⁷⁴ Tento princip se pak uplatňuje v celém dalším řízení probíhajícím po zrušení napadeného rozsudku za předpokladu odvolání podaného ve prospěch obžalovaného. Z toho vyplývá, že tento princip se uplatní nejen v novém řízení před soudem prvního stupně po vrácení věci, ale i v případném následném odvolacím řízení³⁷⁵, byť by v této fázi státní zástupce podal odvolání v neprospěch obžalovaného. Ani za tohoto předpokladu se postavení obžalovaného oproti původnímu rozsudku tímto zhoršit nemůže.³⁷⁶

---

³⁷⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 264 odst. 2. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgy2c2mjy>.

³⁷⁵ Oprávněné osoby jsou oprávněny proti novému rozhodnutí prvostupňového soudu podat řádný opravný prostředek. Viz ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s., § 264.

³⁷⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 662.

4 Problematické otázky odvolání v trestním řízení

Tato kapitola se zabývá teoretickými a praktickými problémy a spornými otázkami týkající se úpravy odvolání v trestním řízení. Cílem této kapitoly je shrnout nejvýznamnější problémy odvolání, které zejména v praxi vytvářejí překážky pro rychlé a hospodárné rozhodnutí ve věci a nastínit možná řešení, která by napomohla institut odvolání v trestním řízení zlepšit.

4.1 Odvolání v trestním řízení a prosazování apelačního principu na úkor principu kasačního

Vlivem zásadní novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb., došlo v oblasti odvolání v trestním řízení k významnému přechodu při způsobu vyřizování odvolání od výrazně kasačního principu s prvky apelace k převažujícímu apelačnímu principu s prvky kasace. Tímto je umožněno odvolacímu soudu ve věci vydat po zrušení napadeného rozsudku soudu prvního stupně za zákonem stanovených podmínek vlastní rozhodnutí.

Právní úprava zakotvená v trestním řádu před výše zmíněnou novelou nebyla zcela vyhovující, čemuž napovídá tehdejší praxe odvolacích soudů, které často navzdory zákonné úpravě ve věci meritorně samy rozhodly, namísto vrácení věci soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Zejména se jednalo o problémy s hospodárností a rychlostí trestního řízení. Problémem byly také omezené možnosti odvolacích soudů přezkoumat správnost skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně z důvodu velice úzkého vymezení oprávnění odvolacích soudů pro provádění vlastního dokazování, které se provádělo výjimečně, což odvolací soud omezovalo v rozhodnutí s potřebnou znalostí věci. Tyto skutečnosti byly impulsem pro úvahy o posílení apelačních prvků v odvolacím řízení.³⁷⁷

Jak je již výše uvedeno, odvolací soud by měl dle platné právní úpravy ve věci zpravidla rozhodnout sám na podkladě správně zjištěného skutkového stavu soudem prvního stupně či skutkového stavu doplněného či změněného na základě důkazů provedených před odvolacím soudem (apelační princip) a vrátit věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí může jen, jestliže vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání, zejména pokud jsou skutková zjištění natolik nedostatečná, že je nutno hlavní líčení opakovat nebo provádět rozsáhlé a obtížně

---

³⁷⁷ LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. Trestněprávní revue, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

proveditelné doplnění dokazování, které by bylo nahrazováním činnosti soudu prvního stupně (kasační princip), a to s ohledem na skutečnost, že těžiště trestního řízení leží v hlavním líčení před soudem prvního stupně jako instance výrazně skutkové. K vrácení věci prvostupňovému soudu by mělo docházet pouze v nezbytně nutných případech. Odvolací soud tedy nemá zastávat funkci soudu nalézacího a řízení před ním nemá být druhým hlavním líčením.³⁷⁸ Avšak cílem právní úpravy je zajistit zrychlení trestního řízení prostřednictvím doplňování důkazů potřebných k tomu, aby odvolací soud mohl ve věci rozhodnout, tomu by tak mělo být ve většině případů.³⁷⁹ K takovému postupu směřuje judikatura Nejvyššího soudu, který se ve svém rozsudku vyjádřil následovně: „*V souvislosti s aplikací a interpretací příslušných ustanovení trestního řádu, jimiž je upraveno řízení o odvolání (§ 259 odst. 1, 3 TrŘ), je třeba uvést, že novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. došlo ke změně koncepce odvolacího řízení, která se projevuje ve způsobu vyřizování věci odvolacím soudem, a to přechodem od principu kasačního s omezenými prvky apelace k principu výrazně apelačnímu s prvky kasace. Důvodem k této změně byla snaha o zvýšení rychlosti a efektivnosti trestního řízení jako celku a odstranění některých prvků, které působily jako „soubor“ jednotlivých instancí o prosazení vlastního názoru a konkrétně se projevovaly v neustálém vrácení věci soudu prvního stupně a v opakovaném podávání odvolání proti novému prvostupňovému rozhodnutí. Odvolací soud má proto podle nové úpravy zásadně sám doplnit řízení důkazy potřebnými k tomu, aby mohl o odvolání rozhodnout, a to s výjimkou, pokud by šlo o rozsáhlé a obtížné proveditelné dokazování, které by znamenalo nahrazování činnosti soudu prvního stupně. Vrácení věci může zvolit odvolací soud jen jako krajní možnost a toliko za předpokladu, že zjištěné vady nelze odstranit ve veřejném zasedání. Kasace by tedy pro provedení důkazů nutných k věcně správnému rozhodnutí o odvolání měla přicházet v úvahu jen tehdy, jestliže důkazy provedené před soudem prvního stupně nedávají vůbec dostatečný obraz o skutkovém stavu případu nebo nové důkazy navrhované stranami by mohly zcela změnit zjištěný skutkový stav věci. I v případech, kdy zákon umožní věc vrátit soudu prvního stupně, musí odvolací soud zvážit účelnost takového postupu, zejména s ohledem na rozsah nezbytného doplnění dokazování a rychlost řízení.“³⁸⁰*

---

³⁷⁸ LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

³⁷⁹ KOUDELA, Radomír. Možnosti zrychlení trestního řízení. *Trestněprávní revue*, 2012, č. 11-12, s. 269 - 270.

³⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 5. 2003, sp. zn. 4 Tz 52/2003.

Vzhledem k historickému vývoji úpravy konstrukce vyřizování odvolání je zřejmé, že nalezení vhodného a vyvažujícího poměru mezi prvky apelačními a kasačními je otázkou složitou. Z širokého uplatňování apelačního principu vyplývají obavy, že by odvolací soud nahrazoval činnost soudu prvního stupně, čímž by mohlo mimo jiné dojít ke snížení kvality a pocitu odpovědnosti prvoinstančního soudu za jeho rozhodnutí. Další obavy při širokém uplatňování apelačního principu se týkají možného zkrácení práv obžalovaných na obhajobu, protože čím jsou apelační prvky výraznější, tím více hrozí v řízení o odvolání výrazné změny ve skutkovém stavu i v právním posouzení, proti kterým se již obžalovaný žádným řádným opravným prostředkem bránit nemůže.³⁸¹ Naopak při širokém uplatňování kasačního principu dochází k neúměrnému prodlužování trestního řízení někdy i opakovaným vrácením věci zpět soudu prvního stupně a následným opakovaným odvoláním. To činí trestní řízení nevhodným. Navíc, jak je uvedeno v kapitole 1.2.1, by mohla nastat situace, kdy by samy odvolací soudy při uplatňování výrazně kasačních prvků raději porušily smysl a znění zákonné úpravy, potlačily kasační princip a učinily samy meritorní rozhodnutí ve věci, jelikož náprava chyb soudů prvního stupně je jednodušší, rychlejší a hospodárnější než vrácení věci soudu prvního stupně s vidinou možného dalšího odvolání. Na základě výše uvedeného lze dospět k závěru, že vhodnou formou způsobu vyřizování odvolání je smíšený model, který v sobě obsahuje jak prvky apelace, tak prvky kasace, přičemž zákonodárce musí určit vhodný poměr těchto prvků, aby zabezpečil jak práva obžalovaných na obhajobu, tak rychlost a hospodárnost řízení.

V souvislosti s úvahami rekodifikace trestního řádu a s ohledem na osvědčení se převažujícího apelačního principu v praxi vyvstává otázka možného, ještě výraznějšího, posílení apelačních prvků v odvolacím řízení. Výhodou právní úpravy způsobu vyřizování odvolání založené na převažujících apelačních prvcích je zejména hospodárnost, procesní ekonomie a rychlost trestního řízení. To se projevuje jak šetřením nákladů a času, tak rychlostí vydání a efektivitou působení pravomocného rozhodnutí v rámci prevence a ochrany společnosti. S rychlostí vydání pravomocného rozhodnutí od spáchání trestného činu souvisí i kvalita skutkového základu a tedy i kvalita rozhodnutí a následné působení výchovného účinku na pachatele. Z věcného záměru rekodifikace z roku 2008 vyplývá další posilování apelačních prvků v řízení o odvolání, jelikož se jejich dosavadní posílení v důsledku výše zmíněné novely

---

³⁸¹ LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

osvědčilo.^{382,383} Koudela³⁸⁴ však uvádí, že dle názoru nezanedbatelného počtu soudců soudu prvního stupně v rozhodovací praxi odvolacích soudů stále dochází k převaze kasačních prvků nad apelačními, čímž i nadále dochází k prodlužování trestního řízení. Šámal tuto myšlenku potvrzuje a doplňuje k tomu, že soudy prvního stupně navíc často nerespektují závazný právní názor odvolacího soudu.³⁸⁵ K důslednému uplatňování apelačního principu odvolacími soudy by dle Koudely mohlo napomoci doplnění ustanovení § 259 odst. 1 trestního řádu, které by záleželo v upřesnění ohledně dokazování.³⁸⁶

Dle věcného záměru z roku 2008 mělo dojít k posílení apelačních prvků prostřednictvím zvláštního opravného prostředku, kterým by mělo být revizní přezkoumávání, a to zejména proto, že odvolací soudy nestejně postupovaly při vyřizování odvolání po omezení kasačních prvků, které bylo provedeno novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. Zvláštnost tohoto navrhovaného opravného prostředku plyne z toho, že oproti dosud známým opravným prostředkům je oprávněn ho podat pouze nalézací soud a nikoliv státní zástupce, obžalovaný či jiné oprávněné osoby. Jeho podstatou je žádost orgánu, jemuž byla věc vrácena odvolacím soudem, o revizní přezkoumání, pokud má orgán za to, že došlo k porušení zákonného ustanovení o vrácení věci k novému projednání a rozhodnutí, tedy lze ji podat proti rozhodnutí odvolacího soudu o vrácení věci státnímu zástupci k došetření či proti rozhodnutí odvolacího soudu o zrušení rozsudku a vrácení věci k novému projednání a rozhodnutí soudu prvního stupně. O revizním přezkoumání by pak rozhodoval vrchní soud v případě, že roli odvolacího soudu by zastával krajský soud, pokud by rozhodnutí vydal vrchní soud jako soud odvolací, pak by o revizním přezkoumání rozhodoval Nejvyšší soud, a to bez jednání. Rozhodování o tomto zvláštním opravném prostředku by mělo být uskutečňováno kasačním způsobem, tedy výsledkem by mělo být buď potvrzení rozhodnutí o tom, že orgán, kterému byla věc vrácena k novému projednání a rozhodnutí, tak má učinit, či zrušení rozhodnutí a přikázání soudu druhého stupně, aby ve věci doplnil dokazování a sám rozhodl. Účelem tohoto prostředku by mělo být sjednocení rozhodování odvolacích soudů v otázce uplatňování apelačního

---

³⁸² VOČKA, Vladimír. K některým otázkám navrhované úpravy odvolacího řízení v rámci rekodifikace trestního práva procesního. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 8, s. 243 - 247.

³⁸³ LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

³⁸⁴ KOUDELA, Radomír. Možnosti zrychlení trestního řízení. *Trestněprávní revue*, 2012, č. 11-12, s. 269 - 270.

³⁸⁵ DIMUN, Petr. Šámal: Nový trestní řád by měl omezit závěrečné řeči i rozšířit pravomoci odvolacích soudů. In: *Česká justice* [online]. [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/06/samal-novy-trestni-rad-by-mel-omezit-zaverecne-rci-i-rozsirit-pravomoci-odvolacich-soudu/>.

³⁸⁶ KOUDELA, Radomír. Možnosti zrychlení trestního řízení. *Trestněprávní revue*, 2012, č. 11-12, s. 269 - 270.

a kasačního principu při vyřizování podaného odvolání. Prostřednictvím tohoto postupu by mělo dojít k omezení průtahů v řízení, které jsou často zapříčiněné opakovaným vrácením věci do předcházejících stádií řízení.³⁸⁷

Vočka³⁸⁸ má však o zavedení zvláštního opravného prostředku revizního přezkoumání pochybnosti ve vztahu k jeho potřebnosti. Vočka uznává, že v některých případech uplatňování apelačního či kasačního principu není praxe soudů jednotná, avšak neshledává jako pravděpodobné, že by judikatura Nejvyššího soudu za daného legislativního stavu, tedy za daného znění zákona, sjednotila rozhodovací praxi všech odvolacích soudů. Navíc by aplikace revizního přezkoumání zasáhla do principu vázanosti soudu prvního stupně právním názorem odvolacího soudu, který napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil k novému projednání a rozhodnutí. Soud prvního stupně by tak sporoval názor a rozhodnutí odvolacího, tedy jemu nadřízeného, soudu, což by mohlo být příčinou zpomalení trestního řízení, tedy přesným opakem účelu zavedení tohoto zvláštního opravného prostředku. Dále v tomto institutu Vočka shledává spíše posílení dodržování dosavadního fungování způsobu při vyřízení odvolání, než samotné posílení apelačního principu.³⁸⁹ Vočka shodně s Langerem³⁹⁰ navíc uvádí, že revizní přezkoumání je jen rozvinutí principu kasace.

Podle Vočka je současné nastavení způsobu vyřízení odvolání založené na principu apelace s vytyčenými prvky kasace pro praxi vyhovující, avšak předjímá úvahy o dalším možném a praktickém posílení apelačních prvků de lege ferenda, vlivem kterých by bylo možno urychlit a zhospodárnit trestní řízení. V tomto ohledu se Vočka zamýšlí nad tím, zda je nezbytná právní úprava zakotvená v ustanovení § 259 odst. 5 trestního řádu, která omezuje odvolací soud při jeho meritorním rozhodování ve vztahu k výraznému zhoršení postavení obžalovaného v odvolacím řízení, čímž se má zvýšit míra práva obviněného na obhajobu.³⁹¹ K dalšímu zvýraznění apelačních prvků v řízení o odvolání by mohlo zásadně napomoci zrušení omezení, které odvolacímu soudu znemožňuje uznat obžalovaného vinným těžším trestným činem, než jakým ho mohl v napadeném rozsudku uznat vinným soud prvního stupně dle § 259 odst. 5 písm. b)

---

³⁸⁷ VOČKA, Vladimír. K některým otázkám navrhované úpravy odvolacího řízení v rámci rekodifikace trestního práva procesního. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 8, s. 243 - 247.

³⁸⁸ VOČKA, Vladimír. K některým otázkám navrhované úpravy odvolacího řízení v rámci rekodifikace trestního práva procesního. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 8, s. 243 - 247.

³⁸⁹ Viz tamtéž.

³⁹⁰ LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

³⁹¹ Úvahu ohledně úpravy ustanovení § 259 odst. 5 trestního řádu nastiňuje i Koudela. Viz KOUDELA, Radomír. Možnosti zrychlení trestního řízení. *Trestněprávní revue*, 2012, č. 11-12, s. 269 - 270.

trestního řádu. Dle Vočka by měl mít odvolací soud možnost za splnění zákonem stanovených podmínek a s ohledem na princip zákazu reformationis in peius tak rozhodnout. Východiskem pro uskutečnění této myšlenky by mohlo být zakotvení podmínky, stejně jako u právní úpravy dosavadního postupu soudu prvního stupně (§ 225 odst. 2 ve spojení s § 190 odst. 2 trestního řádu), že odvolací soud při nařízení veřejného zasedání obžalovaného na možnost přísnějšího právního posouzení skutku upozorní. Pokud by se tak nestalo, byl by odvolací soud povinen obžalovaného na tuto skutečnost upozornit před vynesením rozsudku, a pokud by o to požádal, poskytnout mu lhůtu k přípravě obhajoby a veřejné zasedání za tímto účelem odročit. Tímto by došlo k urychlení řízení, jelikož by se snížil počet věcí rušených a následně vrácených k došetření, jelikož pokud za současného legislativního stavu odvolací soud dojde k závěru, že soud prvního stupně aplikoval ve věci chybnou právní kvalifikaci, která je mírnější než ta, kterou shledal odvolací soud za správnou, a obžalovaný nebyl na možnost přísnějšího právního posouzení soudem prvního stupně upozorněn, je nucen odvolací soud napadené rozhodnutí zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí s jím vysloveným závazným právním názorem, přestože by jinak byly dány podmínky pro konečné rozhodnutí ve věci odvolacím soudem. Vzhledem k požadavkům na rychlost a hospodárnost trestního řízení se toto řešení nabízí jako jedna z možností změny trestního řádu ve vztahu k odvolacímu řízení. Urychlení spočívá v podstatě ve vynechání mezikroku z čistě formálních důvodů a často zbytečného vrácení věci soudu prvního stupně a případného následného odvolání. Jelikož soud prvního stupně by při respektování právního názoru odvolacího soudu po vrácení věci k novému projednání a rozhodnutí upozornil obžalovaného na možnou přísnější právní kvalifikaci a následně ji aplikoval, pak by při odvolání obžalovaného došlo pravděpodobně k jeho zamítnutí odvolacím soudem. Tímto postupem by se věc stala pravomocnou v takovém stavu, o kterém mohl rozhodnout již odvolací soud, pokud by mohl ve věci prostřednictvím výše uvedeného postupu rozhodnout přímo.³⁹²

Ve vztahu k právu obžalovaného na obhajobu, jehož důležitou součástí je právo podávat opravné prostředky, je pak otázkou, zda v případě, kdy odvolací soud při respektování principu zákaz reformationis in peius vlastním rozhodnutím zhorší postavení obžalovaného, je obžalovaný zkrácen na svém právu na obhajobu, jelikož rozhodnutí odvolacího soudu je konečné a nelze se proti němu bránit dalším řádným opravným prostředkem. Vočka podotýká,

---

³⁹² VOČKA, Vladimír. K některým otázkám navrhované úpravy odvolacího řízení v rámci rekodifikace trestního práva procesního. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 8, s. 243 - 247.

že odvolání je možné dle platné právní úpravy podat proti každému rozsudku soudu prvního stupně, z čehož a contrario vyplývá, že ho není možné podat proti rozsudku odvolacího soudu. Dle Vočka vycházejícího z norem ústavního práva a z ratifikovaných a vyhlášených mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, které právo na obhajobu upravují, nelze dojít k závěru, že nedílnou součástí práva na obhajobu ve vztahu k právu obžalovaného podávat opravné prostředky je také právo na přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu nadřízeným soudem, pokud odvolací soud došel na základě doplnění dokazování a vlastních skutkových zjištění k jiným závěrům než soud prvoinstanční, načež sám rozhodl ve věci. Vočka došel k závěru, že Evropská úmluva o lidských právech, tedy vyhlášená a ratifikovaná mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, umožňuje ve svém dodatkovém protokolu č. 7 v čl. 2 odst. 2 výjimku z práva na odvolání v trestních věcech, pokud byla osoba uznána vinnou a odsouzena na základě odvolání proti osvobozujícímu rozsudku, tedy aby odvolací soud rozhodl o vině bez možnosti následného přezkoumání v případě, kdy soud prvního stupně obžalovaného zprostil viny, a tedy slovy trestního řádu umožňuje odvolacímu soudu uznat obžalovaného vinným skutkem, pro nějž byl napadeným rozsudkem zproštěn. Pak lze pomocí argumentu a fortiori dojít k závěru, že není zaručeno odvolací právo proti rozhodnutí odvolacího soudu v neprospěch obžalovaného, kterým byl změněn odsuzující rozsudek soudu prvního stupně pro obžalovaného k horšímu, a není tedy ani v rozporu s právem na obhajobu obžalovaného možnost odvolacího soudu uznat obžalovaného vinným těžším trestným činem, než jakým ho mohl v napadeném rozsudku uznat soud prvního stupně. Na základě těchto předpokladů by výše popsané posílení apelačního principu bylo možné. Vysoká míra objektivitivy konečného rozhodnutí odvolacího soudu je zabezpečena též vysokou odborností a kvalifikovaností senátů odvolacího soudu.^{393,394}

Nevýhodu posilování apelačního principu spatřuje Vočka v tom, že tím dochází k inklinování těžiště trestního řízení z hlavního líčení před soudem prvního stupně k veřejnému zasedání před druhoinstančním soudem, čímž by mohlo dojít ke snížení snahy o provedení co nejkvalitnější práce soudem prvního stupně. Na druhou stranu by však stále mohl být odvolacím soudem využit kasační postup, a tedy věc soudu prvního stupně v určitých případech vrátit k novému

---

³⁹³ VOČKA, Vladimír. K některým otázkám navrhované úpravy odvolacího řízení v rámci rekodifikace trestního práva procesního. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 8, s. 243 - 247.

³⁹⁴ KMEC, Jirí. Kapitola XXXIII [Právo na odvolání v trestních věcech (čl. 2 Protokolu č. 7)]. In: KMEC, Jirí, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1397.

projednání a rozhodnutí, což by mělo snížení kvality rozhodování soudu prvního stupně potlačit.³⁹⁵ Proti posilování apelace se objevují dále argumenty založené na zásadě bezprostřednosti, tedy že soud má rozhodovat na základě důkazů před ním provedených. Odvolací soud při doplnění dokazování vychází jednak ze skutkového stavu zjištěného prvostupňovým soudem a jednak z před ním provedeného dokazování. Z tohoto plynou limity zásady bezprostřednosti v odvolacím řízení. Navíc např. opakovaná výpověď svědka po určité časové prodlevě v odvolacím řízení nemůže být stejná jako jeho první výpověď před prvostupňovým soudem a jinak tak působí na mínění soudců různých instancí. Prvostupňový soud má navíc ke zjištění skutkového stavu lepší podmínky. Pokud by tak odvolací soud došel k závěru, že skutková zjištění soudu prvního stupně nejsou správná a že skutkový základ rozhodnutí bude výrazně změněn, pak by byl nucen opakovat celé hlavní líčení znovu.³⁹⁶

Jak je uvedeno výše, výhodou apelačního principu je rychlost a hospodárnost řízení. Avšak v případě, že je v řízení o odvolání zapotřebí provádět rozsáhlejší dokazování, v důsledku čehož může být veřejné zasedání i několikrát odročeno, a to i s ohledem na skutečnost, že se odvolací soud s věcí setkává prvně, lze dojít k závěru, že vybudováním odvolání na výraznějších apelačních prvcích není rychlost řízení zaručena vždy a dochází tak k oslabení této výhody apelačního principu. U kasačního principu sice dochází ke zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí s možností dalšího odvolání, čímž se řízení značně prodlužuje, avšak ve věci rozhoduje soud, který je s věcí velmi dobře obeznámen, což může rychlosti řízení naopak napomoci. Ovšem s ohledem na výše uvedenou možnost opětovného odvolání, a tedy na možnost několikerého opakování řízení jak před soudem prvního stupně, tak před soudem odvolacím, dochází při uplatňování kasačního principu v odvolacím řízení k jeho prodloužení oproti možnému urychlení vlivem znalosti věci prvostupňovým soudem. Vzhledem k takovému prodloužení řízení a plynutí času od spáchání trestného činu se pak zhoršuje důkazní situace.³⁹⁷ Vzhledem k výše uvedenému srovnání se domnívám, že pro zajištění hospodárnosti a rychlosti řízení je vhodnější uplatňování apelačního principu oproti kasačnímu principu, vlivem kterého je možné se dostat do nekonečné

---

³⁹⁵ VOČKA, Vladimír. K některým otázkám navrhované úpravy odvolacího řízení v rámci rekodifikace trestního práva procesního. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 8, s. 243 - 247.

³⁹⁶ LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 - 227.

³⁹⁷ LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 - 227.

smyčky opakování řízení před prvostupňovým a odvolacím soudem, a to navíc při stále se zhoršující důkazní situaci.

Růžek zastává názor, že konstrukce vyřizování odvolání založená na výrazně apelačních prvcích vede k založení trojinstančního postupu, jelikož proti rozhodnutím odvolacího soudu, která vycházejí ze skutkového stavu doplněného či změněného na základě důkazů provedených před odvolacím soudem, a tedy výrazně se odchylojícího od skutkového stavu zjištěného prvoinstančním soudem, by bylo zapotřebí umožnit řádný opravný prostředek. Tento opravný prostředek by umožňoval obžalovanému i státnímu zástupci napadnout rozhodnutí odvolacího soudu též z důvodu nesprávnosti skutkového stavu zjištěného soudem odvolacím, který touto svou činností v podstatě nahrazuje činnost soudu prvního stupně. Tato úprava by však trestní řízení podstatně zpomalovala. Pokud nebude uplatňován apelační princip v jeho čisté podobě, a tedy odvolací soud bude moci napadené rozhodnutí za zákonem stanovených podmínek zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně, pak je úprava třetí instance, která by opět přezkoumávala skutkový stav, nadbytečná.³⁹⁸ Langer k tomu dodává, že právní úprava založená na třech instancích by neúměrně zatěžovala Nejvyšší soud, a tedy spíše než v zavádění třetí instance, která by byla stejně jako druhá instance opravná, a v dalším posilování apelačních prvků vidí řešení v omezení apelačních prvků v odvolacím řízení.³⁹⁹

Dále kritizuje apelační princip Husár a Pipek s ohledem na skutečnost, že odvolací soud může napravit vady v právním i skutkovém stavu, načež konečné rozhodnutí bez možnosti dalšího řádného opravného prostředku je založeno i na výrazně změněných skutkových zjištěních, a tedy Husár s Pipkem zpochybňují, že v odvolacím řízení rozhodují pouze soudci z povolání a chybí zde tak laický prvek v podobě přísedících. Tam, kde může odvolací soud výrazně zasáhnout do skutkového zjištění prostřednictvím provádění důkazů a ovlivnit tak meritorní rozhodnutí, je účast laického prvku na rozhodování odvolacího soudu žádoucí. Pipek zastává názor, že odvolací senáty by měly být složeny převážně ze soudců z povolání jakožto projev zásady *iura novit curia* a záruka vysoké právní odbornosti a zkušenosti odvolacího soudu s prvkem soudců z lidu. Langer naopak zastává názor, že účast laického prvku při odvolacím řízení není nezbytná. Naproti tomu Langer nepovažuje ve vztahu k posílení apelačního principu za vhodnou myšlenku ohledně rozhodování v odvolacím řízení

---

³⁹⁸ LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

³⁹⁹ LANGER, Petr. Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 5, s. 128 – 134.

samosoudcem⁴⁰⁰, když v současnosti v odvolacím řízení rozhoduje senát složený ze soudců z povolání, tedy kolegiální orgán zaručující odbornost, kvalitu a spravedlivost rozhodnutí, a to právě s ohledem na posilování apelačních prvků v odvolacím řízení, kdy může být výrazně změněn skutkový stav.⁴⁰¹ S myšlenkou rozhodování samosoudců v odvolacím řízení nesouhlasí ani Vočka⁴⁰², který se odkazuje stejně jako Langer na výhodu a legitimitu sborového rozhodování senátu odvolacího soudu při posilování apelačního principu. Pokud by totiž rozhodnutí samosoudce přezkoumával opět jen samosoudce, pak by v případě rozdílných závěrů došlo jen ke konfrontaci dvou různých názorů, čímž by mohlo dojít ke snížení důvěry v rozhodnutí nadřazené vyšší soudní složky, která má být předpokladem vyšší kvality a odbornosti druhoinstančního rozhodnutí.⁴⁰³

V právní teorii i praxi dochází ke kolizi apelačního a kasačního principu. Výhody i nevýhody obou zmíněných principů jsou výše popsány a je zřejmé, že nejvhodnější způsob vyřizování odvolání je založen na kombinaci apelačních a kasačních prvků oproti uplatňování čisté podoby jednoho či druhého principu. Hledání vhodného poměru mezi apelací a kasací a převaha oněch či druhých prvků je otázkou, na kterou zákonodárce již dlouho hledá odpověď. Právě na zákonodárci leží, aby našel vyhovující poměr kombinace obou principů tak, aby byly využity jednotlivé výhody oněch principů a potlačeny jejich nevýhody a aby tak bylo zajištěno efektivní, hospodárné a spravedlivé trestní řízení. V právní teorii existují různé názory na tuto problematiku, z nichž některé jsou uvedeny výše, avšak všechny vychází z kombinace obou principů, nikoliv z výhradního uplatňování jednoho či druhého principu.

Lze dospět k závěru, že Růžek prosazuje vybudování odvolání na kasačním principu doplněném prvky apelace, jelikož vady apelace byly v praxi prokázány. S výraznou převahou kasačních prvků souhlasí i Husár. Pipek také spatřuje základ způsobu vyřizování odvolání v kasačním principu. Oproti tomu Bobek vítá úpravu posilující apelační prvky vzhledem k možnému urychlení trestního řízení, avšak varuje i před negativními důsledky apelačního principu. Barešová s posílením apelačních prvků v řízení o odvolání souhlasí. Dle dřívějšího

---

⁴⁰⁰ Byť by samosoudci rozhodovali v odvolacím řízení pouze v případech, kdy by samosoudcem bylo rozhodováno v prvním stupni.

⁴⁰¹ LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

⁴⁰² VOČKA, Vladimír. K některým otázkám navrhované úpravy odvolacího řízení v rámci rekodifikace trestního práva procesního. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 8, s. 243 - 247.

⁴⁰³ VOČKA, Vladimír. K některým otázkám navrhované úpravy odvolacího řízení v rámci rekodifikace trestního práva procesního. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 8, s. 243 - 247.

názoru Šámala se v praxi v odvolacím řízení osvědčil princip kasace s prvky apelace, přičemž by tento způsob vyřizování odvolání ponechal, ovšem s dostatečně rozvinutými prvky apelace, aby nedocházelo ke zbytečnému a opakovanému rušení napadených rozsudků a vracení věci prvostupňovému soudu z formálních důvodů či pro menší skutkové nedostatky, čímž bude zachována zásada, že těžiště trestního řízení se nachází v hlavním líčení, tedy před prvostupňovým soudem.⁴⁰⁴ Nyní však Šámál v souvislosti s plánovanou rekodifikací trestního řádu vyslovil názor, že odvolací soudy namísto vlastního rozhodnutí často zbytečně vrací věci soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí a dokonce v některých případech nedůvodně žádají rozhodování v jiném senátu prvoinstančního soudu či u jiného soudu. Toto by však měl být výjimečný postup, který by měl být řádně odůvodněný. Tento Šámálův názor ohledně často nedůvodného přikazování věci odvolacím soudem k rozhodnutí v jiném senátu soudu prvního stupně je v souladu s dlouhodobým a několika nálezy potvrzeným názorem Ústavního soudu, který klade důraz na důležitost institutu zákonného soudce a ustanovení § 262 trestního řádu by tak mělo být odvolacím soudem aplikováno v souladu s právní jistotou výjimečně, s konkrétními výhradami k činnosti původního senátu soudu prvního stupně, a takový postup musí být řádně odůvodněn.⁴⁰⁵ A tedy i z těchto důvodů Šámál považuje za vhodné další posilování apelačních prvků s možností odvolacího soudu zasahovat do skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně prostřednictvím vlastního rozsáhlého dokazování, čímž by byl rozsah kasačních prvků zúžen. Šámál dokonce vyslovil názor, že by odvolací řízení mohlo být pokračováním hlavního líčení, kde by se opakovaly zásadní důkazy a prováděly se důkazy nově

---

⁴⁰⁴ LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. Trestněprávní revue, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

⁴⁰⁵ Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. II. ÚS 3564/12 zdůraznil, že v případě aplikace ustanovení § 262 trestního řádu je třeba zohledňovat skutečnost, že institut zákonného soudce je jednou ze zásadních složek právní jistoty a jeho prolomení musí být zcela výjimečné. Odvolací soud je oprávněn nařídit, aby byla věc projednána a rozhodnuta v jiném složení senátu v případě, že existuje vysoká pravděpodobnost, že pokud by opětovně o věci rozhodoval senát v původním složení, nedospělo by řízení k výsledku, se kterým se odvolací soud ztotožňuje. V případě opakovaného zrušení rozhodnutí prvoinstančního soudu soudem odvolacím pro nerespektování závazného právního názoru a vracení věci soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí s nařízením projednání a rozhodnutí věci v jiném složení senátu, pak musí odvolací soud uvést konkrétní námitky proti jeho rozhodnutí a pečlivě odůvodnit své obavy, že původní složení senátu soudu prvního stupně nedostatky svého rozhodnutí neodstraní. Nález Ústavního soudu ze dne 13. 4. 2017, sp. zn. I. ÚS 564/17-2 navíc doplňuje, že odvolací soud je oprávněn přikázat soudu prvního stupně, aby se zabýval všemi okolnostmi důležitými pro rozhodnutí, aby odstranil nejasnosti skutkového stavu, aby zopakoval konkrétní důkazy či dokazování doplnil. Pokud však soud prvního stupně nařízení odvolacího soudu splní, čemuž odpovídá vydané rozhodnutí, pak ho odvolací soud nemůže zrušit jen z důvodu prosazení vlastního hodnocení důkazů a vlastních závěrů o skutkovém stavu. Dále k této problematice také např. Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. II. ÚS 1837/16, Nález Ústavního soudu ze dne 7. 9. 2009, sp. zn. I. ÚS 1922/09, Nález Ústavního soudu ze dne 7. 12. 1995, sp. zn. III. ÚS 90/95, Nález Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2012, sp. zn. II. ÚS 2317/11-2.

navržené.⁴⁰⁶ Zastáncem převažujícího apelačního principu, který je zakotven v současném znění trestního řádu, a to od účinnosti novely provedené zákonem č. 265/2001 Sb., je dále Vočka a také tvůrci věcného záměru nového trestního řádu.

Přikláním se k názorům autorů, kteří jsou zastánci převažujícího apelačního principu. Výhodu způsobu vyřizování odvolání založeného na převažujících apelačních prvcích spatřuji ve výše uvedené rychlosti a hospodárnosti řízení. S ohledem na možnost provádění dokazování odvolacím soudem, který svým postavením zabezpečuje garanci, odbornost, kvalitu a spravedlivost výsledného rozhodnutí, je zajištěna zásada bezprostřednosti, kdy sám odvolací soud se seznámí s důkazy potřebnými pro rozhodnutí o odvolání a má tak náležitý přehled o věci a podklad pro své rozhodnutí. Při uplatnění převažujícího apelačního principu se zamezí někdy i opakovanému „ping pongu“ mezi prvostupňovým a druhostupňovým soudem ve věci, což ušetří jak náklady časové, tak finanční a zamezí se tak možnému snížení důvěry veřejnosti v justici. Také si myslím, že prvotní rozhodnutí odvolacího soudu ve věci, jehož výsledkem bude pravomocné rozhodnutí, může být prospěšné jak pro samotného obžalovaného, tak i pro další osoby zúčastněné na řízení, jelikož se tyto osoby dříve dozví, jaká je jejich situace a co pro ně z trestního řízení vyplývá, když neustálá nejistota z prodlužujícího se řízení a z různých závěrů soudů různých instancí a případná opakovaná účast při hlavním líčení či veřejném zasedání je pro ně jistě stresující a psychicky náročná. Samozřejmě, jak je uvedeno výše, je vždy vhodné uplatňovat kombinaci apelačního a kasačního principu s převahou jedné či druhé prvku, dle mého názoru tedy apelační princip s prvky kasace, přičemž bude jasně a určitě vymezeno, kdy odvolací soud musí (nikoliv může, jak je zakotveno v současném znění ustanovení § 259 odst. 1 trestního řádu) věc vrátit soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Zanesení kasačních prvků do právní úpravy odvolání je důležité a účelné, neboť zásadní je nejen rychlost a hospodárnost trestního řízení, ale zejména kvalita, zákonnost a spravedlnost rozhodnutí.

---

⁴⁰⁶ DIMUN, Petr. Šámal: Nový trestní řád by měl omezit závěrečné řeči i rozšířit pravomoci odvolacích soudů. In: *Česká justice* [online]. [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/06/samal-novy-trestni-rad-by-mel-omezit-zaverecne-rci-i-rozsirit-pravomoci-odvolacich-soudu/>.

4.2 Některé další otázky spojené se změnou institutu odvolání v trestním řízení

Institut odvolání prošel v průběhu novelizací trestního řádu určitým vývojem. Tato podkapitola se zabývá problematickými oblastmi odvolání a nastíněním různých názorů na jednotlivé otázky a změny úpravy.

4.2.1 Přechod od principu omezeného revizního přezkoumávání k principu vymezeného přezkoumávání

Odvolání je založeno na dispoziční zásadě, a to s ohledem na skutečnost, že otázka podání či nepodání odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně je v dispozici oprávněných osob a dále je v jejich dispozici vymezení rozsahu a důvodů přezkoumání napadeného rozhodnutí odvolacím soudem. Druhé uvedené souvisí s přechodem právní úpravy rozsahu přezkoumávání napadeného rozsudku od omezeného revizního principu k principu vymezeného přezkoumávání. Langer⁴⁰⁷ se domnívá, že tato úprava je na místě, jelikož, na rozdíl od revizního principu, posiluje aktivitu stran v řízení. Při aplikaci revizního principu docházelo k situacím, kdy oprávněné osoby podávající odvolání jej odůvodňovaly jen čistě formálně, nedostatečně, pozdě, či dokonce vůbec, jelikož si byly vědomy, že zjištění vad rozsudku zákon svěřoval odvolacímu soudu, který tak odůvodněním odvolání nebyl vázán. Oproti tomu je nyní v zákoně zakotven princip vymezeného přezkoumávání, který je založen na vázanosti odvolacího soudu nedostatky vytýkanými v podaném odvolání, až na zákonem stanovené rozšiřující výjimky, z čehož vyplývá povinnost oprávněných osob vymezení rozsahu a důvodů přezkoumávání napadeného rozsudku včetně povinnosti podané odvolání odůvodnit tak, aby bylo patrné, v kterých výrocích je rozsudek napadán a jaké vady jsou vytýkány rozsudku nebo řízení, které rozsudku předcházelo.⁴⁰⁸ Proti možným námitkám, že uplatňováním této právní úpravy je v podstatě upřeno nemajetným osobám bez právního vzdělání účinně podat opravný prostředek, tedy právo na obhajobu, lze opáčit, že zákon zaručuje obviněným, kteří osvědčí,

---

⁴⁰⁷ LANGER, Petr. Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 5, s. 128 – 134.

⁴⁰⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 249 odst. 1. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugexhazrsgq4s2mzt>.

že nemají dostatek prostředků pro úhradu nákladů obhajoby, právo na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu.^{409,410}

Právní úprava zanesená v trestním řádu je založená na kombinaci přezkoumávání vad a výroků vytyčených odvolatelem v podaném odvolání a přesahu přezkoumávání na jiné výroky či vady, které mají spojitost s nedostatky uplatněnými v odvolání. Bobek⁴¹¹ si pokládá otázku, zda současná právní úprava nezachovává revizní princip, když odvolací soud v určitých případech překračuje hranice vymezené podaným odvoláním a tedy situace je v podstatě stejná jako před přijetím velké novely trestního řádu v roce 2001. Langer se domnívá, že de lege ferenda by bylo vhodné zamyslet se nad právní úpravou založenou na přezkumné povinnosti odvolacího soudu pouze v rozsahu námitek uplatňovaných odvolatelem v podaném odvolání, a nikoliv přezkoumávat i nikým nezpochybnované výroky.⁴¹² Pipek⁴¹³ však poukazuje na možnou skutečnost spojenou s dřívějším zrušením omezeného revizního principu, a to že by mohlo dojít k napadání všeho, co je možné napadnout, aby tak došlo k rozsahu přezkoumání ve stejné míře jako při uplatnění revizního principu, tím spíše by k tomu mohlo dojít při přísně vymezené přezkumné činnosti jen na napadené výroky, jak navrhuje Langer. Navíc by při takto přísném vymezení přezkumné činnosti mohlo docházet k zamítání odvolání, která směřují proti zjevně vadnému rozsudku, avšak v důsledku odvolatelem nesprávně vymezených vad nebo výroků a současné nemožnosti odvolacího soudu překročit odvolatelem vymezený obsah odvolání, by takový zjevně vadný rozsudek odvolacím soudem prošel a nabyl právní moci.

4.2.2 Možnost částečného vzdání se odvolání a částečného zpětvzetí již podaného odvolání

V souvislosti s dispoziční zásadou, která ovládá odvolací řízení, vyvstává otázka, zda by mělo být zakotveno právo na částečné vzdání se odvolání a částečné zpětvzetí odvolání jakožto instituty projevu dispozice s odvoláním. Současná právní úprava umožňuje vzdát se odvolání či vzít již podané odvolání zpět právě zcela a bezpodmínečně, není tedy možné se vzdát odvolání či ho vzít zpět pouze co do některého z výroků rozsudku nebo tak učinit

---

⁴⁰⁹Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 33 odst. 2. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyvv6mjugexhazrtgmwctmbs>.

⁴¹⁰ LANGER, Petr. Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 5, s. 128 – 134.

⁴¹¹ BOBEK, Jaroslav. Obhájce a nová úprava odvolacího řízení. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 5, s. 10 - 15

⁴¹² LANGER, Petr. Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 5, s. 128 – 134.

⁴¹³ PIPEK, Jiří. Novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 93 -102.

s podmínkami, takové vzdání se či zpětvzetí odvolání není účinné. Langer zastává názor, že současná právní úprava odvolání založená na dispoziční zásadě umožňuje vzdát se práva na odvolání či vzít podané odvolání zpět jen částečně. Je tomu tak z důvodu, že po novelizaci trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., již odvolací soud nepřezkoumává napadené rozhodnutí v celém rozsahu ve vztahu k odvolateli, ale začal se uplatňovat výše uvedený princip vymezeného přezkoumávání, tedy odvolací soud je vázán podaným odvoláním až na zákonem stanovené rozšiřující výjimky. Oprávněné osoby tedy v souladu s dispoziční zásadou mohou napadnout např. jen výrok o vině či jen výrok o trestu, Langer tak shledává za důvodné, aby se oprávněné osoby mohly vzdát práva na odvolání jen částečně, co do některých výroků, nebo vzít již podané odvolání zpět jen co do některé jeho části. Tímto by byl dispoziční charakter odvolání posílen. Langer dodává, že pokud by se jednalo o situaci, kdy by odvolací soud postupoval dle zákonných rozšiřujících výjimek ze zásady vymezeného přezkoumávání, pak by mohl odvolací soud přezkoumat i takový výrok, vůči kterému se odvolatel částečně vzdal práva podat odvolání.⁴¹⁴

S tímto Langerovým názorem se zcela neztotožňuji. Nesouhlasím s myšlenkou, že by odvolací soud mohl přezkoumat i výrok, vůči kterému se odvolatel částečně vzdal práva podat odvolání. Byť podle zákonné úpravy může odvolací soud za podmínek stanovených v ustanovení § 254 trestního řádu přezkoumat též výroky, které odvolatelem výslovně napadeny nebyly, nemyslím si, že je správné, aby odvolací soud přezkoumával výroky, vůči kterým se odvolatel výslovně vzdal práva na odvolání. Rozdíl spatřuji v tom, že zatímco odvolatel ve svém odvolání uvádí výroky, které se mu jeví jako vadné, a ostatních výroků rozsudku se v odvolání nedotýká, ovšem je výslovně neoznačí za správné, tak při vzdání se odvolání co do některého výroku dává v podstatě odvolatel výslovně najevo, že mu tyto výroky připadají správné, a nechce, aby byly předmětem odvolání. Odvolací soud by pak při uplatňování zákonem stanovených rozšiřujících výjimek, které by zahrnovaly výrok, vůči němuž se odvolatel práva odvolání vzdal, jednal v rozporu s vůlí odvolatele a zasahoval by pak do samé podstaty institutu vzdání se odvolání. Vždyť i ustanovení § 253 odst. 1 trestního řádu uvádí, že odvolací soud zamítne odvolání, pokud bylo podáno osobou, která se odvolání výslovně vzdala. Pak spatřuji rozpor s tímto ustanovením, kdyby odvolací soud přezkoumával i výrok, vůči němuž se odvolatel výslovně vzdal práva na odvolání.

---

⁴¹⁴ LANGER, Petr. Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?. Trestněprávní revue, 2007, č. 5, s. 128 – 134.

Uvedené demonstrují na příkladu, kdy by odvolatel podal odvolání co do výroku o trestu, avšak vada vytykána napadenému rozsudku by měla podklad ve výroku o vině, přičemž tato vada by měla dopad na výrok o trestu, typicky se v takovém případě bude jednat o nesprávnou právní kvalifikaci. V tomto případě by odvolací soud jednal v souladu s ustanovením § 254 odst. 2 trestního řádu a přezkoumal by i výrok, na který v odvolání napadený výrok navazuje, tedy výrok o vině. Odvolatel sice výrok o vině ve svém odvolání výslovně nenapadl, což ale neznamená, že nesouhlasí s jeho případným přezkumem. Pokud by se ale odvolatel výslovně vzdal práva odvolání co do výroku o vině a odvolání by podal jen co do výroku o trestu, přičemž by vada vytykána napadenému rozsudku měla podklad ve výroku o vině, pak si myslím, že by odvolací soud měl odvolání zamítnout jako nedůvodné, byť by taková vada skutečně existovala, a to právě s ohledem na dispoziční zásadu, jelikož odvolatel, když se výslovně vzdal práva odvolání co do výroku o vině, s tímto výrokem souhlasí a nepřeje si, aby do něj odvolací soud zasahoval.

4.2.3 Lhůta k podání odvolání

Další otázka spojená s odvolacím řízením se týká lhůty k podání odvolání. Zákon stanoví v ustanovení § 248 odst. 1 trestního řádu lhůtu k podání odvolání v délce osmi dnů od doručení opisu rozsudku. Podle Langer⁴¹⁵ je tato lhůta k podání odvolání dostatečně dlouhá. Souhlasí však s jejím prodloužením na patnáct dnů, jak je navrhováno ve věcném záměru z roku 2008, a to vzhledem ke zvýšení požadavků na podání odvolání, zejména vlivem novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb., mezi které se řadí např. povinnost odůvodnit odvolání pod hrozbou jeho odmítnutí. Langer se domnívá, že pokud by byla lhůta k podání odvolání prodloužena z osmi na patnáct dnů, přinese to odvolateli možnost ještě zevrubněji zvážit, zda odvolání podat, a řádně a do hloubky promyslet obsah jeho odůvodnění, tedy rozsah a důvody podání odvolání, odvolatel tak bude mít příslušný podklad a větší šanci se svým odvoláním uspět. Jako další výhodu prodloužení lhůty k podání odvolání na patnáct dnů spatřuje Langer ve skutečnosti, že dojde ke sjednocení odvolací lhůty v trestním, správním i občanském soudním řízení.⁴¹⁶

---

⁴¹⁵ LANGER, Petr. Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?. Trestněprávní revue, 2007, č. 5, s. 128 – 134.

⁴¹⁶ Viz tamtéž.

Podle mého názoru by prodloužení lhůty k podání odvolání v trestním řízení bylo prospěšné, a to právě s ohledem na zvýšení požadavků ohledně povinnosti odůvodnit odvolání. Před nabytím účinnosti výše uvedené novely trestního řádu byl odvolacím soudem při přezkoumání napadeného rozsudku uplatňován omezený revizní princip, což znamená, že odvolací soud přezkoumával napadený rozsudek v celém rozsahu ohledně té osoby, která odvolání podala, a tedy odůvodnění odvolání bylo spíše formální záležitostí, na kterou nebylo nutno vynaložit tolik času jako je tomu dnes. Dnes se totiž uplatňuje princip vymezeného přezkoumávání, kdy je soud vázán rozsahem a důvody uvedenými v podaném odvolání až na zákonem stanovené rozšiřující výjimky. Tedy podle současně platné právní úpravy je vymezení správných výroků a vad napadeného rozsudku (byť existují zákonem stanovené rozšiřující výjimky) zásadní. Právě s ohledem na tuto důležitost správného vymezení obsahu a rozsahu odvolání shledávám prodloužení lhůty k podání odvolání za žádoucí, zejména pokud se jedná o odůvodnění odvolání osobami bez právního vzdělání, a to i s ohledem na existenci ustanovení § 251 trestního řádu⁴¹⁷. Krátká lhůta k podání odvolání může také odvolatele svádět k cílenému podání neodůvodněného odvolání, a zatímco bude nějaký čas trvat, než mu předseda senátu soudu prvního stupně doručí výzvu k odstranění vad, odvolatel si bude v tomto mezičase připravovat řádné odůvodnění odvolání bez časového nátlaku. Tímto postupem se prodlužuje trestní řízení, zatímco kdyby měl odvolatel k podání odvolání delší lhůtu, mohl by kvalitní odůvodnění svého odvolání zpracovat již v původní zákonem stanovené lhůtě k jeho podání. Dále souhlasím s výhodou sjednocení odvolací lhůty v trestním, správním i občanském soudním řízení. Argumentem proti prodloužení lhůty k podání odvolání by mohlo být další prodlužování trestního řízení, avšak s ohledem na délku trvání trestních řízení nespatřuji v prodloužení lhůty o sedm dní zásadní zdržení a prodloužení řízení.

4.2.4 Problematika související se zákazem reformationis in peius v odvolacím řízení

Princip zákaz reformationis in peius a jeho charakteristika a fungování jsou popsány v kapitole 2.1.6 této práce. V průběhu času došlo k vývoji tohoto principu ohledně rozsahu jeho uplatnění. V minulosti se zákaz změny k horšímu vztahoval pouze na výrok o trestu, což

---

⁴¹⁷ Navíc, pokud by došlo k prodloužení odvolací lhůty a oprávněné osoby by tak měly více času pro řádné odůvodnění svého odvolání, pak by došlo i ke snížení agendy soudů prvního stupně ohledně odstraňování vad odvolání. Viz KARABEC, Zdeněk, KOTULAN, Petr. Vliv velké novely trestního řádu na stav agendy odvolacího řízení u soudů. Trestněprávní revue, 2010, č. 1, s. 18 - 22.

nakonec bylo rozšířeno, a v současné době se zákazem změny k horšímu rozumí zákaz rozhodnout v neprospěch obžalovaného v jakémkoliv výroku rozsudku, který se obžalovaného přímo dotýká, a zhoršit tak jeho postavení po všech stránkách. Vočka se domnívá, že takové pojetí zákazu reformationis in peius je příliš široké, v rozporu se zásadou zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností a navíc z pohledu opravných prostředků v trestním řízení nejednotné. Dle Vočka by bylo vhodné, aby se zákaz změny k horšímu vztahoval na výrok o trestu, výrok o ochranném opatření a výrok o náhradě škody, jelikož tyto výroky, učiněné v případě odvolání obžalovaného pouze v jeho prospěch, by pro něj mohly znamenat zásadní újmu.⁴¹⁸ Podle Vočka takto širokým uplatňováním zákazu reformationis in peius dochází v praxi k absurdním situacím, kdy odvolací soud po shledání nesprávnosti skutkových zjištění či právního posouzení, které je v rozporu se zákonem, a to na základě odvolání podaného pouze ve prospěch obžalovaného, by měl napadené rozhodnutí zrušit, ovšem v následném rozhodnutí by mohlo být postavení obžalovaného pouze zhoršeno, a tak napadené rozhodnutí zrušit nemůže a musí tak respektovat nezákonnost vydaného rozsudku. S tímto souvisí další problém, který se týká odkázání poškozeného se svým nárokem na občanskoprávní řízení. Civilní soud bude při svém rozhodování vycházet z výše uvedených nesprávných skutkových zjištění rozsudku soudu prvního stupně, když odvolací soud tento rozsudek nemohl zrušit a změnit tak, aby odpovídal realitě, jelikož by došlo ke zhoršení postavení obžalovaného.⁴¹⁹ Langer naopak zastává názor, že rozšíření zákazu reformationis in peius z pouhého výroku o trestu na všechny výroky rozsudku, které se obžalovaného bezprostředně dotýkají, je zcela žádoucí. Ve vztahu k výroku o vině je tomu tak zejména proto, že důsledky zhoršení postavení obžalovaného se mohou později projevit a mohou mít pro obžalovaného dosah i mimo trestněprávní rovinu. Obžalovaný bude výrok o trestu zpravidla vnímat jako největší újmu, která se ho bezprostředně dotkne, a právě proti němu bude často směřovat podané odvolání. Z tohoto pohledu je zákaz změny k horšímu ve vztahu k výroku o trestu zásadní. Avšak změna ve výroku o vině by mohla být vnímána závažněji než výrok o trestu z objektivního i subjektivního hlediska. Pokud by totiž v novém rozsudku byla ve výroku o vině zpřísněna právní kvalifikace oproti napadenému rozsudku, mohla by tato skutečnost mít dopad na možnost užití amnestie, na nahlížení na obžalovaného

---

⁴¹⁸ VOČKA, Vladimír. K některým otázkám navrhované úpravy odvolacího řízení v rámci rekodifikace trestního práva procesního. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 8, s. 243 - 247.

⁴¹⁹ VOČKA, Vladimír. Problematika právní úpravy a trestněprocesní praxe principu zákazu reformace in peius. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 7, s. 201 – 203.

v případném dalším řízení jako na nebezpečného recidivistu, mohlo by dojít i ke způsobení morální či existenční újmy obžalovanému, např. při pořizování výpisu z trestního rejstříku, která může mít pro obžalovaného dopad i v jiné než trestněprávní oblasti, např. v oblasti pracovního práva, kde zpravidla bude pro obžalovaného důležité, zda byl uznán vinným ze spáchání trestného činu úmyslně či z nedbalosti. Podle Bobka je rozšíření uvedeného principu i na výrok o vině prospěšné i z důvodu, že soudy mohou ukládat tresty adekvátní vině obžalovaného, jelikož když byla zakázána změna k horšímu pouze co do výroku o trestu, tak v souladu s tímto principem soudy ukládaly nezákonné tresty, když soudy obžalovaného mohly uznat vinným těžším trestným činem, avšak již nebyly oprávněny mu uložit trest odpovídající tomuto těžšímu trestnému činu, pokud byl přísnější než trest původně uložený. A tak musely uložit trest, který byl mimo rámec předmětné trestní sazby, či který nebylo možné uložit vůbec. S touto argumentací Langer nesouhlasí, jelikož soud při respektování zákazu reformationis in peius jedná v souladu se zákonem, který soudům vytyčí určité mantinely, v rámci kterých jsou oprávněny rozhodovat, a které nemohou přesáhnout.⁴²⁰ S výše předestřeným názorem Bobka nesouhlasí ani Vočka, avšak z důvodu, že odstraněním tohoto formálního nesouladu v podobě nepoměru mezi výrokem o vině a výrokem o trestu formou rozšíření uvedeného principu i na výrok o vině došlo k uznání závažnějšího nesouladu, kterým je nepoměr mezi pravomocným výrokem o vině a zjištěnou realitou.⁴²¹ Dále dle Langera rozšířením zákazu reformationis in peius i na další výroky dochází k zabezpečení svobody odvolacího práva, aby oprávněné osoby mohly podat odvolání bez obav jakéhokoliv zhoršení postavení obžalovaného.⁴²²

Ve vztahu k otázce prolomení zákazu reformationis in peius na výrok o ochranných opatření⁴²³ uvádí Husár, že souhlasí s prolomením zákazu reformace in peius u výroků o ochranných opatření, jelikož např. výrok o ochranném léčení je obžalovanému uložen ve výsledku v jeho prospěch, s čímž Vočka ani Langer nesouhlasí, jelikož při úvaze o uplatnění zákazu reformationis in peius je rozhodným stanoviskem pouze otázka zhoršení postavení

---

⁴²⁰ LANGER, Petr. Uplatnění zákazu reformationis in peius v odvolacím řízení. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 11, s. 317 – 324.

⁴²¹ VOČKA, Vladimír. Problematika právní úpravy a trestněprocesní praxe principu zákazu reformace in peius. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 7, s. 201 – 203.

⁴²² LANGER, Petr. Uplatnění zákazu reformationis in peius v odvolacím řízení. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 11, s. 317 – 324.

⁴²³ O uplatnění zákazu reformationis in peius i na výrok o ochranných opatření v současné právní úpravě není pochyb, jelikož se jedná o výrok, který se obžalovaného bezprostředně dotýká, a nemůže tak dojít ke zhoršení postavení obžalovaného ani v této oblasti.

obžalovaného. Pokud bylo obžalovanému novým rozsudkem na základě jeho odvolání uloženo ochranné opatření, pak dochází k citelnému zásahu do jeho práv a může mu tak být způsobena podstatná újma. Langer považuje uložení ochranného opatření v novém rozsudku vydaném na základě odvolání podaného pouze ve prospěch obžalovaného vždy za zhoršení jeho postavení, a došlo by tak k porušení zákonem zakotveného principu *zákaz reformationis in peius*.⁴²⁴ Dle mého názoru je myšlenka ohledně uložení některých forem ochranného opatření ve prospěch obžalovaného příliš odvážná a zásadně s ní nesouhlasím. Naopak se ztotožňuji s Langerem, když uložení ochranného opatření bude vždy výrazným zásahem do práv obžalovaného a podáním odvolání by se takovému zásahu v podobě uložení ochranného opatření, které jeho postavení jistě zhorší, neměl vystavovat. Představa uložení např. ochranného léčení by pro obžalovaného mohla být natolik nepřijatelná, že by od podání odvolání raději upustil a byla by tak zasažena svoboda odvolacího práva.

Obdobně i k zákazu *reformationis in peius* ve vztahu k výroku o náhradě škody. Existují různé názory. Bobek si myslí, že zákaz změny k horšímu není nutné uplatňovat i vůči výroku o náhradě škody, a umožnil by tak na základě odvolání podaného jen ve prospěch obžalovaného zhoršení jeho postavení ohledně náhrady škody, a to vzhledem ke skutečnosti, že poškozený, pokud jeho nároku nebude vyhověno v trestním řízení, bude velmi často svůj nárok uplatňovat v občanském soudním řízení, a pokud je nárok poškozeného oprávněný, tak se ho v občanskoprávním řízení domůže, přičemž se ho mohl domoci již v řízení trestním. Obžalovaný tedy ve výsledku bude nucen nahradit škodu a je pro něj irelevantní, jestli na základě výsledku trestního či občanského soudního řízení, resp. výhoda rozhodnutí o náhradě škody již v trestním řízení pro obžalovaného spočívá ve skutečnosti, že nebude povinen hradit náklady občanskoprávního řízení. Pro poškozeného by postup bez uplatňování zákazu reformace *in peius* na výrok o náhradě škody byl jistě výhodnější, jelikož by se náhrady škody domohl dříve a s vynaložením menšího úsilí, když by se svého nároku nemusel znovu domáhat před civilním soudem. A proto nedává smysl, aby se zákaz změny k horšímu vztahoval i na výrok o náhradě škody. S názorem Bobka souhlasí i některé další osobnosti. Oproti tomu Baláš dospívá k závěru, že nejspravedlivějším řešením se zdá být uplatnění zákazu *reformationis in peius* na všechny výroky vztahující se k obžalovanému. Langer považuje za správné, že se zákaz *reformationis in peius* vztahuje na všechny výroky rozsudku, které se obžalovaného bezprostředně dotýkají, a to

---

⁴²⁴ LANGER, Petr. Uplatnění zákazu *reformationis in peius* v odvolacím řízení. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 11, s. 317 – 324.

s ohledem na podstatu samotného principu, jelikož pokud by obžalovanému byla uložena náhrada škody či by došlo k jejímu zvýšení v důsledku odvolání obžalovaného, může to obžalovaný vnímat jako újmu větší než samotné uložení trestu. Mohlo by dokonce dojít k situaci, že by se poškozený spokojil s náhradou škody přiznanou mu soudem prvního stupně a považoval by ji za správnou, byť původně požadoval více, a rozhodl by se proti rozsudku odvolání nepodat, avšak v důsledku odvolání obžalovaného by mu byla odvolacím soudem přiznána náhrada škody vyšší, o kterou již poškozený ani neusiloval. Uplatnění zákazu změny k horšímu ve vztahu k výroku o náhradě škody se práv poškozeného nedotkne, jelikož ten je oprávněný v případě pochybností o správnosti rozsudku podat odvolání co do výroku o náhradě škody v neprospěch obžalovaného.⁴²⁵

Vlivem uplatnění principu *zákaz reformationis in peius* nemůže dojít ke zhoršení postavení obžalovaného v žádném z výroků oproti prvostupňovému rozsudku, pokud bylo odvolání podáno výlučně ve prospěch obžalovaného. Právě a pouze na obžalovaného se uplatnění tohoto principu vztahuje. Langer de lege ferenda doporučuje rozšíření uplatnění principu *zákaz reformationis in peius* i na zúčastněnou osobu, která má postavení obdobné obžalovanému. V případě zabránění věci zúčastněné osobě, pak může dojít ke zhoršení jejího postavení, tedy k zabránění ještě dalších věcí, rozhodnutím odvolacího soudu resp. soudu prvního stupně při novém projednávání a rozhodnutí věci, a to pouze na základě odvolání právě zúčastněné osoby (případně ještě státního zástupce). Tato skutečnost omezuje svobodu odvolacího práva zúčastněné osoby, která právě z obavy ze zhoršení svého postavení raději odvolání nepodá.⁴²⁶

4.2.5 Rozšíření pravomocí soudu prvního stupně v odvolacím řízení

Soud prvního stupně nemůže dle trestního řádu rozhodnout o zamítnutí odvolání, protože bylo podáno opožděně nebo osobou neoprávněnou či osobou, která se odvolání výslovně vzdala nebo znovu podala odvolání, které v téže věci již výslovně vzala zpět. Prvostupňový soud nemůže odvolání ani odmítnout pro nesplnění obsahových náležitostí odvolání.⁴²⁷ Soud prvního stupně tedy není oprávněn učinit jakékoliv konečné rozhodnutí o podaném odvolání. V praxi často dochází k situacím, kdy je odvolání podáno opožděně či neoprávněnou osobou nebo

---

⁴²⁵ LANGER, Petr. Uplatnění zákazu *reformationis in peius* v odvolacím řízení. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 11, s. 317 – 324.

⁴²⁶ LANGER, Petr. Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 5, s. 128 – 134.

⁴²⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3, s. 634.

nesplňuje zákonné požadavky na jeho obsah i přes poučení předsedy senátu prvostupňového soudu. Proto se Langer domnívá, že by bylo žádoucí de lege ferenda rozšířit v trestním řádu oprávnění prvostupňových soudů ohledně rozhodování o podaném odvolání, a to tak, že by ve výše uvedených případech mohly soudy prvního stupně bez věcného přezkoumávání odvolání o něm rozhodnout, přičemž výsledkem jejich rozhodnutí by bylo zamítnutí či odmítnutí podaného odvolání z formálních důvodů. Langer se odkazuje na osvědčení tohoto postupu v občanském soudním řízení. Bránit se proti takovému rozhodnutí prvostupňového soudu by pak mělo být možné formou podání stížnosti s odkladným účinkem k nadřízenému soudu toho soudu, který rozhodnutí vydal, čímž by byla práva osob oprávněných podat odvolání zabezpečena. Pokud by totiž stížnosti bylo vyhověno, odvolací soud by se odvoláním věcně zabýval.⁴²⁸

Byť devolutivní účinek zajišťuje odbornější přezkum napadeného rozsudku, tak právní úprava založená na posílení postavení prvostupňového soudu v odvolacím řízení by napomohla k urychlení trestního řízení a k omezení přetížení činnosti odvolacích soudů v záležitostech, o kterých je schopen soud prvního stupně rozhodnout s ohledem na skutečnost, že i za současné právní úpravy se otázkou přípustnosti odvolání zabývá.⁴²⁹

4.2.6 Problematika spojená se zněním ustanovení § 251 trestního řádu

V souvislosti s přechodem od omezeného revizního principu k principu vymezeného přezkoumávání při přezkumné činnosti odvolacího soudu bylo novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. nově upraveno také znění ustanovení § 251 trestního řádu.

Uvedené ustanovení upravuje postup soudu prvního stupně v případě, že podané odvolání nesplňuje zákonem stanovené náležitosti obsahu odvolání. Zákonodárce rozlišil případy, kdy odvolání podává kvalifikovaná osoba, tedy osoba znalá práva (státní zástupce, obhájce, zmocněnec, obžalovaný, který má obhájce, či poškozený a zúčastněná osoba, kteří mají zmocněnce), a případy, kdy odvolání podává obžalovaný, který nemá obhájce, resp. poškozený a zúčastněná osoba, kteří nemají zmocněnce. Právní úprava předmětného ustanovení je podrobně rozebrána v kapitole 3.6 této práce.

---

⁴²⁸ LANGER, Petr. Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?. Trestněprávní revue, 2007, č. 5, s. 128 – 134.

⁴²⁹ Viz tamtéž.

Pípek⁴³⁰ se v souvislosti s touto právní úpravou zamýšlí nad efektivitou řešení, které bylo v ustanovení § 251 použito. Pípek a Mandák⁴³¹ uvádí, že znění ustanovení § 251 odst. 2 dává soudu širokou možnost pro volné uvážení, jestli povaha projednávané věci vyžaduje ustanovení obhájce, a pokud prvostupňový soud nebude mít zájem na správném vytčení vad a rozsahu v podaném odvolání, bude v rámci své volné úvahy méně často využívat možnosti ustanovení obhájce. Navíc se povaha věci nezabývá individuální způsobilostí obžalovaného podat odvolání naplňující všechny zákonné náležitosti, přičemž takové hledisko by mělo být dalším kritériem při úvaze soudu, zda obhájce ustanovit. Mandák se proto domnívá, že by bylo vhodnější zvolit úpravu, která by při nesplnění obsahových náležitostí odvolání obžalovaného, který nemá obhájce, soud zavazovala vždy obžalovanému obhájce ustanovit. Tímto by prvostupňový soud byl zbaven agendy spojené s poskytováním pomoci při odstraňování vad, přičemž by byla zajištěna kvalifikovaná pomoc obžalovanému. Další nevýhodu tohoto znění ustanovení spatřuje Pípek v ustanovování obhájců, které povede k průtahům v řízení, což se mu zdá v rozporu s účelem zavedení tohoto ustanovení, které má spolu se zavedením principu vymezeného přezkoumávání trestní řízení urychlit. Karabec⁴³² k tomu dodává, že dle výzkumu, který se zabýval vlivem vybraných ustanovení velké novely trestního řádu na průběh trestního řízení, však trestní řízení prodlužuje zdlouhavé odstraňování vad odvolání v případech, kde není obhájce. Obžalovaní často nereagují na výzvy k odstranění vad odvolání a ve většině případů nejsou bez obhájce schopni odvolání opravit tak, aby naplňovalo zákonem stanovené požadavky. V tomto ohledu se dá považovat za účelný a vhodný návrh Mandáka uvedený výše ohledně obligatorního ustanovování obhájců v případě podání vadného odvolání. Pípek se dále zamýšlí nad tím, co znamená „potřebné poučení“ a „pomoc při odstraňování vad odvolání“, a jak poskytnutí poučení či pomoci prokazatelně dokládat a zajistit tak přezkoumatelnost potřebného poučení a pomoci při odstraňování vad odvolání. Mandák doplňuje, že pomoc může být poskytnuta třeba jen ústní radou, nebo také v písemné podobě, avšak by o tom měl být vyhotoven protokol, právě z důvodu přezkoumatelnosti. Dále si oba autoři kladou otázku, jak zajistit skutečnou a objektivní snahu soudu prvního stupně, který vydal rozhodnutí, které

---

⁴³⁰ PIPEK, Jiří. Nad návrhem novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. Bulletin advokacie, 2001, č. 3, s. 51 – 60.

⁴³¹ MANDÁK, Václav. Povinnost odůvodnit odvolání v trestních věcech. Bulletin advokacie, 2000, č. 6-7, s. 51 – 61.

⁴³² KARABEC, Zdeněk, KOTULAN, Petr. Vliv velké novely trestního řádu na stav agendy odvolacího řízení u soudů. Trestněprávní revue, 2010, č. 1, s. 18 – 22.

obžalovaný nyní napadá, a který má nyní obžalovaného poučovat a pomáhat mu s odstraněním vad odvolání, o dosažení obsahově správného odvolání. I ze strany obžalovaného může tato skutečnost vzbuzovat jistou nedůvěru ve správnost postupu tohoto soudu.^{433,434}

Pipek vyslovil názor, že v případě, kdy obžalovaný, který nemá obhájce a podal odvolání nesplňující náležitosti obsahu, ani po řádném poučení soudem neodstraní vady odvolání, by se měl subsidiárně aplikovat omezený revizní princip, jak se uplatňoval před nabytím účinnosti velké novely trestního řádu. Právní úprava ustanovující obhájce za účelem podání řádného odvolání nemusí být zcela účelná, když ani ustanovený obhájce nemusí být pokaždé zárukou správného přístupu.⁴³⁵

4.3 Jak postupovat při zmeškání lhůty pro podání odvolání v souvislosti s epidemií koronaviru SARS CoV-2

V souvislosti s aktuální situací v České republice způsobenou šířením epidemie koronaviru SARS CoV-2 a v návaznosti na to s vydáváním nejrůznějších mimořádných opatření ze strany vlády České republiky zásadním způsobem ovlivňujícími životy osob vyvstává otázka, jak postupovat v případech, kdy oprávněné osoby nestihnou podat odvolání v trestním řízení ve stanovené lhůtě z důvodů spojených právě s epidemií koronaviru SARS CoV-2.

Na základě přísných vládních restrikcí došlo v průběhu času též k omezování v oblasti justice, což má dopad na probíhající soudní řízení. Jedná se např. o dopad na schopnost účastníků a dalších osob zúčastněných na trestním řízení dodržet trestním řádem stanovené procesní lhůty. Trestní řád je vybaven institutem zakotveným v § 61, který umožňuje za splnění stanovených podmínek v případě zmeškání lhůty pro podání opravného prostředku obviněným nebo jeho obhájcem její navrácení.⁴³⁶

Na základě potřeby reagovat na potíže vzniklé vlivem výše popsané situace osobám účastnících se soudních řízení byl přijat zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních

---

⁴³³ PIPEK, Jiří. Nad návrhem novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. Bulletin advokacie, 2001, č. 3, s. 51 – 60.

⁴³⁴ MANDÁK, Václav. Povinnost odůvodnit odvolání v trestních věcech. Bulletin advokacie, 2000, č. 6-7, s. 51 - 61.

⁴³⁵ PIPEK, Jiří. Nad návrhem novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. Bulletin advokacie, 2001, č. 3, s. 51 – 60.

⁴³⁶ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, č. 191/2020 Dz.

ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu s platností a účinností od 24. 4. 2020 (dále jen „zákon“). Účelem tohoto zákona je poskytnout řešení důsledků mimořádných opatření, např. možnost navrácení lhůty pro uskutečnění úkonu oprávněnými osobami. Jde zejména o lhůty, které dle platných právních předpisů navrátit nelze. Podle platné právní úpravy je možné navrácení lhůty u některých procesních úkonů v trestním řízení dle ustanovení § 61 trestního řádu. Tedy zákon cílí zejména na ty procesní úkony, u kterých navrácení lhůty není umožněno, a prolamuje tak pravidlo, že u některých procesních úkonů již zmeškaná lhůta navrátit nelze. Vlivem tohoto zákona právě i u takových úkonů může být lhůta navracena, pokud byla zmeškována v důsledku vládou či jinými orgány vydaných mimořádných opatření spojených s výskytem koronaviru na území České republiky.⁴³⁷

Navrácení lhůty v trestním řízení je ve vztahu k mimořádným opatřením přijatým ve spojení s výskytem koronaviru na našem území v rámci zákona upraveno ustanovením § 7. V odůvodněných případech tak dochází dočasně k rozšíření možnosti navrácení lhůty v trestním řízení. Jak je uvedeno výše, trestní řád upravuje explicitně možnost navrátit zmeškanou lhůtu pouze k podání opravných prostředků s výjimkou dovolání, přičemž toto oprávnění náleží pouze obviněnému či jeho obhájci. V důsledku dopadu mimořádných opatření na běžný život osob, kdy je jim možnost provést určitý procesní úkon zcela znemožněna či ztížena, je však zapotřebí přijmout řešení, které umožní osobám tyto potřebné procesní úkony provést.⁴³⁸

Podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona je ten, kdo v důsledku trvání mimořádných opatření z důvodu epidemie zmeškal lhůtu stanovenou k provedení úkonu právními předpisy upravujícími trestní řízení, oprávněn požádat o její navrácení. Toto se však nevztahuje na orgány činné v trestním řízení. Orgán činný v trestním řízení, který je příslušný rozhodovat o opravném prostředku nebo vůči kterému měl být úkon učiněn, povolí navrácení lhůty za předpokladu, že lhůta byla zmeškována vlivem omezení vyplývajících z mimořádných opatření, pokud znemožňovala či podstatně ztěžovala takové osobě procesní úkon provést⁴³⁹. Při splnění těchto podmínek lze navrátit též lhůtu k podání dovolání. Tímto není § 61 trestního řádu dotčen, a tedy

---

⁴³⁷ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, č. 191/2020 Dz.

⁴³⁸ Viz tamtéž.

⁴³⁹ Např. zákaz vycházení, nařízená karanténa či izolace.

i za této situace je možné obviněnému či jeho obhájci navrátit lhůtu pro podání opravného prostředku z jiných významných důvodů než je omezení plynoucí z mimořádných opatření.^{440,441}

Druhý odstavec předmětného ustanovení upravuje lhůtu pro podání žádosti o navrácení lhůty, která činí tři dny od ukončení nebo zrušení mimořádného opatření při epidemii, vlivem kterého došlo k omezení znemožňujícímu nebo podstatně ztěžujícímu provedení úkonu. Tato lhůta ovšem neskončí dříve, než tři dny po ukončení nebo zrušení nouzového stavu. Lhůta pro podání žádosti o navrácení lhůty je dle zákona tedy totožná se lhůtou dle ustanovení § 61 trestního řádu.^{442,443}

Stejně tak jako podle ustanovení § 61 trestního řádu je i podle § 7 odst. 3 zákona nezbytné učinit zmeškaný úkon spolu s podáním žádosti o navrácení lhůty, pokud takový nebyl dosud učiněn.⁴⁴⁴

Na základě výše uvedeného a ve vztahu k odvolání v trestním řízení lze shrnout, že úprava navrácení lhůty dle zákona rozšiřuje možnosti navrácení lhůty stanovené trestním řádem. Jelikož podle trestního řádu je možné navrátit lhůtu pro podání odvolání při jejím zmeškání z důležitých důvodů pouze ve vztahu k obviněnému nebo jeho obhájci, umožňuje zákon rozšíření a jistou nadstavbu pro navrácení lhůty v trestním řízení. Prostřednictvím zákona a za podmínek v něm stanovených, tedy zejména v souvislosti s omezeními plynoucími z mimořádných opatření vydávaných z důvodu epidemie, je možné, aby tak o navrácení zmeškané lhůty k podání odvolání požádaly i jiné oprávněné osoby, které mohou podat odvolání, jako např. poškozený, zúčastněná osoba, příbuzní obviněného v pokolení přímém, manžel, sourozenec a další zákonem oprávněné osoby. Avšak předmětné ustanovení se podle § 7 odst. 1 věty první nevztahuje

---

⁴⁴⁰ Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, § 7 odst. 1. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgiyf6mjzgewtg>.

⁴⁴¹ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, č. 191/2020 Dz.

⁴⁴² Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, § 7 odst. 2. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgiyf6mjzgewtg>.

⁴⁴³ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, č. 191/2020 Dz.

⁴⁴⁴ Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastníci se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, § 7 odst. 3. In: *Beck-online* [online]. [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgiyf6mjzgewtg>.

na orgány činné v trestním řízení, což znamená, že státní zástupce, jako osoba oprávněná podat odvolání podle ustanovení § 246 odst. 1 písm. a) trestního řádu a zároveň jako orgán činný v trestním řízení podle § 12 odst. 1 trestního řádu, není oprávněn požádat o navrácení zmeškané lhůty k podání odvolání ani podle zákonem rozšířené úpravy.

Úprava navrácení lhůty podle zákona se v základních rysech podobá úpravě stanovené trestním řádem. Navrácení lhůty je možné pouze z určitých zásadních důvodů, o navrácení lhůty je třeba požádat ve třídenní lhůtě od odpadnutí překážky, pokud nebyl úkon dosud učiněn, je nutné ho spojit s žádostí o navrácení lhůty a navrácení lhůty povoluje orgán činný v trestním řízení, který je příslušný o opravném prostředku rozhodovat. Důvodem prospěšnosti zákonem modifikované úpravy pro navrácení lhůty v trestním řízení je zcela jistě její rozšíření na větší množství procesních úkonů, než které pokrývá trestní řád, a zároveň rozšíření na větší okruh osob. Rozšířená úprava se dotýká, jak je poznamenáno výše, též odvolání, když o navrácení lhůty k podání odvolání mohou požádat i osoby, které takto na základě trestního řádu učinit nemohou. V době, kdy je běžný život a standardní fungování všech oblastí lidského života tak zásadně omezeno, je potřebné a zcela na místě, aby byly učiněny vhodné právní kroky reagující na nastalou situaci a došlo tak v co nejširší míře k omezení popírání lidských práv. Proto hodnotím přijatou právní úpravu, byť zejména v oblasti odvolání se ve větší míře překrývá s úpravou současnou, kladně, a to právě s ohledem na její rozšiřující aspekty umožňující většímu množství osob uplatnit svá práva v situaci, kdy by jim tato vlivem vnějších okolností mohla být upřena.

4.4 Plánovaná rekodifikace trestního řádu a její vliv na úpravu odvolání

Již řadu let se hovoří o tom, že by měl současný trestní řád projít rekodifikací. Za tím účelem byly vytvořeny dva věcné záměry z let 2004 a 2008 a nyní zpracovala Komise pro nový trestní řád ustanovená za účelem rekodifikace trestního řádu, složená z odborníků z praxe i z akademické sféry, Východiska a principy nového trestního řádu, které z uvedených záměrů vychází. Výsledkem by měla být koncepční, komplexní a moderní trestněprocesní právní norma, která napomůže dalšímu zrychlení a zefektivnění trestního řízení.⁴⁴⁵

---

⁴⁴⁵ Ministerstvo spravedlnosti ČR. VÝCHODISKA A PRINCIPY NOVÉHO TRESTNÍHO ŘÁDU. In: *Vlada.cz* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-k-rekodifikaci-trestniho-radu--149685/>.

Nový trestní řád by měl být základní trestněprocesní právní normou ve spojení s dalšími zvláštními zákony, která bude plnit veškeré závazky plynoucí pro Českou republiku z mezinárodních smluv a z unijních předpisů v oblasti trestního práva.⁴⁴⁶

Jedním z cílů nového trestního řádu je zrychlení trestního řízení ve všech stádiích, tedy i v opravném, potažmo odvolacím řízení, dále např. zvýšení aktivity procesních stran nebo v odvolacím řízení vyvážit apelační a kasační prvky a dále omezit možnost vrátit věc státnímu zástupci k došetření či soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Opravné řízení by mělo zahrnovat všechny typy opravných prostředků a mělo by zabezpečovat nápravu podstatných vad rozhodnutí a řízení jemu předcházejícího a mělo by dojít ke sjednocení judikatury soudů.⁴⁴⁷

Účelem systému opravných prostředků je zajištění co nejširší možnosti subjektů trestního řízení docílit nápravy chybného rozhodnutí soudu v rychlém a hospodárném trestním řízení. Odvolací řízení je hlavní přezkumnou fází, která je vybudována na kombinaci principu apelace a kasace a na principu vymezeného přezkoumávání. Odvolací řízení má být v nové právní úpravě pozměněno tak, aby došlo k odstranění všech nedostatků dosavadní právní úpravy dle potřeb praxe. Zvláštní důraz bude kladen na nastavení správné kombinace apelačních a kasačních prvků, aby došlo k posílení věcného rozhodování odvolacích soudů. Má k tomu dojít dalším posílením apelačních prvků oproti prvkům kasačním, resp. prohloubením dosavadní konstrukce způsobu vyřizování odvolání s převahou apelačního principu, konkrétně v případě, že se odvolací soud domnívá, že skutková zjištění soudu prvního stupně nejsou úplná, mělo by zásadně dojít k doplnění dokazování před odvolacím soudem, přičemž bude důležitá i součinnost stran, zejména státního zástupce, který je i v odvolacím řízení nositelem formálního důkazního břemene, a nemělo by tak z tohoto důvodu docházet k vracení věci soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí (k tomu by mělo docházet jen výjimečně, pokud *„důkazy získané před soudem prvního stupně nebudou vůbec dávat dostatečný obraz o skutkovém stavu nebo nové důkazní prostředky navrhované stranami by mohly zcela změnit zjištěný skutkový stav,*

---

⁴⁴⁶ Ministerstvo spravedlnosti ČR. VÝCHODISKA A PRINCIPY NOVÉHO TRESTNÍHO ŘÁDU. In: *Vlada.cz* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-k-rekodifikaci-trestniho-radu--149685/>.

⁴⁴⁷ Viz tamtéž.

*přičemž je třeba provádět rozsáhlé a obtížné dokazování*⁴⁴⁸). Dále se jedná o další zpřísnění požadavků na vrácení věci státnímu zástupci k došetření na úkor zproštění obžalovaného obžaloby, ke kterému by se měl soud přiklonit v situaci, kdy státní zástupce neunesse důkazní břemeno. I možnost vrácení věci soudu prvního stupně se dále omezí, tuto možnost bude mít odvolací soud pouze v případech nedostatečného objasnění skutkového stavu věci nebo závažných procesních pochybení. Měla by být také zavedena povinnost stran v písemném odůvodnění odvolání uvést návrhy na doplnění dokazování, a pokud nové důkazní prostředky či nové skutečnosti vyjdou najevo až po podání odvolání, uvést je i s odůvodněním neprodleně po jejich zjištění, nejpozději však při zahájení prvního veřejného zasedání druhostupňového soudu ve věci. Účelem této úpravy je možnost odvolacího soudu předvolat či vyrozumět příslušné osoby o konání veřejného zasedání (např. svědky) a zajistit provedení potřebných důkazních prostředků. V novém trestním řádu by měla být prodloužena, jak je již výše zmíněno, lhůta k podání odvolání z osmi na patnáct dnů ode dne doručení opisu rozsudku. Dále by měla být v právní úpravě odvolání zakotvena úprava účasti obžalovaného a jeho obhájce ve veřejném zasedání odvolacího soudu. Základem této úpravy je zásada, že účast obžalovaného na veřejném zasedání je jeho právem, nikoliv povinností. Tímto má dojít k předcházení obstrukčních jednání ze strany obžalovaných, kteří se opakovaně omlouvají z účasti při veřejném zasedání odvolacího soudu, ovšem na druhé straně trvají na provedení odvolacího řízení v jejich přítomnosti. Bude ponechána úprava ohledně účasti obžalovaného, který je ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody, kdy bude veřejné zasedání odvolacího soudu možné konat v nepřítomnosti obžalovaného, jen pokud obžalovaný výslovně prohlásí, že se účasti na něm vzdává. V ostatních případech bude možné konat veřejné zasedání odvolacího soudu bez přítomnosti obžalovaného, pokud předseda senátu bude mít za to, že jeho účast při něm není nutná, a to vzhledem k doplňování dokazování. Povinná účast obhájce závisí na existenci důvodů pro nutnou obhajobu. Základem této úpravy je skutečnost, že důvody odvolání musí být na základě zákonné povinnosti uvedeny v písemném odůvodnění odvolání, a tedy může dostatečně vyjádřit všechny své námitky proti rozsudku soudu prvního stupně, přičemž je odvolací soud bude mít k dispozici při projednání věci ve veřejném zasedání. Ústní přednes obžalovaného ve veřejném zasedání je pak jeho právem, a nikoliv povinností. Avšak pokud má být prováděno dokazování, bude

---

⁴⁴⁸ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Vlada.cz* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-k-rekodifikaci-trestniho-radu--149685/>.

v některých případech zapotřebí účasti obžalovaného, s čímž má právní úprava počítat. Úplné novum je vymezení rozsahu oprávnění soukromého žalobce při podání odvolání proti rozhodnutí ve věci samé.^{449,450}

Nová úprava by ve vztahu k odvolání, resp. ve vztahu k navrácení lhůty k podání opravného prostředku, měla prodloužit lhůtu pro podání žádosti o navrácení lhůty z dosavadních tří na patnáct dnů od pominutí překážky a za důležitý důvod k navrácení lhůty bude výslovně považováno též chybějící poučení o lhůtě k podání opravného prostředku, jelikož v tomto případě se nejedná o nesprávné poučení o lhůtě k podání opravného prostředku. Důvodem prodloužení lhůty k podání žádosti o navrácení lhůty je skutečnost, že v praxi se dosavadní třídní lhůta projevuje jako nepřiměřeně krátká. Volba této lhůty v délce patnácti dnů souvisí s plánovaným prodloužením délky lhůty pro podání odvolání na patnáct dnů, u něhož dochází k žádostem o navrácení lhůty nejčastěji. I nadále bude třeba podání odvolání spojit s žádostí o navrácení lhůty. Navíc bude výslovně upravena situace, kdy se dodatečně ukáže, že lhůta k podání opravného prostředku, který byl zamítnut jako opožděný, zmeškána nebyla, když dnes se na tyto situace vztahuje přiměřeně úprava pro navrácení lhůty. Rozhodnutí o zamítnutí opravného prostředku pro opožděnost by mělo být zrušeno, pokud se zjistí, že lhůta k podání opravného prostředku zmeškána nebyla, i bez žádosti oprávněné osoby.⁴⁵¹

---

⁴⁴⁹ Ministerstvo spravedlnosti ČR. VÝCHODISKA A PRINCIPY NOVÉHO TRESTNÍHO ŘÁDU. In: *Vlada.cz* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-k-rekodifikaci-trestniho-radu--149685/>.

⁴⁵⁰ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Vlada.cz* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-k-rekodifikaci-trestniho-radu--149685/>.

⁴⁵¹ Viz tamtéž.

Závěr

Diplomová práce se zabývala institutem odvolání v trestním řízení. Cílem práce bylo zejména zanalyzovat současný stav platné právní úpravy odvolání v trestním řízení. Práce si kladla za cíl představit zákonnou úpravu odvolání zakotvenou v účinném trestním řádu z hlediska fungování, podstaty a charakteristiky odvolání, z hlediska jeho předmětu a důvodů, pro které ho můžeme podat, z hlediska osob oprávněných napadnout rozsudek soudu prvního stupně odvoláním a z hlediska postupu pro úspěšné podání odvolání včetně následného postupu soudu prvostupňového i odvolacího při jeho vyřizování. Cílem diplomové práce bylo také rozebrat jednotlivé právní názory odborníků z právní teorie a praxe na palčivé otázky související s efektivním uplatňováním odvolání v praxi, které kritizují či schvalují současnou podobu právní úpravy odvolání, či k ní mají připomínky, případně nastiňují možné řešení dané problematiky *de lege ferenda*.

První kapitola se věnovala vývoji právní úpravy odvolání ve 2. polovině 20. století, když na jejím počátku byl přijat nový trestní řád, a dále vývoji právní úpravy odvolání ve 21. století, když opět na jeho počátku byla přijata významná novela trestního řádu, která institut odvolání zásadně proměnila. Bylo zajímavé sledovat, jak se během let tento trestněprávní institut měnil, resp. jak se střídavě měnila pozice a míra uplatňování jednotlivých principů, které jsou pro právní úpravu odvolání charakteristické, zásadní, a na kterých je odvolání vybudováno. Jde zejména o způsob vyřizování odvolání, který může být postaven převážně buď na principu kasace či na principu apelace. Zatímco v trestním řádu z roku 1950 byl uplatňován výrazně apelační princip s prvky kasace, v trestním řádu z roku 1956 byly výrazně posíleny kasační prvky, a tedy kasační princip byl principem převažujícím, což bylo převzato následně i do trestního řádu z roku 1961, tedy do současného trestního řádu, kde byl tento způsob vyřizování odvolání zakotven až do roku 2001, když 1. 1. 2002 nabyla účinnosti novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb., která zásadně změnila způsob vyřizování odvolání, když se do popředí opět dostal apelační princip. V současné době tak panuje princip apelační s kasačními prvky, a tedy vlastní rozhodnutí odvolacího soudu by mělo být pravidlem a vrácení věci soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí by mělo být výjimkou, přičemž v souvislosti s plánovanou rekodifikací trestního řádu by měly být apelační prvky nadále posíleny. Dále se odvolání v průběhu času proměnilo v souvislosti s uplatňováním principu zákazu *reformationis in peius*, tedy zákazu změny k horšímu. V trestním řádu z roku 1950 se zákaz *reformationis in peius* vztahoval na výrok o vině, o trestu a o náhradě škody, následně v trestním řádu z roku 1956 došlo k zúžení uplatňování tohoto principu, a to jen na výrok

o trestu, což zřejmě souviselo se zavedením převažujícího kasačního principu. Trestní řád z roku 1961 zakazoval změnu k horšímu pouze co do výroku o trestu, a to navíc s možností prolomení tohoto principu, pokud byl obžalovaný uznán těžším trestným činem. Avšak v 90. letech 20. století došlo ke dvěma novelizacím trestního řádu, které postupně rozšířily uplatňování zákazu reformationis in peius až do současné podoby, kdy v novém řízení nemůže být rozhodnutí jakkoliv změněno v neprospěch obžalovaného a nemůže tak být zhoršeno jeho postavení, pokud bylo odvolání podáno pouze v jeho prospěch. Dále byl změněn rozsah přezkumné povinnosti odvolacího soudu, když došlo k přechodu od omezeného revizního principu k principu vymezeného přezkoumávání, čímž se rozšířila také dispoziční zásada, jelikož je nyní v dispozici odvolatele, aby vymezil rozsah a důvody podaného odvolání.

Ve druhé kapitole se diplomová práce zabývala základními principy a zásadami trestního řízení a jejich uplatňováním v odvolacím řízení. V odvolacím řízení jakožto součásti trestního řízení je nezbytné uplatňovat základní zásady trestního řízení, aby tak byla zabezpečena mimo jiné spravedlnost, zákonnost a rychlost řízení. Mezi tyto zásady uplatňované v řízení o odvolání patří např. zásada řádného zákonného procesu, zásada zajištění práva na obhajobu, zásada rychlosti řízení, zásada volného hodnocení důkazů, zásada zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností a další. Odvolací řízení má navíc zvýšit záruky spravedlivosti, bezvadnosti a zákonnosti průběhu i výsledku celého trestního řízení při rozhodovací činnosti orgánů činných v trestním řízení. Současné odvolací řízení je založeno, jak je uvedeno již výše, na převažujícím apelačním principu s prvky kasace, což umožňuje odvolacímu soudu napadené rozhodnutí zrušit a vydat ve věci vlastní rozhodnutí podložené jím provedeným dokazováním za současné rychlosti a hospodárnosti trestního řízení. Dále je odvolání založeno na principu vymezeného přezkoumávání, kdy odvolací soud je při své přezkumné činnosti vázán rozsahem a důvody vytyčenými odvolatelem v odvolání, avšak zákon zakotvuje rozšiřující výjimky, které odvolacímu soudu umožňují jít v určitých případech nad rámec rozsahu a důvodů vymezených v odvolání. Pro odvolání je také charakteristický devolutivní a suspenzivní účinek, tedy že o odvolání zásadně rozhoduje soud nadřízený soudu, který napadené rozhodnutí vydal, a že podáním odvolání dochází k odkladu právní moci a vykonatelnosti napadeného rozhodnutí až do vydání rozhodnutí o odvolání. S odvoláním se dále pojí principy zákaz reformationis in peius, který je popsán výše, a beneficium cohaesionis, který umožňuje odvolacímu soudu rozhodnout též ve prospěch spoluobžalovaného či zúčastněné osoby, kteří nepodali odvolání, pokud jim prospívá též důvod jako obžalovanému, který odvolání podal a v jehož prospěch z tohoto důvodu odvolací soud rozhodl.

Stěžejní třetí kapitola diplomové práce se věnovala současné platné právní úpravě odvolání v českém trestním řízení. Zabývala se samotnou podstatou, charakteristikou a základními vlastnostmi právní úpravy odvolání, předmětem, obsahem a důvody odvolání, osobami oprávněnými k jeho podání, postupem pro jeho podání, vzdání se a zpětvzetí, řízením u soudu prvního stupně, a to jak ve fázi před postoupením odvolání odvolacímu soudu, kdy prvostupňový soud kontroluje, zda podané odvolání má všechny zákonem požadované náležitosti a případně vyzve odvolatele k odstranění jeho nedostatků, případně ho v potřebném rozsahu poučí, jak postupovat při odstraňování vad odvolání, tak ve fázi po vrácení věci odvolacím soudem soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, a konečně se také zabývala řízením a rozhodnutím odvolacího soudu, které může probíhat buď ve veřejném či v neveřejném zasedání, a to za zákonem stanovených podmínek. V důsledku převažujících apelačních prvků nad prvky kasačními je žádoucí a účelné, aby po zrušení napadeného rozsudku odvolací soud sám rozhodl ve věci samé a jen výjimečně věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, když dojde k naplnění zákonem stanovených předpokladů, tedy pokud nelze vadu odstranit ve veřejném zasedání, protože skutková zjištění jsou natolik nedostatečná, že je zapotřebí hlavní líčení opakovat či provádět rozsáhlé a obtížně proveditelné doplnění dokazování.

Čtvrtá a zároveň poslední kapitola diplomové práce se věnovala problematickým otázkám odvolání v trestním řízení, když se pokusila prostřednictvím názorů odborníků z teorie i praxe zhodnotit efektivitu fungování institutu odvolání v praxi a účelnost principů, na kterých je odvolání založeno. Tato kapitola čtenáři nabídla konfrontaci různých názorů autorů na problematické oblasti institutu odvolání, postavila proti sobě jednotlivé výhody a nevýhody toho kterého principu a nastínila možné řešení právní úpravy odvolání de lege ferenda. Podstatná část čtvrté kapitoly se zabývala výhodami a nevýhodami apelačního a kasačního principu, přičemž nabídla jak názory zastávající právní úpravu odvolání založenou na převaze kasačního principu, tak názory prosazující převažující apelační prvky. Je jisté, že nejvhodnější úprava způsobu vyřizování odvolání je založená na kombinaci obou výše zmíněných principů, avšak je již složité najít kombinaci správně vyváženou. V současné době převažující apelační princip se v praxi osvědčil, byť některé odvolací soudy stále rozhodují více kasačně, a proto by mělo v plánované rekonstrukci trestního řádu dojít k dalšímu posílení apelačních prvků, což i nadále napomůže zrychlit a zefektivnit trestní řízení. Dále se tato kapitola věnovala přechodu od omezeného revizního principu k principu vymezeného přezkoumávání, což prohloubilo dispoziční zásadu odvolání a došlo tak k posílení aktivity stran řízení. Avšak stále existuje

možnost odvolacího soudu překročit meze odůvodnění odvolání prostřednictvím zákonem stanovených rozšiřujících výjimek, v důsledku čehož pak nedochází k zamítnutí odvolání pro nedůvodnost i přes zjevnou existenci vady napadeného rozsudku jen proto, že ji odvolatel neuměl správně vyjádřit. Kapitola se dále zabývá úvahou nad možností částečného vzdání se odvolání a částečného zpětvzetí již podaného odvolání, jelikož dle platné právní úpravy se lze vzdát odvolání či ho vzít zpět jen zcela a bezpodmínečně. Další část čtvrté kapitoly se zamýšlí nad prodloužením lhůty k podání odvolání, která nyní činí osm dnů od doručení opisu rozsudku. Její prodloužení na patnáct dnů by bylo jistě vhodné, a to s ohledem na povinnost odvolatelů své odvolání odůvodnit a s ohledem na skutečnost, že by tak došlo ke sjednocení lhůty k podání odvolání v trestním, správním a občanském soudním řízení. V této kapitole je také rozebrána problematika související se šíří uplatňování zákazu reformationis in peius. Někteří autoři zastávají užší uplatňování tohoto principu, jen na některé výroky rozsudku, jiní autoři zastávají současné široké pojetí tohoto principu, když se zakazuje zhoršení postavení obžalovaného co do všech výroků rozsudku, které se ho dotýkají. De lege ferenda by pak mohlo podle názoru jednoho z autorů dojít k rozšíření tohoto principu i na zúčastněnou osobu. Tato kapitola se dále zabývala možností rozšíření pravomocí prvostupňového soudu v odvolacím řízení a to tak, že by soud prvního stupně mohl bez věcného přezkoumávání zamítnout či odmítnout odvolání z formálních důvodů, čímž by se odlehčila agenda odvolacích soudů. Kapitola se dále věnovala efektivitě znění ustanovení § 251 trestního řádu, které je podle některých autorů vágní a problematické s ohledem na širokou možnost uvážení soudu prvního stupně ohledně postupu při podání obsahově nesprávného odvolání a v praxi dochází vlivem uplatňování uvedeného ustanovení k prodlužování řízení. Diplomová práce v rámci této kapitoly také reaguje na aktuální situaci ohledně epidemie koronaviru. Zvláště v této době, kdy dochází k zásadním zásahům a omezením běžného života, je důležité lidem zajistit v co nejširší míře uplatnění jejich práv. V důsledku přijetí právní úpravy, která si klade za cíl zmírnit dopady epidemie koronaviru na osoby účastníci se mimo jiné řízení před soudem, došlo k rozšíření okruhu osob, které mohou požádat o navrácení zmeškané lhůty, a to v důsledku trvání mimořádných opatření. V této souvislosti tak může o navrácení lhůty požádat např. poškozený či zúčastněná osoba, kteří by tak pouze na základě trestního řádu učinit nemohli. Konečně se čtvrtá kapitola zabývá plánovanou rekonstrukcí trestního řádu ve vztahu k právní úpravě odvolání, když z dokumentů zpracovaných ministerstvem spravedlnosti plyne, že by mělo dojít k výše avizovanému dalšímu posílení apelačních prvků, k omezení možnosti věc vrátit státnímu zástupci k došetření či soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Dále byla navržena povinnost stran v písemném

odůvodnění odvolání uvést návrhy na doplnění dokazování, prodloužení lhůty k podání odvolání na patnáct dnů anebo úprava účasti obžalovaného a jeho obhájce ve veřejném zasedání odvolacího soudu.

Na základě výše uvedeného nelze zcela jednoznačně říci, jak vypadá ideální právní úprava odvolání. Nelze jednoznačně označit určitý princip, který se při odvolacím řízení uplatňuje, za ideální a jiný za absolutně nevhodný. Právní úprava odvolání stojí na kombinaci různých principů a zásad, přičemž nejpříjemnější a nejvhodnější nastavení této úpravy ukáže vždy až sama praxe, i proto dochází k novelizacím právních předpisů, aby soudobé nastavení, které se ukázalo jako nedostatečné či nevyhovující, bylo nahrazeno nastavením vhodnějším, založeném buď na převrácení dosavadních postojů či na ještě dalším zvýraznění či oslabení postojů dosavadních. Každý institut prochází určitým vývojem a změnami, aby se zjistilo, jaké nastavení právní úpravy je pro praxi nejpříjemnější a nejefektivnější. Podle mého názoru má odvolání v české právní úpravě trestního řízení dobrou úroveň, je upraveno tak, aby bylo v souladu s unijními a mezinárodními právními předpisy, aby dostatečně zabezpečovalo práva obžalovaných a dalších osob zúčastněných na řízení, aby proběhlo rychle a hospodárně, avšak s prostorem pro další zlepšení např. v oblasti lhůty k podání odvolání, dalšího posilování apelačních prvků či při podání obsahově vadného odvolání.

Odvolání v trestním řízení je institut, se kterým se řada lidí setkává, ať už ve svém profesním či soukromém životě, a to z pohledu samotného obžalovaného či osob jemu blízkých nebo naopak z pohledu poškozeného. S odvoláním se tedy setkávají i laici bez právního vzdělání a bylo zajímavé prozkoumat problematiku a složitost tohoto institutu. Právní úprava jistě zabezpečuje, aby i laik bez právně vzdělaného obhájce mohl podat úspěšné odvolání, resp. zajišťuje, aby i taková osoba měla možnost obhájce mít, avšak teoretické ani praktické otázky spojené s odvoláním nejsou jednoduché a je důležité, aby osoby byly vždy řádně a srozumitelně poučeny o svých právech.

Seznam použitých zdrojů

1 Seznam použité literatury

BLÁHOVÁ, Ivana. *Rekodifikace trestního práva procesního v letech 1948-1950*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-59-9.

FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-72-4.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-278-3.

KMEC, Jiří. Kapitola XXXIII [Právo na odvolání v trestních věcech (čl. 2 Protokolu č. 7)]. In: KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, 1397 s.

MUSIL, Jan, Vladimír KRATOCHVÍL a Pavel ŠÁMAL. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-572-8.

ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 s.

ZELENKA, P.: *Trestní řád. Komentář*. ASPI, 2017.

2 Seznam použitých odborných článků

BOBEK, Jaroslav. *Obhájce a nová úprava odvolacího řízení*. Bulletin advokacie, 2004, č. 5, s. 10 – 15.

KARABEC, Zdeněk, KOTULAN, Petr. *Vliv velké novely trestního řádu na stav agendy odvolacího řízení u soudů*. Trestněprávní revue, 2010, č. 1, s. 18 - 22.

KOUDELA, Radomír. *Možnosti zrychlení trestního řízení*. Trestněprávní revue, 2012, č. 11 - 12, s. 269-270.

LANGER, Petr. Je třeba nově upravit odvolání v trestních věcech?. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 5, s. 128 – 134.

LANGER, Petr. Principy způsobu vyřizování odvolání v trestních věcech, aneb dát přednost apelaci nebo kasaci?. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 8, s. 221 – 227.

LANGER, Petr. Uplatnění zákazu reformationis in peius v odvolacím řízení. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 11, s. 317 – 324.

MANDÁK, Václav. Povinnost odůvodnit odvolání v trestních věcech. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 6-7, s. 51 - 61.

PIPEK, Jiří. Nad návrhem novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 3, s. 51 – 60.

PIPEK, Jiří. Novelizace úpravy odvolání v trestním řízení. In: *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 93 - 102.

PÚRY, František, SOTOLÁŘ, Alexander. Poznámky k rozhodování odvolacího soudu v trestním řízení po tzv. velké novele trestního řádu. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 3, s. 6 – 22.

VOČKA, Vladimír. K některým otázkám navrhované úpravy odvolacího řízení v rámci rekodifikace trestního práva procesního. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 8, s. 243 - 247.

VOČKA, Vladimír. Problematika právní úpravy a trestněprocesní praxe principu zákazu reformace in peius. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 7, s. 201 – 203.

3 Seznam použitých internetových zdrojů

Ministerstvo spravedlnosti ČR. Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Vlada.cz* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-k-rekodifikaci-trestniho-radu--149685/>.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. VÝCHODISKA A PRINCIPY NOVÉHO TRESTNÍHO ŘÁDU. In: *Vlada.cz* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/informace-k-rekodifikaci-trestniho-radu--149685/>.

Rekodifikace trestního práva procesního. In: *JUSTICE.CZ* [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>.

DRTINA, Martin. Rekodifikace zrychlí trestní proces. *Právní rádce* [online]. [cit. 2021-02-18]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-66811060-rekodifikace-zrychli-trestni-proces>.

DIMUN, Petr. Šámal: Nový trestní řád by měl omezit závěrečné řeči i rozšířit pravomoci odvolacích soudů. In: *Česká justice* [online]. [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/06/samal-novy-trestni-rad-by-mel-omezit-zaverecne-rci-i-rozsirit-pravomoci-odvolacich-soudu/>.

4 Seznam použitých právních předpisů a důvodových zpráv

Důvodová zpráva k zákonu č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu

Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a exekučního řádu, ve znění pozdějších předpisů

5 Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. II. ÚS 3564/12

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 4. 2017, sp. zn. I. ÚS 564/17-2

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. II. ÚS 1837/16

Nález Ústavního soudu ze dne 7. 9. 2009, sp. zn. I. ÚS 1922/09

Nález Ústavního soudu ze dne 7. 12. 1995, sp. zn. III. ÚS 90/95

Nález Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2012, sp. zn. II. ÚS 2317/11-2

Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR ze dne 23. 10. 1986, sp. zn. 6 Tz 73/86

Rozhodnutí Krajského soudu v Praze ze dne 15. 3. 1967, sp. zn. 2 To 22/67

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. 3. 1981, sp. zn. 5 Tz 6/81

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29. 9. 1986, sp. zn. 6 To 32/86

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 3 To 87/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. 6. 1988, sp. zn. 11 Tz 20/88

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 5. 2003, sp. zn. 4 Tz 52/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 5 Tz 86/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 7 Tz 43/2013

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 5 To 40/2006

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 303/2012

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 1. 2002, sp. zn. 4 To 928/2001

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 5. 2002, sp. zn. 3 To 709/2001

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 4 To 548/2002

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 3 Nt 15/2003 a 3 To 278/2003

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 1. 6. 2005, sp. zn. 3 To 500/2005

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. 3. 2008, sp. zn. 3 To 195/2008

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 2. 2002, sp. zn. 6 To 1004/2001

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 7. 2002, sp. zn. 7 To 266/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 5. 10. 1989, sp. zn. 6 To 27/89

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 3 Tz 282/2001

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 3 Tdo 294/2002

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 7. 2002, sp. zn. 7 Tdo 329/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 10. 2002, sp. zn. 4 Tz 65/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 10. 2002, sp. zn. 5 Tdo 835/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 10. 2003, sp. zn. 5 Tdo 1205/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 12. 2003, sp. zn. 7 Tdo 1464/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 4 Tdo 9/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2010, sp. zn. 8 Tdo 277/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 9. 2012, sp. zn. 5 Tdo 1039/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 8 Tdo 218/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 8. 2013, sp. zn. 5 Tdo 741/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 7. 2015, sp. zn. 6 Tdo 766/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 6 Tdo 1739/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. 8 Tdo 1099/2018

Odvolání v trestním řízení

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá odvoláním v trestním řízení. Cílem diplomové práce bylo zejména zanalyzovat současnou platnou právní úpravu odvolání a rozebrat problematické oblasti tohoto institutu pohledem odborníků z oboru trestního práva, když práce nabízí jejich rozdílné názory na zásadní otázky spojené s odvoláním. Tyto otázky se týkají zejména fungování tohoto institutu v praxi, jeho efektivity, hospodárnosti a účelnosti, a také zhodnocení principů, na kterých je odvolání vybudováno s úvahami de lege ferenda.

Pro zorientování se v tomto trestněprávním institutu práce nejprve mapuje vývoj odvolání v trestním řízení během 2. poloviny 20. století a v 21. století, kdy postupně nabyly účinnosti tři trestní řády a zásadní novely, v nichž se úprava odvolání někdy i zásadně proměnila až do současné podoby. Pro seznámení se s podstatou fungování tohoto institutu práce dále představuje základní principy a zásady, které se v odvolacím řízení uplatňují. Diplomová práce dále čtenáři představuje platnou právní úpravu odvolání, když se věnuje jeho podstatě, charakteristice a základním vlastnostem, rozebírá předmět, obsah a důvody odvolání, možnosti jeho vzdání se či zpětvzetí, zabývá se okruhem osob, které jsou oprávněny odvolání podat, a postupem soudu prvního stupně jak před postoupením odvolání soudu odvolacímu, tak po případném vrácení věci k novému projednání a rozhodnutí, a postupem soudu odvolacího při odvolacím řízení a možnostmi jeho rozhodnutí. Práce je doplněna názory soudů na praktické otázky spojené s uplatňováním odvolání v podobě judikatury. Práce dále čtenáři nabízí zamyšlení se nad zásadními a často diskutovanými otázkami spojenými s fungováním a uplatňováním odvolání v trestním řízení v praxi s úvahami de lege ferenda a plánovanými změnami tohoto trestněprávního institutu v rámci rekonstrukce trestního řádu. Diplomová práce také poukazuje na rozšíření okruhu osob, které mohou požádat o navrácení lhůty k podání odvolání, ovšem za předpokladu, že došlo k jejímu zmeškání v důsledku mimořádných opatření souvisejících s epidemií koronaviru, v podobě nově přijatého zákona, který má zmírnit dopady epidemie.

Klíčová slova: odvolání, trestní řízení, obžalovaný

Appeals in criminal proceedings

Abstract

This diploma thesis deals with appeals in criminal proceedings. The aim was mainly to analyse the current legislation on appeals and the problematic areas of this institute from the perspective of experts in the field of criminal law, where the thesis offers their different views on fundamental issues related to appeals. These questions concern in particular the functioning of this institute in practice, its effectiveness, economy and efficiency, as well as the evaluation of the principles on which the appeal is based with *de lege ferenda* considerations.

For better orientation of this criminal institute the thesis first maps the development of appeals in criminal proceedings during the second half of the 20th century and the 21st century, when three criminal codes and fundamental amendments gradually came into force, in which the regulation of appeals sometimes changed fundamentally to the current form. In order to get acquainted with the essence of the functioning of this institute of work, it also presents the basic principles and principles that are applied in appeal proceedings. The thesis also introduces the reader to the current legislation of the appeal, when it deals with its nature, characteristics and basic properties, discusses the subject, content and reasons for appeal, the possibility of its waiver or withdrawal, the circle of persons entitled to place an appeal, shows the practice of the trial court before passing the received appeal to the appellate court as well as the practice of the trial court when the appellate court remands the case and also shows the practice of the appellate court during the appeal process and its options of decisions. The work is supplemented by the opinions of courts on practical issues related to the application of appeals in the form of case law. The work also offers the reader a reflection on the fundamental and often discussed issues related to the functioning and application of appeals in criminal proceedings in practice with *de lege ferenda* considerations and planned changes to this criminal law institute within the recodification of the Criminal Procedure Code. It also points to the expansion of the circle of persons who can request a return of the deadline for filing an appeal, provided that it was missed due to emergency measures related to the coronavirus epidemic, in the form of a newly adopted law.

Key words: appeals, criminal proceedings, defendant